

Budsjett-innst. S. II

(2004–2005)

**Budsjettinnstilling til Stortinget
fra finanskomiteen**

St.meld. nr. 2 (2004-2005)

**Innstilling fra finanskomiteen om
Revidert nasjonalbudsjett 2005**

INNHold

1.	Innledning	5
1.1	Sammendrag	5
1.2	Komiteens merknader	5
2.	Hovedmålene for den økonomiske politikken	5
2.1	Sammendrag	5
2.2	Komiteens merknader	6
3.	Den økonomiske utviklingen	10
3.1	Sammendrag	10
3.2	Komiteens merknader	11
4.	Utfordringene i den økonomiske politikken	12
4.1	Sammendrag	12
4.2	Komiteens merknader	13
5.	Gjennomføringen av budsjettpolitikken	14
5.1	Sammendrag	14
5.2	Komiteens merknader	15
6.	Kommunenes inntekter	17
6.1	Sammendrag	17
6.2	Komiteens merknader	17
7.	Pengepolitikken	19
7.1	Sammendrag	19
7.2	Komiteens merknader	19
8.	Statens petroleumsfond og folketrygdfondet	20
8.1	Sammendrag	20
8.2	Komiteens merknader	21
9.	Syssettings- og inntektspolitikken	23
9.1	Sammendrag	23
9.2	Komiteens merknader	24
10.	Tiltak for å redusere oppgavebyrder	30
10.1	Sammendrag	30
10.2	Komiteens merknader	31
11.	Skatter og avgifter	31
11.1	Regelendringer som foreslås i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005	31
11.1.1	Sammendrag	31
11.1.2	Komiteens merknader	33
11.2	Gjennomgang av særavgiftene	33
11.2.1	Sammendrag	33
11.2.2	Komiteens merknader	34
11.3	Avgiftene på alkoholfrie drikkevarer	38

11.3.1	Sammendrag	38
11.3.2	Komiteens merknader	39
11.4	Sjokolade- og sukkervareindustriens rammebetingelser	39
11.4.1	Sammendrag	39
11.4.2	Komiteens merknader	40
11.5	Treforedlingsindustriens rammebetingelser	40
11.5.1	Sammendrag	40
11.5.2	Komiteens merknader	41
11.6	Fradrag i engangsavgift ved import av bruktbiler	42
11.6.1	Sammendrag	42
11.6.2	Komiteens merknader	42
12.	Fraksjonsmerknader	43
12.1	Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	43
12.2	Arbeiderpartiet	43
12.3	Fremskrittspartiet	46
12.4	Sosialistisk Venstreparti	46
12.5	Senterpartiet	46
12.6	Kystpartiet	51
13.	Komiteens tilråding	70
	Vedlegg	71

Budsjett-innst. S. II

(2004-2005)

Budsjettinnstilling til Stortinget fra finanskomiteen

St.meld. nr. 2 (2004-2005)

Innstilling fra finanskomiteen om Revidert nasjonalbudsjett 2005

Til Stortinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Regjeringen legger med St.meld. nr. 2 (2004-2005) frem meldingen om Revidert nasjonalbudsjett 2005.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihaugen og Hill-Marta Solberg, fra Høyre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Monsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S Sørfohn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Morten Lund, fra Venstre, May Britt Vihovde, og fra Kystpartiet, Steinar Bastesen, viser til forretningsordenen § 19 syvende ledd som lyder:

"Eventuell kongelig samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet legges fram senest den 15. mai i budsjettåret, sammen med stortingsmelding om Revidert nasjonalbudsjett. Finanskomiteen avgir innstilling om disse (Budsjett-innst. S. II) senest annen fredag i juni."

Komiteen viser til at Regjeringen har lagt frem forslag om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer på statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005 i St.prp. nr. 65 (2004-2005) samt forslag til endringer i skatte- og avgiftslovgivningen mv. i Ot.prp. nr. 92 (2004-

2005), jf. henholdsvis Innst. S. nr. 240 (2004-2005) og Innst. O. nr. 125 (2004-2005), som avgis sammen med denne innstillingen. Forslag til vedtak satt frem i denne innstillingen er samlet under kapittel 21 Tilråding fra komiteen eller kapittel 20 Forslag fra mindretall i Innst. S. nr. 240 (2004-2005), jf. nevnte St.prp. nr. 65 (2004-2005).

Komiteen viser til at sammendragene i innstillingen bygger på foreløpig utgave av meldingen fremmet i statsråd 13. mai 2005, da endelig utgave ikke forelå innen komiteen måtte starte sin behandling av saken.

Komiteen viser videre til at det generelt kun er sammendrag av Regjeringens vurderinger og forslag som er gjengitt nedenfor under de enkelte punkter. Komiteen viser til rettbrev fra finansministeren datert 26. mai 2005, som er vedlagt denne innstillingen.

2. HOVEDMÅLENE FOR DEN ØKONOMISKE POLITIKKEN

2.1 Sammendrag

Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken er arbeid til alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og langsiktig bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene. Den økonomiske politikken må derfor legge vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet både i offentlig og privat sektor.

Regjeringen legger stor vekt på å bedre rammevilkårene for næringsvirksomhet, bl.a. ved å føre en økonomisk politikk som styrker næringslivets konkurransevne. Samtidig er skatter og avgifter redusert, og det gjennomføres en skattereform. Det legges til rette for innovasjon, omstilling og effektivisering i næringslivet og i offentlig forvaltning. I utdanningssektoren gjennomføres det reformer med sikte på å øke arbeidsstyrkens kompetanse.

Den reelle, underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter vil ligge klart under veksten i BNP for Fastlands-Norge for stortingsperioden under ett. Regjeringen legger stor vekt på at den økonomiske politikken skal være opprettholdbar på lang sikt. Gjennomføringen av en pensjonsreform er viktig for å sikre dette.

Regjeringen følger retningslinjene for en forsvarlig, gradvis innfasing av oljeinntektene i økonomien, slik det var bred enighet om i Stortinget våren 2001. Den økonomiske politikken må bidra til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting. Pengepolitikken skal rettes inn mot lav og stabil inflasjon. På den måten har pengepolitikken en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen.

Regjeringen legger vekt på å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet. Moderate inntektsoppgjør er nødvendig for å sikre en fortsatt sterk konkurranseutsatt sektor og lav arbeidsledighet.

2.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens mål for den økonomiske politikken. Disse medlemmer viser til at veksten i økonomien nå er stor og at sysselsettingsveksten er den høyeste på mange år. Dette er bl.a. resultat av en bevisst økonomisk politikk fra Regjeringens side. For å videreføre denne utviklingen på en god måte mener disse medlemmer det er viktig å legge vekt på gode rammevilkår for næringslivet gjennom gjennomføring av skattereformen, innovasjon og en god skole og utdanningspolitikk og et godt samarbeid med partene i arbeidslivet. Videre er det viktig at uttaket av petroleumsinntektene følger handlingsregelen slik at ikke finanspolitikken medvirker til press på rente og kronekurs. På lengre sikt er det også viktig at pensjonsreformen gjennomføres på en god måte. Det vises her til pensjonsforliket i Innst. S. nr. 195 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader i Budsjett-innst. S. I (2004-2005) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005).

Disse medlemmer mener at Regjeringens politikk ikke vil bidra til å nå målene om arbeid til alle, økt verdiskapning, videreutvikling av velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en langsiktig, bærekraftig utvikling. Disse medlemmer mener det er grunn til bekymring når arbeidsledigheten fester seg på et altfor høyt nivå, i en situasjon med god vekst i norsk økonomi. Ledigheten synker svært lite, og det er derfor nødvendig med en langt mer aktiv arbeidsmarkedspolitikk og næringspolitikk, slik disse medlemmer legger opp til i sitt reviderte statsbudsjett. Disse medlemmer er videre svært bekymret over at så mange støtes ut av det ordinære arbeidsliv.

Disse medlemmer mener at det er viktig å føre en økonomisk politikk som sikrer næringslivets konkurransevne og bidrar til stabil kronekurs, slik at vi kan opprettholde verdiskapning og velferd også på lang sikt. Disse medlemmer vil peke på at det inntektspolitiske samarbeidet er et sentralt element i den øko-

nomiske politikken. Videre mener disse medlemmer at handlingsregelen bør følges, slik at finanspolitikken ikke medvirker til press på rente og valutakurs.

Hvis målet om en rettferdig fordeling skal nås, må det føres en helt annen fordelingspolitikk enn det som gjøres i dag, og fellesskapet må styrkes. Det er begrenset hvilke endringer i skattesystemet som kan gjøres midt i året, men disse medlemmer mener et bidrag til en bedre fordeling er å øke skatten på aksjeformuer og reversere regjeringspartienes og Fremskrittspartiets vedtak om å fjerne kostfradraget for pendlere. Disse medlemmer konstaterer at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet nå er enige som å gjeninnføre kostfradraget for pendlere, som de samme partier for et halvt år siden vedtok å fjerne.

Disse medlemmer mener det er behov for en langt mer aktiv politikk for å skape nye arbeidsplasser, både innenfor eksisterende og nye næringer. Det er også nødvendig med flere tiltaksplasser for å gi de som er ledige muligheter for å skaffe seg ny kompetanse, slik at de kan komme raskest mulig tilbake i arbeid.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å styrke sykehusenes økonomi, slik at nødvendige og fornuftige omstillinger kan skje på en måte som ikke medfører kutt i pasientbehandlingen. Disse medlemmer foreslår derfor å styrke helseforetakenes rammer med 1 mrd. kroner, i tråd med disse medlemmers forslag i sitt alternative statsbudsjett for 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enig i at det er vekstevnen som avgjør velferdsutviklingen i Norge og at det derfor er avgjørende å fremme verdiskapning og produktivitet både i offentlig og privat sektor. Disse medlemmer undrer seg derfor over Regjeringens avvisning av nødvendigheten av å føre en langt mer aktiv næringspolitikk og en offensiv og vekstskapende økonomisk politikk som er nødvendig for å nå de skisserte mål.

Etter disse medlemmers oppfatning er det ingen grunn til å holde fast i handlingsregelen, all den tid staten går med et enormt overskudd. Det er langt viktigere å holde fokus på vekstevnen i BNP og tiltak som kan bidra til større effektivitet og produktivitet over tid. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen likevel velger å forholde seg langt mer passiv. Så lenge dette vedvarer, er det disse medlemmers oppfatning at man ikke klarer å bruke finanspolitikken til verken å fremme vekst eller verdiskapning som er helt grunnleggende for norsk økonomi.

Disse medlemmer understreker behovet for større strukturelle reformer som i langt større grad vil bidra til å effektivisere offentlig sektor og økonomiens virkemåte som helhet.

Disse medlemmer har sett seg lei på den unyanserte finanspolitiske debatt som oppstår som en konsekvens av at økte utgifter på ett område skal dekkes inn krone for krone på et annet område, uavhengig av hvordan kronen brukes og hvordan den både isolert og samlet sett påvirker utviklingen i norsk økonomi. Budsjett-

balansen, den såkalte stramheten i budsjettet og ikke minst handlingsregelen, har for det politiske flertallet nå er blitt viktigere enn de reelle utfordringer og problemer som eksisterer i flere deler av samfunnet.

Etter disse medlemmers oppfatning er en krone ikke lik enhver annen krone i budsjettssammenheng. Bevilgninger til veiinvesteringer har andre effekter enn innkjøp av utstyr til helsesektoren, ikke minst fordi dette i det alt vesentlige kjøpes fra utlandet. Den politiske debatten er preget av fravær av evne til å skille mellom hva pengene brukes til over statsbudsjettet. En krone brukt i utlandet har ikke samme effekt som en krone brukt i Norge. En krone brukt til investeringer har ikke samme effekt som en krone brukt til drift, og en krone brukt i en del av økonomien med ledig kapasitet har ikke samme effekt som en krone brukt i en del av økonomien med sprengt kapasitet. Det er umulig å forstå hvordan man i et av verdens rikeste land har omfattende problemer både i helsevesen og eldreomsorg, manglende ressurser til politi og forsvar, manglende veiinvesteringer og fortsatt høy arbeidsledighet.

Disse medlemmer vil understreke at mange av problemene i norsk økonomi er myndighetskapte, og det er derfor større systemendringer som er nødvendig. Ikke forsøk på å detaljstyre økonomien gjennom stadige og mindre endringer av skatter og avgifter.

Offentlig sektor har over tid vokst seg stor og ineffektiv. Et omfattende byråkrati fører til rigide systemer, og lov- og forskriftsjungelen setter i mange sammenhenger sterke begrensninger på en naturlig utvikling. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringen ikke har større fokus på å effektivisere offentlig sektor. Det er nødvendig med en finanspolitikk som er innrettet slik at konkurransevnen for vårt fremtidige næringsliv ikke svekkes, og slik at skatte- og avgiftsnivået ikke er høyere enn i andre land det er naturlig å sammenligne seg med.

Disse medlemmer erkjenner samtidig at dette er budsjettrevisjon, hvor hensikten er å revidere budsjettet, ikke ta omkamp på utallige politiske spørsmål. Videre vil en slik praksis føre til svært uforutsigbare forhold for alle dem som forventer at politikken i hvert fall ligger fast ett år av gangen. Disse medlemmer har derfor begrenset seg til å fremme forslag på de områder vi finner det nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader i Budsjett-innst. S. I (2004-2005) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005), og gjør oppmerksom på at hovedlinjene i disse medlemmers budsjettopplegg ligger fast, med unntak av de tilfeller der disse medlemmer i denne innstillingen og i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) uttrykker en annen oppfatning.

Disse medlemmer prioriterer følgende saker i revidert nasjonalbudsjett:

- Innføring av makspris trinn 2, jf. barnehageforliket,
- styrking av kommuneøkonomien,
- mer penger til pasientbehandling på sykehusene,

- kamp mot arbeidsledighet og
- satsing på alternativ energi.

Disse medlemmer viser til sine merknader og forslag i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) for detaljert beskrivelse av de enkelte tiltak.

Utfordringer i den økonomiske politikken.

Den økonomiske utviklingen i Norge er god. Kapasitetsutnyttelsen øker, veksten er god og investeringene har tatt seg markert opp.

Arbeidsledigheten holder seg fortsatt høy. Disse medlemmer understreker at dette er vår viktigste utfordring i den økonomiske politikken. En arbeidsledighet som ligger stabilt på over 100 000 personer er sløsing med samfunnets ressurser. Anslaget for arbeidsledigheten i 2005 har økt fra 4,1 pst. i Nasjonalbudsjettet til 4,3 pst. i Revidert nasjonalbudsjett. I 1. kvartal i år økte arbeidsledigheten til 110 000 arbeidsløse, 4,6 pst. av arbeidsstyrken (AKU-tall fra SSB). Sjøl om det har vært en viss økning i sysselsettingen, er det langt igjen til arbeidsledigheten er nede på et tilfredsstillende nivå.

Disse medlemmer registrerer at på tross av sterk økonomisk vekst klarer ikke Regjeringen å få ned arbeidsledigheten nevneverdig. Den økonomiske politikken Regjeringen har ført, har først og fremst stimulert det private forbruket. Her er importandelen høy, og effekten på ledigheten av økning har derfor vært liten. Aetat skriver i sin Rapport om arbeidsmarkedet 2/2005:

"Den nåværende konjunkturoppgangen har nå vart i to år, og i løpet av den tiden har den sesongjusterte registrerte ledigheten gått ned med om lag 7 000 personer (mai 2003 til april 2005), mens i den tilsvarende fasen under forrige oppgangskonjunktur gikk ledigheten ned med om lag 12 000 personer (nov. 1992 til okt. 1994). Ledigheten faller altså mindre enn i forrige konjunkturoppgang."

Det som først og fremst hindrer nedgang i arbeidsledigheten nå, er den svært stramme kommuneøkonomien. På tross av vekst i oppgaver knytta til befolkningens alderssammensetning, går nå sysselsettingen i kommunesektoren ned. Offentlige tjenester er avhengige av folk. Sjøl om det er en viss vekst i produktivitet i offentlig sektor, handler kutt i offentlig sektor i hovedsak om at kvaliteten på tjenestene i skolen, eldreomsorgen og innefor andre offentlige oppgaver blir dårligere. Dette bekreftes av Aetats rapport:

"De siste årene har kommunene hatt stram økonomi, og sysselsettingen innen produksjon av tjenester som tradisjonelt har blitt utført offentlig sektor har vist en svakere utvikling enn det som har vært vanlig."

Med en kombinasjon av brukbar vekst og høy arbeidsledighet er det nødvendig med en målrettet politikk for å redusere arbeidsledigheten, kombinert med en økonomisk politikk som ikke bidrar til å skape nye ubalanser i økonomien. Disse medlemmer har merket seg at det i oljesektoren er en svært sterk vekst i investeringene, anslått til over 20 pst. fra fjorårets

høye nivå. Faren for at det utvikler seg flaskehalsproblematikk innenfor denne sektoren inkludert underleverandører er stor.

Boligprisen har økt med 7,9 pst. siste år. For de som allerede eier sin egen bolig er dette gode nyheter, men kjøp av den første boligen blir vanskeligere. Renta er nå på et historisk lavt nivå, 1,75 pst. Høsten 2002 lå renta på 7 pst. Den kraftige nedgangen er en kraftig stimulan av norsk økonomi, og en viktig del av forklaringen på økningen i boligprisene. Når det blir billigere å låne penger, har boligkjøperne mulighet til å betjene et større lån. Dette har stimulert bygging av både boliger og næringsbygg. I 1. kvartal i år økte boligbyggingen med 24 pst. i forhold til 1. kvartal 2004. Tilsvarende har igangsatte næringsbygg økt med 15 pst. Sammen med den sterke økningen i oljeinvesteringene øker dette faren for presstendenser innenfor bygg- og anleggssektoren.

Men renta kommer til å øke igjen. Når og hvor mye er det ingen som vet. SSB har beregnet at 182 000 husholdninger vil få problemer med å betale lånet sitt hvis rentenivået øker til 7,5 pst. - altså nivået vi lå på for to år siden.

Husholdningenes gjeld er allerede faretruende høy. Regjeringens politikk for økte boligpriser kombinert med kunstig lav rente øker faren for en ny gjeldskrise. I en rapport nylig utgitt av Kredittilsynet har man undersøkt husholdningenes økonomiske sårbarhet ved renteøkninger. Det inngår to stresstester i undersøkelsen, én der renten øker med 4,4 prosentpoeng og dermed vender tilbake til nivået i 2001, og én der renten antas å øke med 3 prosentpoeng. I det første tilfellet viser beregningene at 455 000 husholdninger vil få en rentebelastning over 20 pst., og av disse vil nær 200 000 ligge over 30 pst. Totalt sett er husholdningene i en gunstig finansiell stilling, men enkelte grupper er betydelig mer utsatt for rentendringer enn andre. Dette gjelder ikke minst mange yngre husholdninger som etablerer seg for første gang, og har høy gjeld.

Disse medlemmer påpeker at det for tiden føres en svært ekspansiv økonomisk politikk i Norge. Nominelt rentenivå er rekordlavt, og har vært det lenge. Realrenta er også svært lav. I tillegg fører Regjeringen en ekspansiv finanspolitikk. De rekordhøye skattelettene i denne perioden har i sin helhet blitt finansiert gjennom oljepengebruk utover handlingsregelen. I løpet av sin regjeringssperiode har regjeringen brukt 93,6 mrd. kroner utover handlingsregelen. I sitt budsjettforslag for 2005 foreslo Regjeringen å bruke hele 24,3 mrd. kroner utover handlingsregelen. Dette ble økt til 26 mrd. kroner i budsjettforliket med Framskrittspartiet. I revidert budsjett ble dette nedjustert til 24,9 mrd. kroner. Men Regjeringen anbefaler altså en høyere oljepengebruk nå enn de gjorde i høst, og synes å mene at den økonomiske situasjonen i Norge er vanskeligere nå enn den var i høst. Men prognosene for økonomisk vekst for Fastlands-Norge i 2005 er oppjustert fra 3,1 pst. i høst til 3,6 pst. i Revidert, og veksten i bruttoinvesteringer er oppjustert fra 5,8 pst. til 9,4 pst. Når Regjeringen på tross av denne svært positive utviklingen øker bruken av oljepenger, er disse med-

lemmer bekymret for at det har sammenheng med manglende budsjett disiplin i forkant av det kommende valget.

Den høye arbeidsledigheten gjør en ekspansiv økonomisk politikk riktig, forutsatt at man målretter virkemidlene mot å bekjempe ledigheten. Men tidligere erfaring fra bruk av økonomisk politikk til å redusere utslagene i konjunkturutviklingen, viser at det er en klar tendens til at man oppdager omslaget for seint. Følgelig blir motkonjunkturpolitikken delvis en motkonjunkturpolitikk som bidrar til å forsterke konjunkturutslagene, slik at variasjonene i den økonomiske aktiviteten blir større enn ønskelig. Disse medlemmer ser klare tendenser til at Regjeringen er i ferd med å gjøre denne feilen en gang til.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i liten grad har apparat til å fininnstille den økonomiske politikken, og velger derfor - under tvil - å legge seg på samme budsjettbalanse som Regjeringen.

Disse medlemmers økonomiske politikk reduserer ledigheten, gir bedre fordeling, og gjør Norge til et bedre samfunn. Gjennom klare omprioriteringer i forhold til Regjeringens budsjett klarer vi dette innenfor samme økonomiske ramme som Regjeringen.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets merknader i Budsjett-innst. S. I (2004-2005) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005), der hovedmålene for Senterpartiets økonomiske politikk er gjort greie for.

Dette medlem viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett for 2005 foreslo å bevilge 4,4 mrd. kroner mer enn Regjeringen til målretta og desentralisert næringspolitikk, 5,8 mrd. kroner ekstra til lokal velferd og helse og 140 mill. kroner ekstra til frivillighet og kultur. Disse påplussinger ble dekket inn med 2,3 mrd. kroner i økte skatter og avgifter (herav fjerning av all mat-moms), innsparinger og kutt på 3,8 mrd. kroner og økt bruk av oljepenger med 4,5 mrd. kroner. Alle disse tall er avvik i forhold til Regjeringens forslag.

Senterpartiet mener vi i flere år kunne hatt lågere ledighet og større verdiskaping med mindre bruk av oljepenger om oljepengene var brukt med nettopp dette som siktemål. I stedet har Regjeringen fått flertall for å dele ut store skattelettelser til de som trenger det minst, og fått økt ledighet og uføretrygding og lågere skatteinngang som resultat. Antall i arbeid er blitt redusert med over 100 000 de siste fire år.

Dette medlem synes det er oppsiktsvekkende at Regjeringen i forslaget til Revidert nasjonalbudsjett legger til grunn for den økonomiske politikken at ledigheten ikke vil bli redusert merkbart fram til utgangen av 2006. I en periode med ytterligere forbedrede økonomiske utsikter burde det gjøres langt mer for å ta i bruk de store arbeidskraftreservene som finnes. Senterpartiet mener ledighet er den verste form for sløsing. Det er beregna at arbeidsstyrken utgjør 12-15 ganger større andel av nasjonalformuen enn den samlede petroleumsformuen. Dette medlem vil peke på at ledigheten fører til store økonomiske tap for samfunn og næringsliv, og dårlig øko-

nomi, økte helseproblemer, utrygghet og lågere levealder for de som rammes.

Dette medlem mener det er like bemerkelsesverdige at Regjeringen i meldingen slår fast at vi vil få en markert renteøkning inneværende år og at dette vil fortsette de nærmeste år nærmest uavhengig av hvilke politiske tiltak som settes inn. Dette medlem mener en slik spådom er uheldig fordi det kan føre til økt press mot den norske krone. Spådommen innebærer samtidig en full punktering av trusler fra statsministeren og andre talsmenn for regjeringspartiene om at et regjeringsskifte vil føre til økt rente.

Dette medlem vil vise til at Statistisk Sentralbyrå (SSB) har beregna at 43 000 flere ville vært i arbeid i dag om bevilgningene til skattelette i stedet var bevilget over statsbudsjettet til flere jobber i helse, skole og omsorg, til veibygging og til å stimulere det næringslivet som raskt gir nye jobber. Ifølge SSB ville ikke en slik endret budsjettering ført til høyere priser, rente og kronekurs. Dette medlem vil minne om at Senterpartiet har fulgt en slik oppskrift de siste 4 årene. Mindre skattelette og 4-5 mrd. kroner i økt bruk av oljepenger har gitt rom for mer til velferd og jobbskaping som igjen gir økt skatteinngang og lågere trygdeutbetalinger. I hvert av disse årene har Regjeringen måtte etterbevilge over 10 mrd. kroner fra oljefondet for å dekke opp "uventede" trygdekrav samt skattesvikt fordi mange har gått ledige og bedrifter har gått for halv maskin.

Dette medlem viser til at Senterpartiets alternative budsjett for 2005 med de bevilgningsforslag som er henvist til foran er analysert av forskningsavdelingen i SSB med tanke på de makroøkonomiske virkningene. Konklusjonen er at denne mer ekspansive finanspolitikken ikke har merkbar virkning på verken pengemarkedsrente eller inflasjon, men betydelig sysselsettingseffekt med 10 100 nye årsverk. Også Kommunenes Sentralforbund har gitt et tilsvarende oppdrag til SSB der det ble forutsatt at det ble bevilget 5,7 mrd. kroner ekstra uten andre endringer. Effekten av dette ble av SSB beregnet til en renteoppgang på 0,2 pst. Dette medlem antar at denne økningen kunne vært unngått om f.eks. noe av skattelettelsene var annullert.

Dette medlem mener at en mer forutseende finanspolitikk, der man tenker forebyggende i forhold til helse og driver en aktiv næringspolitikk for å skape nye arbeidsplasser, ville ha skapt flere arbeidsplasser og motvirket den utsliting i og utstøting fra arbeidslivet, som er hovedårsaken til de økende utgiftene som følger av at stadig flere i arbeidsfør alder kommer over på folketrygdens helserelaterede ytelser.

Dette medlem mener at verdiskaping kan økes mye om staten erstatter dagens næringsnøytralitetspolitikk med en målrettet politikk der jobbskapere stimuleres mest innafor de områder der vi har naturlige fortrinn. Senterpartiet mener at den økonomiske politikken bør ha en klarere geografisk og demokratisk forankring enn det Regjeringen legger opp til. Mer konkret mener dette medlem at skattepolitikken og næringspolitikken må utformes på en måte som bidrar

til en rettferdig fordeling av ressurser mellom distrikter, og samtidig legger forholdene til rette for en stabil og bærekraftig økonomisk utvikling i hele landet. Den norske næringsstrukturen er i utgangspunktet spesiell ved at om lag en fjerdedel av den totale verdiskapingen skjer innenfor naturressursbaserte næringer, på samme tid som naturressurser og videreforedlete produkter basert på naturressurser utgjør 2/3 av norsk eksport. Videreutvikling av disse ressursene forutsetter langt på vei fortsatt spredt bosetning og levende lokalsamfunn i tilknytning til ressursgrunnlagene, og politisk vilje og evne til å legge forholdene til rette for en slik samfunnsstruktur.

Dette medlem vil vise til at det finnes andre tappsletter enn ledigheten som reduserer det mulige handlingsrommet i den økonomiske politikken slik at god velferd kan sikres uten økte skatter og med mindre bruk av oljepenger. Én slik mulighet er å redusere den voksende og ødeleggende svarte økonomien. Det er lite tvil om at samfunnstapene er på flere ti-talls milliarder årlig, og at mye av dette kan hentes ved å øke kontrollinnsatsen.

Dette medlem viser til at trafikkulykker er beregna å gi årlige kostnader for samfunnet på 25 mrd. kroner. Det vil være superlønnsomt å investere mer i å fjerne ulykkesrisiko og samtidig fjerne flaskehals for næringslivet. Dette medlem viser til at Byggenæringens Landsforening i finanskomiteens høring opplyste at det fortsatt er 5 000-6 000 ledige i bygge- og anleggsbransjen, og at ledigheten er redusert med bare 1 000 personer på ett år.

Dette medlem mener det ikke minst er viktig å satse på bedre forebygging og mindre sentralisering for å bidra til at samfunnet blir rimeligere i drift. Dette er satsinger som gir sikre økonomiske gevinster flere år fram i tid. Dette medlem mener dagens sterke ett-års fokus ved Stortingets budsjettbehandling er til hinder for en sterk satsing på slike tiltak.

Dette medlem er enig i at avtalen som ble inngått mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og regjeringspartiene om pensjonsreformen er et godt eksempel på vedtak i Stortinget som bidrar til langsiktighet i økonomiske betingelser både for den enkelte, for næringslivet og for staten. Dette medlem er fornøyd med at avtalen innebærer en pensjonsreform der fordelingsprofilen mellom ulike inntektsgrupper ble langt bedre enn forslaget fra Regjeringen.

Medlemen i komiteen frå Kystpartiet syner til merknadene sine i Budsjett-innst. S. I (2004-2005) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og gjer merksam på at hovudlinene i budsjettopplegget til denne medlemen ligg fast.

Denne medlemen meiner at veksten i produksjonen i samfunnet er sers viktig for velferdsutviklingi i Noreg og at det difor er viktig å arbeida for auka produksjon både i offentleg og privat sektor. Denne medlemen gjer merksam på at han legg ein vid definisjon av velferd til grunn for kva som må takast omsyn til når ein skal vurderer auka i velferd. Til dømes må fylgjande leggast vekt på:

- At alle som vil får arbeid der dei bur og har nettverket sitt.
- At det ikkje er for store skilnader i inkomme mellom menneske i samfunnet
- At einskildmennesket hev vern mot overgrep både frå offentlege og private instansar.
- At økologiske og bærekraftige faktorar vert teke omsyn til.
- At norske naturressursar ikkje vert selte ut av landet.

Denne medlemen vil minna om at menneske ikkje berre lever av materielle gode, men og av gode som ikkje så lett kan prisast i ein marknad. Desse verdiane må det offentlege ta seg av med ein aktiv politikk som skapar nok av dei.

Denne medlemen tykkjer det er oppsiktsvekkjande at Regjeringa i framlegget til Revidert nasjonalbudsjett 2005 legg til grunn at arbeidsløysa ikkje vil verta monaleg mindre i 2005. I ein periode med gode økonomiske utvikling kan det gjerast langt meir for å ta i bruk dei store arbeidskraftsressursane som nå er uutnytta. Kystpartiet meiner at arbeidsløysa er ei ålvorleg form for resurssløsing og syner ineffektivitet både hos styresmaktene og i den private sektoren. Denne medlemen vil peika på at arbeidsløysa fører til store økonomiske tap for samfunnet og for næringslivet. For den einskilde som ikkje får arbeid fører arbeidsløysa til dårleg økonomi, auka helseproblem, mindre tryggleik og lågare levealder.

Denne medlemen er merksam på at denne budsjettgjennomgangen er ein budsjettrevisjon der førmålet er å revidera statsbudsjettet for 2005, men finn det teneleg å trekkja fram dei sakene som er nemnd i denne merknaden.

Denne medlemen syner elles til merknadene sine under punkt 3.2, 4.2, 5.2, 6.2 og 9.2 i denne innstilling.

3. DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN

3.1 Sammendrag

Den sterke oppgangen i fastlandsøkonomien gjennom 2004 synes å fortsette. Også i inneværende år ligger det an til at veksten blir klart høyere enn trendveksten. Økte investeringer i oljevirkosomheten, samt høy vekst i det private forbruket og boliginvesteringene, er de viktigste drivkreftene i oppgangen. Dette må ses i sammenheng med lave renter. Oppgangen er gradvis blitt bredere basert. Eksporten øker, og investeringene i næringslivet ser ut til å vokse raskere enn tidligere lagt til grunn.

Alt i alt anslås nå BNP for Fastlands-Norge å øke med 3,5 pst. i 2005, om lag 0,5 prosentpoeng mer enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2005. For neste år ligger det an til en normalisering av veksten i fastlandsøkonomien med en anslått BNP-vekst for Fastlands-Norge på 2 pst. Nedgangen i veksttakten gjenspeiler at oljeinvesteringene ventes å bli redusert fra et svært høyt nivå, samtidig som veksten i boliginvesteringene flater ut etter noen år med sterk oppgang. I tillegg legges det til grunn en noe avtakende vekst i husholdningenes konsum.

Oppsvinget i fastlandsøkonomien reflekteres i arbeidsmarkedet. Sysselsettingen har økt med drøyt 20 000 personer siden sommeren 2003. Samtidig har flere personer meldt seg på arbeidsmarkedet, slik at fallet i ledigheten så langt har vært begrenset. Arbeidsledigheten, slik den måles i Arbeidskraftundersøkelsen (AKU), utgjorde 4,5 pst. av arbeidsstyrken i 1. kvartal i år. Den registrerte ledigheten har vist en gunstigere utvikling, og ved utgangen av april i år var det 5 800 færre ledige personer enn ett år tidligere. Det anslås nå en vekst i sysselsettingen fra 2004 til 2005 på 18 000 personer, svarende til vel 0,75 pst. Som lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet ventes det at den økonomiske veksten vil slå ut i en gradvis nedgang i arbeidsledigheten gjennom inneværende år. AKU-ledigheten anslås å avta til 4,3 pst. som gjennomsnitt for inneværende år og 4,1 pst. neste år.

Resultatene etter at de fleste lønnsoppgjørene i vårens forhandlinger er gjennomført, trekker i retning av lavere lønnsvekst enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2005. Årslønnsveksten anslås i denne meldingen til 3,25 pst. i 2005. Dette er 0,75 prosentpoeng lavere enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet. Også lønnsveksten hos våre viktigste handelspartnere er justert noe ned og anslås nå til om lag 3 pst.

Konsumprisene (KPI) økte med bare 0,4 pst. på årsbasis i fjor. Justert for avgiftsendringer og utenom energivarer (KPI -JAE) var konsumprisene 0,8 pst. høyere i april i år enn i samme måned i fjor. I denne meldingen er det lagt til grunn en vekst i KPI på 1,25 pst. i inneværende år og 1,75 pst. neste år. Veksten i KPI-JAE anslås til 1 pst. i år og 1,5 pst. neste år.

Norges Banks styringsrente (foliorenten) har vært uendret på 1,75 pst. i vel ett år. Prisingen i pengemarkedet tyder på forventninger om at styringsrenten heves med 0,25 prosentpoeng i løpet av sommeren, og at styringsrenten ved utgangen av 2005 vil være 2,5 pst.

Målt ved industriens effektive valutakurs har kronkursen svekket seg med 7,5 pst. siden Norges Bank begynte å sette ned rentene i desember 2002. Styrkingen av valutakursen gjennom 2002 er dermed i hovedsak reversert. Så langt i år har kronkursen vært relativt stabil. Basert på en teknisk forutsetning om at kronkursen framover utvikler seg i tråd med terminvalutakursen, er det i denne meldingen lagt til grunn at den effektive kronkursen vil være om lag uendret gjennom inneværende og neste år.

Selv om veksten internasjonalt ser ut til å avta noe fra 2004, ventes det en relativt høy vekst i verdensøkonomien de nærmeste par årene. Utviklingen er imidlertid mindre balansert og usikkerheten større enn tidligere lagt til grunn. I en del land utenfor OECD-området, og særlig i enkelte asiatiske land, ventes det at de høye vekstratene gjennom flere år vil fortsette. Også i USA, de nordiske landene og Storbritannia er det anslått at veksten vil holde seg godt oppe i inneværende og neste år. På den andre siden har euroområdet og Japan vist en svakere utvikling. Det antas imidlertid at veksten i euroområdet tar seg opp gjennom inneværende år. Alt i alt anslås det en BNP-vekst hos våre viktigste han-

delspartnere på om lag 2,5 pst. i år. I USA framstår stadig større underskudd på driftsbalansen overfor utlandet som en usikkerhetsfaktor for den videre veksten. En kan ikke utelukke ytterligere fall i dollarkursen som kan bidra til å trekke ned veksten i Europa og Japan. I tillegg kan fortsatt høye oljepriser bidra til at veksten bremses mer opp enn lagt til grunn i anslagene.

Med et gjennomsnittsnivå på vel 300 kroner pr. fat har oljeprisen hittil i år ligget klart høyere enn anslått i Nasjonalbudsjettet 2005. Den sterke veksten i verdensøkonomien, og spesielt i Kina, har ført til høy etterspørsel etter olje og høye oljepriser både i 2004 og så langt i 2005. Dette har også resultert i at den ledige produksjonskapasiteten i OPEC-landene har falt til et svært lavt nivå. Begrenset mulighet til å øke oljeproduksjonen på kort sikt har bidratt til ytterligere å heve oljeprisene. Det legges nå til grunn en gjennomsnittlig oljepris på 300 kroner pr. fat i 2005 og 280 kroner pr. fat i 2006. For årene deretter er det, som en teknisk forutsetning, lagt til grunn at oljeprisen gradvis nærmer seg den langsiktige oljeprisbanen i Nasjonalbudsjettet 2005 og i Regjeringens perspektivmelding fra november i fjor, dvs. en oljepris på 180 2005-kroner pr. fat fra og med 2011. Dette anslaget er på linje med langsiktige oljeprisanslag fra bl.a. Det internasjonale energibyrået (IEA). I forbindelse med revisjonen av budsjettet for 2005 er det ikke gjort noen ny vurdering av det langsiktige oljeprisanslaget. Det vises til kapittel 2 i meldingen der de økonomiske utsiktene er nærmere redegjort for.

3.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at arbeidsledigheten begynte å stige før regjeringsskiftet i 2001. Den utløsende faktoren var den svake internasjonale økonomiske utviklingen. Utviklingen ble forsterket av de særnorske kostnadsutfordringene - høyere lønnsøkninger enn hos våre handelspartnere, høy rente og sterk, konkurransehennende kronekurs. Disse medlemmer er glad for at denne situasjonen er snudd og at en nå ser en sterk økning i sysselsettingen. En ansvarlig økonomisk politikk og et godt inntektspolitisk samarbeid har sammen med bedre internasjonale konjunkturer medvirket til dette. Resultatet er en historisk lav rente og svakere kronekurs, noe som har medført høyere vekst i den private etterspørselen og boliginvesteringene og styrket konkurranseevnen for næringslivet. Også høye investeringer i oljevirkosomheten, grunnet høy oljepris, har medvirket sterkt til oppgangen i norsk økonomi. Arbeidet for å skape og sikre arbeidsplasser er, og har vært, en hovedprioritet for Regjeringen. Disse medlemmer er glad for at sysselsettingen har økt med vel 20 000 personer siden 2003, og at det nå er flere i arbeid enn da regjeringen tiltrådte. Disse medlemmer har merket seg at både næringslivet selv og flere statlige etater nå venter at veksten også vil slå ut i betydelig laver ledighet etter hvert som effektiviseringspotensialet i bedriftene er tatt ut.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at norsk økonomi nå er inne i en periode

med god vekst. Mens veksten tidligere særlig var drevet av privat konsum, eksport og investeringer i oljesektoren, har nå også veksten i realinvesteringene i Fastlands-Norge tatt seg opp. Selv med en sterk oppgang i fastlandsøkonomien har imidlertid økningen i sysselsatte personer vært svært beskjeden, og arbeidsledigheten har holdt seg på et høyt nivå. Dette skyldes blant annet økt bruk av overtid og bedret produktivitet. Det kraftige fallet i sykefraværet er svært gledelig, men fører til mindre behov for vikarer. Denne oppgangen har vært preget av at sysselsettingen i offentlig sektor har økt mindre enn det som er vanlig, noe som også har bidratt til at ledigheten har holdt seg oppe.

Disse medlemmer vil peke på at Regjeringen har måttet oppjustert sitt anslag på ledigheten i 2005 (AKU-ledigheten) fra 4,1 i Nasjonalbudsjettet 2005 til 4,3 i revidert nasjonalbudsjett. I løpet av den nåværende konjunkturoppgangen, som har vart i to år, har ledigheten falt markant mindre enn i den tilsvarende fasen under forrige oppgangskonjunktur. Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse viser en økning i arbeidsledigheten fra 1. kvartal 2004 til 1. kvartal 2005. Arbeidsledigheten utvikler seg altså svakere enn forventet, og disse medlemmer mener det gir grunn til bekymring. Disse medlemmer mener analysen av årsakene til kombinasjonen av sterk økonomisk vekst og høy ledighet, må føre til en forsterket innsats for å få de ledige tilbake i arbeid for å forhindre at ledigheten fester seg på dagens høye nivå, og de ledige støtes ut av arbeidslivet for godt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet tar Regjeringens omtale til orientering, men vil samtidig peke på at det fortsatt er flere underliggende problemer i norsk økonomi.

Revidert budsjett medfører et oljekorrigert budsjettunderskudd på 74,2 mrd. kroner. Det innebærer at Regjeringen legger opp til en noe mindre såkalt ekspansiv budsjettpolitikk. Differansen i forhold til vedtatt budsjett for 2005 utgjør 1,1 mrd. kroner, og disse kunne selvsagt vært benyttet. Denne stramhetsambisjonen og ikke minst forsøket på å fremstå som tro mot handlingsregelen blir noe kunstig all den tid statsbudsjettet går med enormt overskudd som følge av en høy oljepris.

Statsbudsjettet kommer til å gå med et enormt overskudd, betydelig høyere enn det som ble lagt til grunn da budsjettet ble vedtatt høsten 2004.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader til kapittel 2.2.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet viser til at den økonomiske veksten i stor grad er drevet av rekordhøye oljeinvesteringer og en kraftig vekst i husholdningenes forbruk drevet av låg rente og reduserte priser på importvarer. Næringslivets investeringer øker også selv om nivået fortsatt er relativt lågt. Disse medlemmer mener det er grunn til å anta at økningen i privat forbruk også har sammen-

heng med de store skattelettelser som er gitt de senere år, ikke minst de 160 mrd. kroner i skattefritt aksjeutbytte som er betalt ut de tre siste år. Også de seneste års overforbruk av oljepenger i stort omfang må antas å ha bidratt til å stimulere veksten på enkelte områder av privat sektor. Det er grunn til å merke seg at Regjeringen forventer at alle disse vekstimpulser vil bli svekket betydelig allerede neste år.

Disse medlemmer vil minne om at det er stabile vilkår som er viktigst for folk flest, for næringslivet og for offentlige myndigheter med ansvar for velferden. For de aller fleste vil en berg-og-dalbane-politikk være meget skadelig. Det er verd å merke seg de klare advarsler som Norges Bank nå legger fram knyttet til den økte gjeldsgraden i husholdningene, ikke minst pga. den sterke økningen i boligprisene i sentrale strøk. Men også gjeld til å dekke vanlig forbruk synes å ha økt sterkt bl.a. som følge av aggressiv markedsføring fra utlånsfirma.

Disse medlemmer mener den sterkt økende kronkursen den senere tid gir grunn til bekymring. Den konkurranseutsatte delen av næringslivet frykter for en gjentakelse av tapsperioden 2002-2003. Det er viktig at Regjeringen reagerer raskt med tiltak som kan bidra til stabil kronekurs på et lågere nivå. På lengre sikt bør det kanskje vurderes å gjøre det kjempestore oljefondet mindre synlig, f.eks. ved en deling og ved å knytte betydelige deler til bestemte formål. Sikring av pensjoner og utbygging av førsteklasses infrastruktur kan være slike formål.

Disse medlemmer mener det er nødvendig med en fleksibel begrensning for innfasing av oljepenger i økonomien gjennom de årlige budsjetter. Dagens handlingsregel har i hele perioden vært praktisert meget fleksibelt ved at det i gjennomsnitt er tilført midler tilsvarende 6 pst. avkastning. Disse medlemmer vil anbefale at Regjeringen opptrer mer ydmykt i forhold til å hevde at Regjeringen ved hver budsjettframlegging har funnet det maksimale og optimale bruk av oljepenger. Praksis viser at økt offentlig pengebruk ikke nødvendigvis gir høg og skadelig inflasjon - heller ikke i perioder der en slik økning faller sammen med sterk økning i privat forbruk og i oljeinvesteringer som også i stor grad gir press på fastlandsøkonomien.

De siste års lønnsoppgjør viser at moderasjonstankgangen fortsatt har godt rotfeste blant de grupper som omfattes av lønnsoppgjørene. Disse medlemmer har merket seg at de store skattelettelser til personer som ble gitt i 2002 og 2003 ikke førte til lågere lønnskrav enn i tidligere år. Dette kan skyldes at de større lettelsene ble gitt til grupper som får inntektene fastsatt på annet vis.

4. UTFORDRINGENE I DEN ØKONOMISKE POLITIKKEN

4.1 Sammendrag

Retningslinjene for budsjettpolitikken sikter mot en langsiktig forsvarlig innfasing av oljeinntektene i norsk økonomi, om lag i takt med utviklingen i forventet realavkastning av Statens petroleumsfond (handlingsrege-

len). Retningslinjene bygger på at budsjettpolitikken må være opprettholdbar over tid. Samtidig skal budsjettpolitikken bidra til en stabil økonomisk utvikling. I denne sammenhengen er det viktig å unngå at store svingninger i oljeprisen eller avkastningen i Petroleumsfondet forplanter seg til fastlandsøkonomien gjennom store svingninger i den årlige bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet.

Budsjettpolitikken og pengepolitikken må virke sammen for å bidra til en stabil utvikling i produksjon og etterspørsel. Retningslinjene for den økonomiske politikken gir budsjettpolitikken en mellomlangsigte forankring, samtidig som pengepolitikken har fått en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen. Pengepolitikken langsigte oppgave er å gi økonomien et nominelt ankerfeste. På kort og mellomlang sikt må imidlertid pengepolitikken avveie hensynet til lav og stabil inflasjon opp mot hensynet til stabilitet i produksjon og sysselsetting.

I perioder med høy ledighet åpner retningslinjene for at den handlefriheten i budsjettpolitikken som oljeinntektene gir, kan utnyttes til å stimulere produksjon og sysselsetting. Motsatt vil det være behov for å holde igjen i finanspolitikken i perioder med høy kapasitetsutnyttelse og presstendenser i økonomien. Med utsikter til fortsatt sterk vekst gjennom inneværende og neste år må hensynet til en stabil utvikling i økonomien, og spesielt behovet for å opprettholde et sterkt, konkurranseutsatt næringsliv, tillegges stor vekt ved revisjonen av statsbudsjettet for 2005. Kostnadsnivået i de konkurranseutsatte sektorene i økonomien er høyt. Til tross for relativt moderate lønnsoppgjør de to siste årene er mange norske virksomheter sårbare etter flere år med sterkere kostnadsvekst enn hos våre viktigste handelspartnere.

Budsjettpolitikken står overfor betydelige langsigte utfordringer. Aldringen av befolkningen og økende tilleggs pensjoner vil gi et sterkt underliggende press i retning av økte utgifter framover. Høy yrkesdeltakelse og store oljeinntekter gir oss et godt utgangspunkt for å møte en slik utvikling. Likevel vil veksten i utgifter knyttet til en økende andel eldre være så sterk at den bare i begrenset grad kan finansieres av kapitalen som bygges opp i Petroleumsfondet. Beregningene i Perspektivmeldingen 2004 viser et betydelig innstrammingsbehov i offentlige finanser framover, også dersom Regjeringens forslag til pensjonsreform får fullt gjennomslag i Stortinget. I tillegg til pensjonsreform vil det over tid være nødvendig med reformer også på andre områder i offentlig sektor for å sikre langsiktig bærekraft i statsfinansene.

Skattereformen og et lavere skatte- og avgiftsnivå kan bidra til å øke arbeidsstyrken, styrke kapitaltilførselen til næringslivet og bedre utnyttelsen av våre samlede ressurser. Forskning og utvikling (FoU), utdanning og godt fungerende markeder er viktig for å sikre langsiktig vekst i økonomien. I samsvar med dette har Regjeringen bl.a. økt den statlige finansieringen av FoU, gjennomført reformer i utdanningssektoren og lagt fram en ny konkurranselov som styrker konkurransemyndighetenes stilling. Reformen i offentlig sektor

er nødvendig for å gi et bedre og mer kostnadseffektivt tjenestetilbud. Regjeringen vil derfor fortsette arbeidet med å modernisere offentlig sektor. Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. Det er derfor av stor betydning å gjennomføre tiltak som sikrer en høy og effektiv arbeidsstyrke. Regjeringen har i den forbindelse bl.a. endret reglene for uførestønad, dagpengeordningen og sykepengeregelverket. Det vises til kapittel 3 i meldingen, jf. kapittel 5 til 10 nedenfor i denne innstillingen der den økonomiske politikken er nærmere redegjort for.

4.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens vurderinger og viser for øvrig til sine merknader nedenfor under punkt 5.2, 6.2, 7.2, 8.2, 9.2 og 10.2.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader under 3.2, 5.2 og 9.2.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Regjeringens omtale av retningslinjene for budsjettpolitikken, som sikter mot en langsiktig forsvarlig innretning av oljeinntektene i norsk økonomi. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet hele tiden har vært mot handlingsregelen, og mener at Regjeringen gjennom denne stortingsperioden har vist at også den egentlig er motstander av den. Helt siden innføringen våren 2001 har handlingsregelen vært brutt, avhengig av Regjeringens behov for å løse ulike budsjettutfordringer. Hovedproblemet med handlingsregelen er at den sterkt begrenser det finansielle handlingsrommet. En vesentlig svakhet er at regelen ikke forholder seg til hvor, når eller hvordan oljeinntektene skal brukes, og at den ikke skiller mellom oljepenger brukt til skatte- og avgiftslettelser, offentlige investeringer eller offentlig forbruk. Bruken av oljepenger overstiger i stor grad de retningslinjer som handlingsregelen legger til grunn. Dermed er regelen i praksis ikkeeksisterende.

Regjeringen fremholder videre at olje og gass ikke er fornybare ressurser og at man derfor ikke kan betrakte innbetalingene fra petroleumsvirksomheten som inntekter i vanlig forstand. Disse medlemmer mener at oljeinntektene i bunn og grunn er inntekter på lik linje med alle andre inntekter fra norsk produksjon. Det særegne med oljeinntektene er den høye avkastningen, relativt til ressursinnsatsen i form av arbeidskraft og investert kapital. I tillegg tilfaller det aller meste av oljeinntektene staten direkte som grunneier og skatteopprekker og indirekte via statlig eide oljeselskap. Disse medlemmer mener at en ansvarlig og langsiktig forvaltning av oljeformuen må fokusere på å maksimere økonomisk vekst, og at oljeinntekter i større grad dermed kan konverteres til real- og humankapital fremfor finanskapital. Det hjelper svært lite for kommende generasjoner at de arver oljeformuen i form av et oljefond, men samtidig avspises med mye mindre real- og humankapital.

Regjeringen vil innrette budsjettpolitikken slik at den styrker grunnlaget for et vekstkraftig næringsliv og øker effektiviteten i offentlig virksomhet. Disse medlemmer er enig i denne målsettingen, men etterlyser konkrete tiltak for å realisere målene. Det er et betydelig effektiviseringspotensial i offentlig sektor. Offentlig sektor har over tid, og også under sittende regjering, hatt en sterk ekspansjon og legger beslag på stadig mer av BNP. Det har ført til et uakseptabelt høyt skatte- og avgiftstrykk, samtidig som det i mange tilfeller ikke er god nok kvalitet på de tjenester som offentlig sektor produserer. Hittil har løsningen vært å putte mer penger inn i sektoren, fremfor å se på selve organiseringen og effektiviteten. Dette har opprettholdt ineffektive strukturer og gitt samfunnsøkonomisk suboptimale løsninger. Disse medlemmer vil bruke virkemidler som konkurranseutsetting og anbudsrunder for å øke effektiviteten i statlig og kommunal forvaltning.

Grunnlaget for norsk verdiskaping er den produksjonen som skjer i private bedrifter. Disse medlemmer vil hevde at tilbudsidepolitikk vil legge forholdene bedre til rette for privat næringsvirksomhet, ved å øke tilbudet av arbeidskraft, dempe lønnsøkninger, senke avgifter, legge om skattesystemet og redusere skattetrykket, samt øke investeringer i forskning, samferdsel og annen offentlig tjenesteyting som kommer næringslivet til gode. Etter disse medlemmers oppfatning er det også behov for stabile, langsiktige og internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser for næringslivet. En reduksjon i landbrukssubsidiene og annen næringsstøtte vil også legge forholdene bedre til rette for privat lønnsom næringsdrift. Privat næringsvirksomhet er hemmet av en rekke lover og reguleringer som legger en sterk demper på nyskaping, omstillinger og effektiv drift. Lov- og forskriftsjungelen må ryddes opp i slik at hverdagen for bedrifter og entreprenører kan bli enklere.

Norske myndigheter har alt for lenge vegret seg i forhold til å definere og utnytte de komparative fortrinn Norge har, med andre ord hvor vi som nasjon er relativt bedre enn andre nasjoner.

Utenlandsk kapital er skeptisk til Norge, grunnet uforutsigbarhet i politisk bestemte rammebetingelser. Når man fra utsiden opplever brå skift er ikke dette tilslitsvekkende for investeringer i Norge. Derfor er det også svært sentralt at både næringspolitikken og finanspolitikken spiller på lag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader til kapittel 2.2.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at en sentral utfordring i den økonomiske politikken er å legge forholdene til rette for en bedre infrastruktur, styrke kunnskapsgrunnlaget og fremme teknologiutvikling og -innføring. Utgangspunktet er at forskning og ny teknologi er allment akseptert som viktige drivkrefter for økonomisk utvikling i moderne (post-)industrielle samfunn. Samtidig viser økonomisk

forskning at hele 99 pst. av produktivitsveksten i Norge skyldes FoU utført i utlandet (Økonomiske analyser 2/2004). Dette innebærer bl.a. at utdanningsnivå i befolkningen og egne forskningsinvesteringer er avgjørende for å sikre oss tilgang til den internasjonale forskningsfronten og sørge for en effektiv innførsel av FoU til innenlandsk bruk og videreutvikling. Dette medlem mener derfor at det er behov for betydelig økning på FoU-budsjettene. Å nå OECD-snittet er et viktig mål. Samtidig er det nødvendig at regelverket for tildeling av FoU-støtte ikke praktiseres slik at gründere og FoU-bedrifter blir forsinket eller endog påført økonomiske tap som alt for mange media-innslag om SkatteFunn har avdekket. Dette medlem vil også vise til den uheldige praktisering av skattelovens § 14-4 sjette ledd som har ført til at FoU-utgifter av skattemyndighetene er netket utgiftsført i langt mindre grad enn intensjonene har vært. Dette medlem mener det har tatt for lang tid å rette opp slike uheldige forhold, og viser til privat forslag fra Marit Arnstad, Morten Lund og Odd Roger Enoksen i Dokument nr. 8:90 (2004-2005) som behandles samtidig med denne innstillingen.

Senterpartiet mener det er en klar offentlig oppgave å bidra til økt satsing på FoU, infrastruktur og humankapital. Slike investeringer har et betydelig samfunnsøkonomisk potensial, og vil styrke både omstillingsevnen og bidra med vekstimpulser til norsk økonomi. På sikt er dette avgjørende for å opprettholde og videreutvikle både levestandard og livskvalitet i Norge. Dette medlem mener at en offentlig satsing på disse områdene kan medføre at skattefinansierte offentlige utgifter i visse perioder bør vokse sterkere enn veksten i BNP for Fastlands-Norge. Ulempene ved en slik utvikling er likevel overdrevne. Selv om innkreving av skatter partielt sett kan medføre effektivitetstap, viser det seg at et høyt samlet skattenivå ikke nødvendigvis virker hemmende på produktivitsutvikling og økonomisk vekst dersom skattene for det første er effektivt utformet (brede skattegrunnlag, relativt lave satser), og dernest blir brukt til finansiering av velferdsfremmende offentlige goder som f.eks. utdanning, forskning og utvikling.

Medlemene i komiteen frå Kystpartiet konstaterer at landet står andsynes store utfordringar i den økonomiske politikken ikkje minst på grunn av den venta aldringa av folkesetnaden. Dette vil føre til auka press mot større kostnader frametter ved auka pensjonskostnader og høgere etterspørsel etter helse- og omsorgstenester. Denne medlemen meiner at ei sentral utfordring i den økonomiske politikken er skipa økonomisk rom for å løysa desse. Det bør først ein politikk som fører til god og høg utnytting av arbeidsressursane i samfunnet. I dette ligg og at færrest mogleg av arbeidsstyrken fell ut av arbeidslivet grunna uførleik, men at arbeidsmarknaden vert lagt til rette for at dei som kan arbeide kan få det på sine premisser.

Denne medlemen meiner at ei anna utfordring er å leggja tilhøva til rette for å betra infrastrukturen, styrkja kunnskapsgrunnlaget og fremja teknologiut-

vikling og -innføring. Forsking og utvikling av ny teknologi vil vera viktige drivkrefter i utviklinga av samfunnet frametter og for auken i produksjonen og ikkje minst produktiviten. Dette fører til at satsing på utdanning av folkesetnaden og forskningsinvesteringar vert sers viktig for å tryggja tilgjenge til den internasjonale forskningsfronten og syte for ein effektiv innførsel av FoU til innanlandsk bruk og vidareutvikling. Denne medlemen ynskjer difor å auka løyvingane til FoU, og styd millom ane framlegget til skatteendring, jf. Dokument nr. 8:90 (2004-2005). Som fyrste steg på vegen ynksjer denne medlemen at Noreg skal nå OECD-snittet. Samstundes er det turvande et regelverket for tildeling av FoU-støtte ikkje vert praktisert på ein slik måte at verksemdgrunnleggjarar og FoU-verksemdar vert seinka eller får økonomiske tap. Dette hev mange mediainnslag om SkatteFUNN diverre synt. Denne medlemen vil syna til den uheldige praktiseringa av skattelovas § 14-4 sjette lekk som har ført til at FoU-utlegg hev vorte nekta kostnadsført i langt mindre grad enn det som var meininga.

Denne medlemen meiner det hev teke for lang tid å retta opp slike uheldige tilhøve. Kystpartiet meiner det er ei offentleg oppgåva å gjera sitt til auka satsing på infrastruktur og humankapital. Slike investeringar vil gjera det lettare å få til omstilling og føra til vekstimpulsar i norsk økonomi. Samfunnet sin kapital i oljesektoren vert berre småpengar i høve til den kapital som er samla humankapital i samfunnet vårt. Denne medlemen meiner at ei offentleg satsing på desse områda fører til at offentlege utlegg i visse periodar bør veksa sterkare enn veksten i BNP for Fastlands-Noreg.

5. GJENNOMFØRINGEN AV BUDSJETT-POLITIKKEN

5.1 Sammendrag

De langsiktige utfordringene for statens finanser tilsier at forskjellen mellom bruken av oljepenger og forventet realavkastning av Petroleumsfondet bygges ned. Også situasjonen i norsk økonomi tilsier dette. Samtidig ville en brå omlegging av politikken for å redusere merbruken av oljeinntekter over statsbudsjettet vært i strid med retningslinjene om en jevn innfasing av oljeinntektene. Regjeringens forslag til budsjett for 2005 balanserte kravet til bærekraftige statsfinanser mot hensynet til en stabil utvikling i norsk økonomi.

Det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet ble i Nasjonalbudsjettet 2005 anslått til 66,4 mrd. kroner og forble uendret i forbindelse med salderingen av budsjettet. Siden Nasjonalbudsjettet 2005 er anslagene for den økonomiske utviklingen oppdatert med utgangspunkt i reviderte nasjonalregnskapstall, og det er innarbeidet ny informasjon om bl.a. utviklingen i norsk og internasjonal økonomi, oljemarkedet og finansmarkedene.

Det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet for 2004 er i statsregnskapet for 2004 anslått til 58,8 mrd. kroner. Dette er vel 8 mrd. kroner mer enn anslått

i saldert budsjett for 2004. Svekkelsen har i betydelig grad sammenheng med lavere skatteinntang fra Fastlands-Norge. Den svake utviklingen i skatteinntangen i 2004 tilsier at også skatteinntektene i 2005 nå anslås lavere enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2005. I tillegg ligger pris- og lønnsveksten an til å bli lavere enn tidligere anslått, noe som gir lavere nominelle skatte- og avgiftsinntekter. Anslaget for det strukturelle nivået på skatter og avgifter mv. settes på denne bakgrunn ned med 5,8 mrd. kroner i forhold til saldert statsbudsjett for 2005.

Statsbudsjettets inntekter utenom skatter og avgifter anslås nå å bli om lag 1,8 mrd. kroner høyere enn i saldert budsjett, i hovedsak som følge av høyere utbytteinntekter fra statens aksjeeie. Samtidig er anslaget for utgiftene under folketrygden, utenom forslag om regelverksendringer som fremmes i forbindelse med denne meldingen, satt ned med 5,5 mrd. kroner i forhold til saldert budsjett. Reduksjonen skyldes først og fremst lavere anslåtte utgifter til sykepenge og rehabiliteringspenge, som følge av lavere sykefravær.

Veksten i norsk fastlandsøkonomi er nå sterk, arbeidsmarkedet er i bedring og vekstanslagene både for 2004 og 2005 er oppjustert i forhold til i fjor høst. I en slik situasjon er det viktig for balansen i økonomien og arbeidsvilkårene til det konkurranseutsatte næringslivet at budsjettpolitikken støtter opp om pengepolitikken ved å begrense vekstimpulsene til fastlandsøkonomien fra bruken av oljeinntekter. Regjeringen legger derfor betydelig vekt på at det strukturelle underskuddet reduseres ved revisjonen av 2005-budsjettet. Regjeringens forslag innebærer at bruken av oljeinntekter, målt ved det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet, reduseres med 1,1 mrd. kroner fra saldert budsjett. Det strukturelle underskuddet reduseres dermed fra 66,4 mrd. kroner i saldert budsjett til 65,3 mrd. kroner.

Hovedtrekkene i Regjeringens forslag til Revidert budsjett for 2005 er:

- Et strukturelt, oljekorrigeret budsjettunderskudd på 65,3 mrd. kroner. Bruken av oljeinntekter reduseres med 1,1 mrd. kroner sammenliknet med saldert budsjett. Merbruken i forhold til forventet realavkastning av Petroleumsfondet er om lag 25 mrd. kroner.
- En reell, underliggende utgiftsvekst på 1,75 pst. sammenliknet med regnskap for 2004, som er på linje med anslaget i Nasjonalbudsjettet 2005. Veksten i BNP for Fastlands-Norge anslås nå til vel 3,5 pst. i år. For inneværende stortingsperiode sett under ett innebærer Regjeringens forslag til revisjon av 2005- budsjettet en reell, underliggende utgiftsvekst på om lag 1,9 pst. i gjennomsnitt pr. år. Dette er 0,4 prosentpoeng lavere enn den gjennomsnittlige, årlige veksten i Fastlands- BNP i samme periode.
- En økning i det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet målt som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge på 0,25 prosentpoeng fra 2004 til 2005.

- Et oljekorrigeret budsjettunderskudd på 74,2 mrd. kroner. Dette underskuddet dekkes ved en tilsvarende overføring fra Statens petroleumsfond.
- Et anslag for statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten på om lag 260 mrd. kroner. Dette er nesten 56 mrd. kroner mer enn anslaget i Nasjonalbudsjettet 2005, noe som i hovedsak skyldes at oljeprisanslaget for inneværende år er oppjustert med 70 kroner til 300 kroner pr. fat.
- En anslått nettoavsetning til Statens petroleumsfond på om lag 186 mrd. kroner. Medregnet renter og utbytte mv. i Statens petroleumsfond anslås det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens petroleumsfond til om lag 229 mrd. kroner. Kapitalen i Statens petroleumsfond ved utgangen av 2005 anslås til knapt 1 300 mrd. kroner.
- En reell vekst i kommunenes samlede inntekter på i underkant av 2 pst., eller drøyt 4 mrd. kroner, regnet i forhold til regnskap for 2004.

En nærmere omtale av utviklingen i hovedstørrelsene i budsjettet er gitt i kapittel 3.1.

Samtidig som det strukturelle budsjettunderskuddet reduseres, har Regjeringen funnet rom for å prioritere viktige områder. Det innebærer bl.a. å styrke innsatsen mot fattigdom og rusmisbruk og tiltak for å legge forholdene bedre til rette for personer med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen foreslår å utvide fedrekvoten med en uke i form av en forlengelse av den samlede svangerskapspermisjonen. Det foreslås også økte bevilgninger til de regionale helseforetakene, til kriminalomsorgen og politiet, til investeringer og vedlikehold av riksveger og jernbanelinjen, til næringsutvikling, og til tiltak i nordområdene og i undervisnings- og kultursektoren. Også innsats mot fattigdom internasjonalt blir styrket. Det gis videre en bred omtale av forvaltningen av de ekstraordinære bevilgningene til tiltak til nødlidende i forbindelse med flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia. Det vises til St. prp. nr. 65 (2004-2005) for en nærmere omtale av revisjoner i budsjettet for 2005.

5.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens omtale av gjennomføringen av budsjettpolitikken for 2005.

Disse medlemmer vil påpeke at årets budsjett har bidratt positivt til økt økonomisk vekst, økt sysselsetting og økt optimisme og fremtidsstro i norske bedrifter og husholdninger. Disse medlemmer vil understreke at hovedhensikten med revideringen av årets budsjett har vært å ta vare på denne positive trenden i økonomien.

Disse medlemmer er fornøyd med Regjeringens utøvelse av handlingsregelen. Hensikten med regelen er å sikre en jevn innfasing av oljeinntektene over tid, og ikke en statisk bruk av en regel. Bruken av midler må derfor balanseres mot svingninger i økonomien for å unngå for store negative utslag i finanspolitikken.

Disse medlemmer viser til at Norges Bank støtter Regjeringens utøvelse av handlingsregelen. Dette

bekreftet bl.a. sentralbanksjef Svein Gjedrem i høringer med finanskomiteen 23. mai 2005 om Kredittmeldingen for 2004:

"Vi har det bildet av dette at handlingsregelen har vært førende for finanspolitikken. Det ligger også i det jeg sier, at hvis en hadde holdt strengt på handlingsregelen i den konjunkturfase vi har bak oss, ville aktivitetutviklingen selvsagt kunne blitt svakere."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til retningslinjene for den økonomiske politikken som ble lagt fram av regjeringen Stoltenberg, og som fikk tilslutning fra et bredt flertall på Stortinget. Endringene innebar nye retningslinjer både for budsjettpolitikken og pengepolitikken.

Disse medlemmer vil peke på at retningslinjene for budsjettpolitikken innebærer en moderat opptrapping av bruken av petroleumsinntektene tilsvarende den forventede realavkastningen av Statens petroleumsfond. Videre vil disse medlemmer understreke at budsjettpolitikken fortsatt skal brukes aktivt for å jevne ut svingninger i økonomien. Disse medlemmer vil videre peke på at regjeringen Stoltenberg i de nye retningslinjene la vekt på at petroleumsinntektene må brukes på en måte som styrker norsk økonomi.

Disse medlemmer konstaterer at det i 2005 vil bli brukt om lag 25 mrd. kroner mer enn den forventede realavkastningen i Petroleumsfondet, og at det oljekorrigerte underskuddet blir på over 74 mrd. kroner. Disse medlemmer konstaterer videre at Regjeringen i perioden 2002-2005 har brukt om lag 93 mrd. kroner mer den forventede realavkastningen i petroleumsfondet, og at handlingsrommet i årene framover derfor er redusert. Disse medlemmer mener at det strukturelle budsjettunderskuddet i løpet av noen år igjen må være på linje med forventet realavkastning av Petroleumsfondet.

Disse medlemmer merker seg at til tross for god utvikling i norsk økonomi generelt, har Regjeringen ikke funnet rom for å gjøre en større innsats for å få ned arbeidsledigheten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at Regjeringen ikke følger handlingsregelen, til tross for at de hevder det motsatte. Det ville, etter disse medlemmers oppfatning, vært mer naturlig å erstatte handlingsregelen med eksempelvis retningslinjer for hvor mye statens utgifter kan vokse med fra år til år avhengig av økonomisk vekst og inflasjon. Målsettingen bør være at privat sektors andel av økonomien skal vokse relativt til statens økonomi.

Disse medlemmer registrerer at Revidert budsjett i det alt vesentlige er en teknisk budsjettrevisjon, men er skuffet over at Regjeringen ikke følger opp den budsjettavtalen som ble inngått mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene høsten 2004. Først og fremst gjelder dette forsvarsbudsjettet, som Regjeringen foreslår å kutte i forhold til vedtatt budsjett, pga. overskridelser på budsjettet for 2004.

Disse medlemmer er også svært bekymret over økonomien i helseforetakene, men registrerer at Regjeringen ikke deler denne bekymring.

God vekst i økonomien er ikke i seg selv noe argument for renteoppgang. Disse medlemmer deler dermed ikke den uro som enkelte synes å ha hva gjelder fremtidig renteoppgang som følge av en budsjettrevisjon som vil kunne medføre en noe høyere bruk av oljepenger enn det regjeringen legger opp til. Etter disse medlemmers oppfatning avhenger det helt og holdent av hva vi bruker pengene til.

Disse medlemmer mener videre at den nylig vedtatte skattereformen ikke er noe godt bidrag til økt vekst og verdiskapning for Norge og viser i den anledning til Fremskrittspartiets merknader i Innst. S. nr. 232 (2003-2004), Innst. O. nr. 10 (2004-2005) samt Innst. O. nr. 125 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader til kapittel 2.2, og til disse medlemmers merknader og forslag i Innst. S. nr. 240 (2004-2005).

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at statsregnskapet for 2004 viser et strukturelt, oljekorrigert budsjettunderskudd på 58,8 mrd. kroner, om lag 8 mrd. kroner mer enn vedtatt i saldert budsjett for 2004. Avviket fra forventet realavkastning av Petroleumsfondet (handlingsregelen) ble om lag 25 mrd. kroner. Dette medlem vil vise til behandlingen av statsbudsjettet for 2004. Senterpartiet gikk da inn for en oljepengebruk som er over 5 mrd. kroner lågere enn det som nå ble resultatet. Dette medlem mener dette illustrerer to ting. For det første er det i praksis en samstemmig oppfatning i det politiske miljøet å tolke handlingsregelen elastisk, og tillate større avvik i nedgangstider for å hindre overdreven finanspolitisk innstramning. For det andre er Senterpartiet og de fleste opposisjonspartiene - budsjettåret sett under ett - mer restriktive med tanke på bruk av oljepenger enn Regjeringen selv. Denne oppfatningen har hvert år i inneværende stortingsperiode blitt stadfestet av statsrekneskapen, som i regelen viser at det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet har blitt vesentlig større enn budsjettet.

Dette medlem mener imidlertid at Regjeringens merbruk av oljepenger er kjennetegnet av en kritikkverdig og passiv budsjettpolitikk. Behovet for å øke bruken av oljepenger kommer som en kombinasjon av svekket lønnsomhet i næringslivet, og av økte utgifter til dagpenger og trygder, samt synkende skatteinntekter.

Senterpartiet støtter tankegangen bak handlingsregelen for finanspolitikken, og ser på denne som en fornuftig spareplan for petroleumsformuen. Dette medlem vil likevel presisere at Senterpartiet tidlige har fremmet forslag om at midlertidige avvik fra denne regelen kan være samfunnsøkonomisk fornuftig dersom merbruken av oljepenger aktivt og målrettet blir anvendt til å bedre infrastruktur, styrke FoU, satsing på forebygging av helse- og sykdomsutgifter og generelt

sett bidra til vekstimpulser i norsk økonomi, jf. privat forslag fra representantene Enoksen og Lund (Dokument nr. 8:4 (2002-2003)). Senterpartiet går med andre ord inn for at oljepengene i større grad og mer planmessig kan og bør brukes til samfunnsgagnlige investeringer, som bedrer vekstgrunnlaget i norsk økonomi og som reduserer "reparasjonsutgifter".

Dette medlem mener det er påkrevd med en diskusjon om hvordan finanspolitikken kan brukes slik at det gis rom for økte investeringer der dette kan redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken økes, kostbare flaskehalsar for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på lengre sikt kan bli redusert.

Dette medlem mener at disse strategier vil føre til at oljepengetilførselen kan reduseres uten at dette går ut over felles velferdstjenester.

Medlemmen i komiteen frå Kystpartiet syner til at statsrekneskapen for 2004 hev eit strukturelt, oljekorrigert underskot på 58,8 mrd. kroner, om lag 8 mrd. kroner meir enn det som vart fastsett seinast i saldert budsjett for 2004. Meirforbruket sett i høve til handlingsregelen vart om lag 25 mrd. kroner. Denne medlemmen er imot handlingsregelen slik han er formulert og meiner Statsrekneskapen for 2004 syner at Regjeringa ikkje fylgjer handlingsregelen trass i at ho hevdar det motsette. Statsrekneskapen syner at meirbruken av petroleumspengar er sers stor og at meirbruken aukar gjennom budsjettåret. Det vil etter denne medlemmen sin meining vera betre å erstatta noverande reglar med reglar som går ut på at petroleumspengane vert nytta i budsjettet i den grad det er forsvarleg ut frå den økonomiske situasjonen som er til kvar tid. Bruken av oljepengane dei siste åra synt at det er meir ein slik omsynsmessig bruk som hev vore ført. Denne medlemmen er av den meining at det kunne vore nytta ein enda større del av oljepengane utan at det hev vore økonomisk uforsvarleg og syner til at Regjeringa fann det forsvarleg å auka det oljekorrigerte underskotet med 8 mrd. kroner i 2004.

Denne medlemmen er sers uroa over økonomien i helseføretaka, men registrerer at Regjeringa ikkje deler denne uroa.

Denne medlemmen syner elles til sine merknader og framlegg i Innst. S. nr. 240 (2004-2005).

6. KOMMUNENES INNTEKTER

6.1 Sammendrag

Realveksten i kommunenes samlede inntekter i 2005 anslås nå til vel 4 mrd. kroner regnet fra regnskap for 2004. Dette tilsvarer en volumvekst på i underkant av 2 pst. De frie inntektene anslås å øke med vel 1 pst., eller knapt 1,75 mrd. kroner.

Bevilgningsforslagene i Revidert nasjonalbudsjett innebærer at overføringene til kommunesektoren netto reduseres med om lag 132 mill. kroner. Dette skyldes i hovedsak anslagsendringer knyttet til tilskudd til etablering av omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

Ny informasjon tilsier at både lønnsveksten og prisveksten på kommunalt varekjøp i 2005 kan bli lavere enn tidligere antatt. Lavere pris- og lønnsvekst bidrar isolert sett til å øke realveksten i kommunesektorens inntekter fra 2004 til 2005 med om lag 1 mrd. kroner. Nedjusteringen av lønnsveksten bidrar samtidig til en nedjustering av anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2005 med 0,8 mrd. kroner.

Regjeringens forslag innebærer dermed samlet sett en viss styrking av kommuneøkonomien i 2005, sammenliknet med saldert budsjett.

Det vises til nærmere omtale av kommuneøkonomien i meldingens punkt 3.2.

6.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er godt fornøyd med at realveksten i kommunenes samlede inntekter nå anslås til vel 4 mrd. kroner i forhold til regnskapet for 2004, og viser til at dette samlet sett innebærer en styrking av kommuneøkonomien i 2005 sammenliknet med saldert budsjett. De frie inntektene anslås til å øke med ca. 1,75 mrd. kroner. Sammen med en sterk realvekst også for 2004 har dette medvirket til at kommunene samlet sett har styrket sin finansielle stilling i denne perioden. Disse medlemmer vil også understreke at kommunene det siste tiåret har fått tilført betydelige oppgaver, og at det er viktig med et godt samsvar mellom oppgaver og inntekter.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen vil kompensere de kommuner som har fått for høyt uttrekk i rammetilskuddet i forhold til momskompensasjon etter at reviderte regnskapstall foreligger i juni dette år. Disse medlemmer er også tilfreds med at Regjeringen vil justere kommunenes trekkgrunnlag med virkning fra 2006 på bakgrunn av eventuelle skjelheter som avdekkes av regnskapstallene for 2004, og at balansen mellom kommuner og fylkeskommuner justeres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2005 ikke en gang hadde lagt opp til å dekke merutgiftene kommunene får på grunn av befolkningsendringer. Disse medlemmer viser til at det vedtatte budsjettet for kommunesektoren inneværende år så vidt dekker kostnadsøkningene som følge av at det blir flere eldre og flere skoleelever. Fortsatt er økonomien i kommunesektoren svært anstrengt. Disse medlemmer viser til at underskuddet i kommunesektoren før lånetransaksjoner er anslått til hele 11 mrd. kroner i 2004, tilsvarende 5,4 pst. av inntektene. Fortsatt er 123 kommuner og fylkeskommuner under statlig tilsyn, og Regjeringen regner med at det fremdeles vil være nær 100 kommuner i registeret for betinget godkjenning og kontroll (Robek) i 2005. Disse medlemmer viser til at det Bondevik II-regjeringens politikk legger opp til at kommunene skal kutte i velferden. Disse medlemmer mener at det skal være samsvar mellom de oppgaver kommunene skal løse og de pengene kommunene har til rådighet, og viser i denne sammenheng

til Arbeiderpartiets merknader i Innst. S. nr. 245 (2004-2005) om Lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2006.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at kommunesektoren er avhengig av forutsigbarhet for å kunne levere kvalitetsmessig gode tjenestetilbud til sine innbyggere. Disse medlemmer viser til budsjettforliket mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene som medførte en betydelig styrking av kommunenes økonomi. Det samme flertallet bidro også til å kompensere kommunenes skattesvikt for 2004. Samlet sett bidro dette til en så kraftig bedring av kommunenes situasjon, at revidert budsjett ikke har medført krav om ytterligere overføringer.

Disse medlemmer viser til at samlet momskompensasjon til kommunene for 2004 ble 9,3 mrd. kroner, som er i overensstemmelse med det samlede uttrekket fra kommunesektorens rammetilskudd. Disse medlemmer forutsetter at de kommuner som har fått et for høyt trekk i rammetilskuddet blir fullt ut kompensert for dette ved gjennomgangen til høsten slik Stortinget har forutsatt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag i budsjett for 2005 der Sosialistisk Venstreparti styrket kommunesektorens frie inntekter med 5 mrd. kroner, og økte ulike øremerkede tilskudd med ca. 1,7 mrd. kroner utover Regjeringens opplegg.

Disse medlemmer viser til at Regjeringens opplegg for kommuneøkonomien for 2005 er svært stramt, og at det ikke gir handlefrihet for lokaldemokratiet til å foreta nødvendige investeringer og forbedringer i kvalitet og omfang i skoler og i eldreomsorgen.

Disse medlemmer viser videre til at mange kommuner er i en svært vanskelig økonomisk situasjon, og at videreføring av dagens kommuneøkonomi vil tvinge fram kutt som vil ramme barn og eldre.

Bedret driftsresultat for 2004 kommer i hovedsak av at kommunene har latt viktige oppgaver vente, som å utsette nødvendig vedlikehold og kutt i tjenestetilbudet, samt at Stortinget bevilget en engangssum på 2,2 mrd. kroner. Denne er imidlertid ikke videreført i 2005.

Disse medlemmer viser til at antall eldre over 80 år øker og at det er stort behov for å bedre kvaliteten og mulighetene til å få dekket nødvendige pleie- og omsorgsbehov for eldre og pleietrengende.

Disse medlemmer viser også til at det er et stort behov for å bedre muligheten for tilpasset opplæring i skolene. Samtidig må kommunene sammen med foreldre få lokal frihet til å bestemme ønsket skolestruktur, og ikke tvinges til skoledleggelser som del av sparetiltak. Disse medlemmer viser til det ulogiske i at Regjeringen mener det er effektivisering hvis kommuner legger ned skoler, mens det anses som viktig valgfrihet og økonomisk rasjonelt dersom den samme skolen opprettholdes som privatskole.

I den økonomiske situasjonen kommunesektoren er i nå, bør kommuneøkonomien styrkes med økte frie inn-

tekter. Disse medlemmer fremmer i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene med 70 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet vil vise til at kommunesektorens økonomiske situasjon aldri har vært strammere enn under Samarbeidsregjeringen. Disse medlemmer registrerer riktignok at representanter for Regjeringen stadig uttrykker tilfredshet over situasjonen i kommunesektoren og belegger dette i at sektoren aldri har hatt større rammer enn nå. Dette er i og for seg riktig, men spørsmålet er om de har tilstrekkelige økonomiske rammer til å løse de oppgavene de er satt til å utføre. Disse medlemmer vil tillate seg å minne Regjeringen om at kostnadsutviklingen i samfunnet generelt også har konsekvenser for landets kommuner. Det er også et faktum at en økende andel av landets innbyggere har behov for kommunale tjenester, og at kommunesektoren har fått flere oppgaver. Summen av dette er vedvarende for knappe rammer under denne Regjering, med tildes store konsekvenser for velferdstilbudet til landets innbyggere.

Disse medlemmer vil påpeke at Senterpartiet og Kystpartiet i sine alternative budsjettopplegg, gjennom hele denne stortingsperioden, har bevilget betydelig større beløp til kommunesektoren enn det Regjeringa har lagt opp til. I tillegg har Senterpartiet og Kystpartiet en rekke ganger foreslått å kompensere for sviktende skatteinngang. Dette må sees i lys av at kommunesektoren gjennom de siste tre år har fått svikt i skatteinngangen på mellom 2 og 2,4 mrd. kroner årlig. Denne utviklingen har medført at den økonomiske situasjonen i kommunesektoren har blitt ytterligere forverret.

Disse medlemmer registrerer at tall fra teknisk beregningsutvalg tyder på at kommunesektoren under ett fikk et netto driftsresultat på 2,4 pst. i 2004. Disse medlemmer vil påpeke at årsaken til det bedre driftsresultatet finnes i flere årsaksfaktorer bl.a. lave investeringer, utsatt nødvendig vedlikehold og den ekstra kompensasjon for skattesvikt som Stortinget vedtok i desember 2004. Likevel handler det forbedrede resultatet mest om kutt, omstillinger og effektivisering i sektoren. Det betyr direkte konsekvenser for mange mennesker som er avhengige av kommunale tjenester i hverdagen.

Disse medlemmer vil videre vise til Kommunenes Sentralforbund sin budsjettundersøkelse fra januar 2005 hvor 55 pst. av kommunene sier de vil skjære ned på grunnskoletilbudet, og 45 pst. av kommunene sier de vil skjære ned på tilbudet innenfor eldreomsorgen. En slik utvikling påkrever en politisk snuoperasjon hva gjelder finansiering av kommunesektoren.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett for 2005 hvor det ble foreslått å styrke kommunesektorens inntekter med 4,25 mrd. kroner ut over Regjeringens forslag.

Dette medlem viser videre til merknader og forslag i Innst. S. nr. 240 (2004-2005).

7. PENGEPOLITIKKEN

7.1 Sammendrag

Pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi. Av forskriften følger det at pengepolitikken skal bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting og til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal i samsvar med dette rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst. I St.meld. nr. 29 (2000-2001) understrekes det at rentesettingen skal være framoverskuende og ta tilbørlig hensyn til usikkerheten knyttet til makroøkonomiske anslag og vurderinger. Den skal ta hensyn til at det kan ta tid før politikken får effekt, og den bør se bort fra forstyrrelser av midlertidig karakter som ikke vurderes å påvirke den underliggende pris- og kostnadsveksten.

Pengepolitikken langsigtede oppgave er å gi økonomien et nominelt ankerfeste. Lav og stabil inflasjon er en viktig forutsetning for at økonomien over tid fungerer på en måte som bidrar til vekst og velstand. Forskriften innebærer et fleksibelt inflasjonsmål for pengepolitikken. På kort og mellomlang sikt må pengepolitikken avveie hensynet til lav og stabil inflasjon mot hensynet til stabilitet i produksjon og sysselsetting.

I likhet med internasjonale renter er norske renter nå på et historisk lavt nivå. Flere sentralbanker har imidlertid hevet renten i inneværende år, bl.a. i USA, Australia og New Zealand. Norges Banks styringsrente har vært uendret på 1,75 pst. siden mars i fjor. Pengepolitikken gir nå sterke vekstimpulser til den økonomiske utviklingen. I tråd med anslagene i denne meldingen er det grunn til å vente at den sterke veksten i norsk økonomi gjennom fjoråret vil fortsette i år, og at prisstigningen tiltar noe. Prisingen i pengemarkedet tyder på forventninger om en gradvis normalisering av renten framover. Dette er i tråd med hva som er lagt til grunn i denne meldingen.

Den underliggende prisstigningen (KPI-JAE) er lav. Økt import fra lavkostland, i første rekke Kina, har bidratt til å trekke ned prisveksten de siste par årene. Økt konkurranse i enkelte markeder som flyreiser, tele-tjenester og dagligvarehandel har bidratt i samme retning.

Det vises til en nærmere omtale av pengepolitikken i meldingens punkt 3.3.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, slutter seg til Regjeringens vurderinger.

Flertallet viser til at pengepolitikken langsigtede oppgave er å gi økonomien et nominelt ankerfeste. Pengepolitikken skal bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting og til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Norges Banks mandat innebærer et fleksibelt inflasjonsmål for pengepolitik-

ken. Flertallet mener at de gjeldende retningslinjene for pengepolitikken er vel tilpasset varierende konjunktursykluser, og gir grunnlag for et godt samspill mellom finans- og pengepolitikken. I tillegg må partene i arbeidslivet bidra ved at lønnsveksten ikke svekker konkurransekraften til norske arbeidsplasser.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at norske renter nå er på et historisk lavt nivå. Ansvarlige budsjetttrammer og det inntektspolitiske samarbeidet som har redet grunnen for mer moderate lønnsoppgjør, har vært viktige for å skape handlingsrom for Norges Bank slik at den har kunnet redusere renten ned til det internasjonale nivået. Den lavere renten har stimulert aktivitet og sysselsetting, og derved virket stabiliserende for den økonomiske aktiviteten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet tar redegjørelsen fra Regjeringen til orientering.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader til kapittel 2.2.

Disse medlemmer viser til at Norges Bank våren 2002 hevet renten to ganger med bakgrunn i en tolkning av mandatet som la et ensidig inflasjonsmål til grunn. Disse medlemmer advarte gjentatte ganger mot et slikt enøyd fokus. Resultatet av feilvurderingen ble en meget sterk krone gjennom 2002, med påfølgende tap av tusenvis av arbeidsplasser i eksportindustrien. Disse medlemmer viser til Regjeringens korreks og presisering av mandatet som fant sted i fjorårets Nasjonalbudsjett, og understreker at det var i tråd med disse medlemmers syn.

Disse medlemmer er tilfreds med at Norges Bank bestreber seg på større åpenhet rundt rentefastsettelsen, og vurderingene som ligger bak denne. Disse medlemmer viser til at spørsmålet om den enkeltes stemmegivning og grunngeving for det, fortsatt ikke er en del av offentligheten. Disse medlemmer vil oppfordre departementet å se nærmere på dette, og om denne praksisen bør endres i tråd med det som er situasjonen i f.eks. Sverige og Storbritannia.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet viser til at pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, jf. forskrift av 29. mars 2001. Det operative målet til Norges Bank er en årsvekst i konsumprisene på 2,5 pst. I tillegg ble det i samband med behandlingen av Nasjonalbudsjettet for 2004 presisert at sentralbanken på kort og mellomlang sikt skal vektlegge hensynet til stabilitet i produksjon og sysselsetting.

Senterpartiet og Kystpartiet har tidligere fremmet forslag om at mandatet til Norges Bank burde presiseres slik at det ble lagt større hensynet til produksjon og sysselsetting. Dette forslag ble fremmet i 2001 da kronkursen var så høy at mange bedrifter måtte nedlegge,

nedbemanne eller flagge ut, uten at Norges Bank la nevneverdig vekt på dette i sin rentesetting. Disse medlemmer mener det er gledelig at også Regjeringen har funnet en slik presisering nødvendig.

Disse medlemmer vil vise til den store uro som næringslivets organisasjoner nå uttrykker i forhold til at kronkursen har steget sterkt i det siste samtidig som Norges Bank signalisere stadig sterkere at det nå kan ventes en renteoppgang. Disse medlemmer minner om den skepsis som ble uttrykt også fra næringslivet da det ble diskutert å innføre en inflasjonsstyring av rentepolitikken. Kritikerne fra den gang synes nå å få rett. Hovedårsaken til at det stadig sterkere understrekes fra næringslivet - også i en periode der renta og øvrige vilkår er gunstige - at stabilitet i kronkursen er viktigste rammebetingelse, er nettopp de bitre erfaringer fra 2001-2003. Disse medlemmer forventer at man nå legger avgjørende vekt på disse erfaringene når tiltak mot ustabil kronkurs nå må settes inn. Det vil være tragisk om dårlige prognose-verktøy og sendrekthet i å oppfatte signaler fra næringslivet, på nytt skal føre til tap av arbeidsplasser og konkurranseevne.

Disse medlemmer viser til Statistisk sentralbyrås Økonomisk utsyn over året 2003, der det bl.a. heter at:

"Man sitter også igjen med en erfaring og erkjennelse av at kronkursen kan komme til å svinge mye i vårt nåværende pengepolitiske regime. Dette bidrar til å øke usikkerheten og dermed svekke rammebetingelsene for konkurranseutsatte næringer i Norge."

I teorien kan en sentralbank intervensere i valutamarkeket for å påvirke valutakursen. Norges Bank har derimot ikke benyttet seg av dette virkemiddelet siden 1999. Blant OECD-landene har Japan, Danmark, Sverige, Den europeiske sentralbanken og Australia alle på ulike tidspunkt de senere år kjøpt og solgt valuta for å påvirke kursutviklingen. I brev fra Norges Bank, datert 24. mai 2004, blir de fleste intervensjonene attpåtil karakteriserte som vellykkede.

Disse medlemmer mener det må vurderes i større grad å bruke flere virkemidler - både rentesetting og intervensjon i valutamarkeket - for å kunne innfri flere målsetninger - nemlig lav inflasjon og stabil valutakurs. Spesielt i lys av de senere års negative erfaringer med en usikker og sterkt fluktuerende kronkurs virker det logisk at pengepolitikken mer aktivt tar sikte på å påvirke kursutviklingen til den norske kronen.

Medlemmen i komiteen fra Kystpartiet syner til at pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i verdet til den norske krona nasjonalt og internasjonalt. Det operative målet for Noregs Bank er å halda inflasjonen på om lag 2,5 pst. I tillegg vart det i samband med førehavinga av Nasjonalbudsjett for 2004 presisert at Noregs Bank på kort og millomlang sikt skal legge vekt på stabilitet i sysselsetjinga og produksjonen. Røynslene med dei mistaka som vart gjort ved fleire rentesettingar i 2002 synta at ein burde endre tolkinga av mandatet. Det som skjedde i 2002 var at rentesettinga førte til ei altfor sterk krone og at landet tapte

mange tusen arbeidsplassar innanfor eksportindustrien. Denne medlemmen er difor nøgd med den endringa som hev skjedd i gjennomføringa av pengepolitikken ved at andre element enn inflasjonen skal styra pengepolitikken.

Denne medlemmen meiner at røynslene frå dei siste åra med å overlata den kortsiktige stabilisering av økonomien i stor grad til pengepolitikken ikkje hev falle godt ut. Det kan spørjast om det hev vore stilt for store krav til pengepolitikken sett i høve til dei verkeidla Noregs Bank hev.

Denne medlemmen vil peike på at pengepolitikken i dag hev fenge eit stort andsvar for å stabilisera økonomien og avlasta finanspolitikken. Det er grenser for kor mykje ein kan oppnå av målsettingar ved å nytta renteendringar. Elles er rentenivået no so lågt at handlingsrommet for pengepolitikken i dag er sers avgrensa.

Denne medlemmen vil syna til den store uroa som organisasjonane i næringslivet no gjev uttrykk for på grunn av at krona har styrkja seg mykje serskilt andsynes euroen samstundes som Noregs Bank signaliserer at det no kan ventast ei renteauka. Ei renteauke vil føra til enda sterkare krone og press på arbeidsplassar som er i den utekonkurrerende delen av næringslivet. Denne medlemmen reknar med at ein frametter legg stor vekt på dei røynslene som vart gjort i 2001-2003 når tiltak mot ustabil kronkurs må setjast inn.

Denne medlemmen syer til at sentralbanken hev fleire verkemiddel enn renteendringar for å påverka kronkursen. Sentralbankane i fleire land og Den europeiske sentralbanken hev på ulike tidspunkt intervenert i valutamarknaden dei seinare åra for å påverka kursutviklinga. Denne medlemmen meiner at finanspolitikken hev vorte nytta for lite i styringa av den norske økonomien. Det er sers avgrensa kva ein kan oppnå av økonomiske mål ved å nytta pengepolitikken fordi han verkar "blindt". Ein aktiv finanspolitikk må stø under pengepolitikken for å få den beste løysinga av vanskanane i den norske økonomien. Ein målretta aktiv finanspolitikk vil kunne gjeva betre sysselsettingseffektar og avlaste andsvaret til pengepolitikken med å oppnå dei måla som er sett for den.

8. STATENS PETROLEUMSFOND OG FOLKETRYGDFONDET

8.1 Sammendrag

Inntektene i Statens petroleumsfond er definert som statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, avkastningen fra fondets plasseringer og netto finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten. Fondets utgifter består av en årlig overføring til statskassen etter vedtak i Stortinget. Ved etableringen av Petroleumsfondet ble det lagt vekt på at avsetningen av fondsmidler må inngå i en helhetlig budsjettprosess, slik at fondoppbygging gjenspeiler faktiske overskudd på statsbudsjettet.

Petroleumsfondet, sammen med handlingsregelen for bruken av oljeinntekter, sikrer at store endringer i anslaget på petroleumsinntektene slik en nå opplever,

ikke slår direkte ut i statsbudsjettet. Netto kontantstrømmen fra oljevirkksomheten er siden statsbudsjettet ble lagt fram i fjor høst oppjustert med nesten 56 mrd. kroner til 260 mrd. kroner. Petroleumsfondets kapital anslås å øke med om lag 287 mrd. kroner fra utgangen av 2004 til utgangen av 2005. Handlingsregelen for bruken av oljeinntekter sier at fondets kapital ved utgangen av et år skal være retningsgivende for bruken av oljeinntekter det påfølgende budsjettåret. Høyere anslått oljepris for 2005 påvirker dermed ikke handlingsrommet i finanspolitikken i 2005 ifølge retningslinjene. Dersom oljeprisene blir som anslått og med uendret strukturelt underskudd framover, vil økt kapital i fondet føre til at bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet er tilbake på nivået for forventet realavkastning av Petroleumsfondet i 2008.

Petroleumsfondet investeres i sin helhet i utlandet. Dette sikrer at endringer i petroleumsinntektene ikke direkte påvirker kronekursen og det norske kapitalmarkedet. Fondsmekanismen er således svært viktig for å unngå unødig ustabilitet i den norske kronen. Petroleumsfondet skal forvaltes på en forsvarlig måte, der siktemålet er høy avkastning med moderat risiko, for på den måten å bidra til å sikre grunnlaget for framtidig velferd, herunder pensjoner. Dette kan best oppnås ved at fondet opptrer som en finansiell investor. Eierandelen i enkeltelskaper er liten, og fondet plasseres slik at det gir en avkastning på linje med bredt sammensatte aksje- og obligasjonsindekser i land med velutviklet selskaps-, børs- og verdipapirlovgivning.

Kapitalen i Petroleumsfondet var ved utgangen av 2004 1 012 mrd. kroner. Ved utgangen av 2005 anslås fondskapitalen nå til knapt 1 300 mrd. kroner.

Finansdepartementet fastsatte etiske retningslinjer for Petroleumsfondet med virkning fra 1. desember 2004. Miljøfondet ble samtidig slått sammen med fondets ordinære portefølje. Norges Banks hovedstyre vedtok retningslinjer for eierskapsutøvelse i samsvar med departementets retningslinjer 15. desember 2004. Petroleumsfondets etiske råd, som ble opprettet samtidig som de etiske retningslinjene ble fastsatt, har startet sitt arbeid med å vurdere utelukkelse av selskaper i henhold til de etiske retningslinjene.

Det vises til nærmere drøfting av Petroleumsfondet og folketrygdfondet i meldings punkt 3.4.

8.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, slutter seg til Regjeringens vurderinger. Flertallet viser til Innst. S. nr. 195 (2004-2005) om pensjonsreformen hvor flertallet gikk inn for å omgjøre Petroleumsfondet og Folketrygdfondet til Statens pensjonsfond. Flertallet understreker at omgjøringen gjøres med minst mulig endringer i det formelle rammeverket og at Folketrygdfondets investeringsadgang i utenlandske aksjer videreføres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til omta-

len av Statens petroleumsfond i St.meld. nr. 2 (2004-2005).

Disse medlemmer minner om at de etiske retningslinjene trådte i kraft 1. desember i fjor, og at det ble etablert et etisk råd 19. november. Rådet er nå fullt operativt. Rådet signaliserte tidligere i vår at det ville komme med sin første tilråding en gang i løpet av våren. Disse medlemmer registrerer at rådet hittil har foreslått uttrekning av kun ett selskap fra petroleumsfondet, nemlig selskapet Kerr McGee grunnet dets virksomhet på vegne av Marokko i det okkuperte området Vest-Sahara. Fondet er fortsatt tungt inne i bedrifter som produserer våpen som atomvåpen og klasebomber.

Disse medlemmer viser videre til at de etiske retningslinjer ikke begrenser seg til en eventuell uttrekning av selskaper som bryter med de etiske eller miljømessige kriteriene som retningslinjene definerer. De etiske retningslinjene beskriver også eierskapsutøvelse for å fremme langsiktig finansiell avkastning basert på FNs Global Compact og OECDs retningslinjer for eierskapsutøvelse og for multinasjonale selskaper.

I svar på et spørsmål til departementet i forbindelse med utøvelse av aktivt eierskap, svarer finansministeren:

"Det overordnede målet for Norges Banks utøvelse av eierrettigheter for Statens petroleumsfond er å sikre fondets finansielle interesser, men det er lagt til grunn at finansielle hensyn og etiske hensyn ofte vil trekke i samme retning."

I svaret videre skriver finansministeren at det må være opp til Norges Bank å vurdere hvor mye ressurser som skal legges i eierskapsutøvelse for å oppnå gode langsiktige finansielle resultater.

Dette er etter disse medlemmers mening langt mer passivt enn det retningslinjene legger opp til. I den forbindelse viser disse medlemmer til en kronikk i Dagens Næringsliv 4. mars i år. I denne skriver professor Hans Petter Graver at det synes som om Norges Bank ikke har forstått hvilke oppgaver den er pålagt når det gjelder etisk ansvar for oljefondet. Han viser til Norges Banks årsberetning for 2004, og påpeker at etikk og bærekraftighet ikke er nevnt i beskrivelsen av de nye prinsipper for utøvelse av eierskap. Det etiske grunnlaget er heller ikke nevnt i grunnlaget for eierskapsutøvelsen, slik det vitterlig er definert i retningslinjene.

Disse medlemmer er bekymret over at professor Graver kan ha rett i denne kritikken. I sitt svar på spørsmål om et eventuelt behov for økte midler i forbindelse med utøvelse av aktivt eierskap som beskrevet i de etiske retningslinjene avfeier finansministeren problemstillingen med at hittil har de faktiske kostnadene til forvaltning av fondet, inkludert aktivt eierskap, ligget under den øvre grensen som definert av forvaltningsavtalen mellom Finansdepartementet og Norges Bank. Dette bekymrer disse medlemmer. Det naturlige ville være at kostnadene til forvaltningen økte som en følge av at de etiske retningslinjene trådte i kraft først 1. desember i fjor. Stabile kostnader indike-

rer kun at den aktive eierskapsutøvelsen ikke har tatt hensyn til de prinsippene om aktivt eierskap som ligger bak de etiske retningslinjene. Dette ville etter disse medlemmers mening være i strid med de etiske retningslinjers både bokstav og intensjon.

Med bakgrunn i dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen redegjøre for utøvelse av det aktive eierskapet av petroleumsfondet med grunnlag i prinsippene om etikk og bærekraftighet, senest i budsjettet for 2006."

Disse medlemmer viser til omtalen av Folketrygdfondet i St.meld. nr. 2 (2004-2005).

Disse medlemmer har merket seg innholdet i brevet sendt fra Folketrygdfondets styre til Finansdepartementet der det heter:

"Folketrygdfondets styre er opptatt av at fondet i fremtiden gis plasseringsrammer som medfører at fondets kapital kan forvaltes på en hensiktsmessig måte. Kort oppsummert er det styrets forslag at Folketrygdfondets fremtidige rolle i den statlige kapitalforvaltning baseres på følgende:

- Folketrygdfondet er i dag en aktiv investor med et langsiktig perspektiv. Denne investorerollen bør opprettholdes.
- Folketrygdfondet bør få videreutvikle sin investeringsvirksomhet i Norden, og Norden bør være fondets investeringsunivers både for aksjer og obligasjoner.
- 30-50 pst. av fondets kapital bør kunne investeres i børsnoterte nordiske aksjer og norske unoterte aksjer.
- 50-70 pst. av fondets kapital bør kunne investeres i nordiske stats- og kredittobligasjoner.
- De organisasjons- og styringsmessige rammebetingelsene må endres slik at de blir mer tilpasset fondets virksomhet.

Det er Folketrygdfondets syn at de foreslåtte plasseringsrammer vil medvirke til at fondets rolle som sentral, langsiktig investor i det norske kapitalmarked styrkes. Forslaget innebærer både en generell økning av andelen aksjer i fondets portefølje og en reduksjon av kravet til plassering i kontolån. En utvidet aksjeramme vil også øke fondets fleksibilitet hva gjelder innenlandske investeringer og styrke fondets rolle som langsiktig finansiell eier i norske selskaper."

Disse medlemmer understreker at Folketrygdfondets rolle som sentral, langsiktig investor i det norske kapitalmarkedet er viktig ut fra en samlet samfunnsmessig vurdering. En videreutvikling av denne rollen forutsetter en utvidelse av fondets investeringsunivers. En utvidelse til nordisk investeringsunivers er fornuftig både ut fra at norske bedrifter i større grad utvikler en nordisk strategi, og fordi fondets kapital er så vidt stor at det norske markedet kan være i minste laget. Ut fra den siste begrunnelsen er det også fornuftig å utvide investeringsuniverset til unoterte aksjer.

Disse medlemmer ser positivt på en endring av Folketrygdfondets investeringsstrategi i tråd med innholdet i brevet fra fondets styre, i forbindelse med

omgjøring av Folketrygdfondet til en atskilt del av Statens pensjonsfond med selvstendig forvaltningsmiljø. Det understrekes at fondets regler for etiske investeringer og risikonivå skal videreføres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet tar Regjeringens redegjørelse til orientering, men er uenig i at høyere oljeinntekter i 2005 enn forutsatt i statsbudsjettet, ikke skal kunne påvirke handlingsrommet over statsbudsjettet. Hadde Finansdepartementet økt anslaget for oljepris i det ordinære budsjettet, ville dette i seg selv økt handlingsrommet, bare i forhold til en streng tolkning av handlingsregelen.

Disse medlemmer er selvsagt enig i at det er fornuftig at en betydelig del av vårt enorme overskudd spares for fremtiden, men vil understreke at en uventet merinntekt på ca. 60 mrd. kroner selvsagt også øker handlingsrommet over statsbudsjettet. Til tross for at disse medlemmer gjennom flere år har fremhevet behovet for en annen forvaltning av vår betydelige petroleumsformue, har disse medlemmer også, gjennom sine alternative statsbudsjetter tilført petroleumsfondet enorme verdier. Etter disse medlemmers oppfatning er det ikke kun gjennom å forvalte en finansformue at Norge øker sin formue. Formuesforvaltning dreier seg også om å kunne konvertere finanskapital til realkapital. Disse medlemmer mener også det hadde vært fornuftig å i større grad legge til rette for at norske forvaltermiljøer kunne ta del i forvaltningen av petroleumsfondet, og viser til tidligere forslag fremmet av Fremskrittspartiet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen omtaler et brev fra Folketrygdfondet til Finansdepartementet, hvor Folketrygdfondet ber om en utvidelse av rammene for aksje- og obligasjonsinvesteringer. Disse medlemmer viser videre til Stortingets behandling av Pensjonsmeldingen, hvor det ble presisert at, til tross for en endring av både Folketrygdfondet og Petroleumsfondet, til henholdsvis en innenlands- og utenlandsdel av et såkalt Statens Pensjonsfond, skal adgangen til å investere i nordiske aksjer videreføres. Det er etter disse medlemmers oppfatning dermed ingenting i veien for å utvide Folketrygdfondets ramme for aksje- og obligasjonsinvesteringer i Norden, slik Folketrygdfondet ber om.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at Folketrygdfondet får anledning til å utvide rammene for aksje- og obligasjonsinvesteringer slik at:

- Norden defineres som fondets investeringsunivers både for aksjer og obligasjoner.
- 30-50 pst. av fondets kapital bør kunne investeres i børsnoterte nordiske aksjer og norske unoterte aksjer.
- 50-70 pst. av fondets kapital bør kunne investeres i nordiske stats- og kredittobligasjoner."

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil begrense aksjerammen i Folketrygdfondets investeringer til 30 pst. av forvaltningssummen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet minner om at siktemålet for Petroleumsfondet er høy avkastning innenfor moderat risiko. Hva som er moderat risiko må vurderes i forhold til fondets formål. Disse medlemmer vil vise til at det stilles strenge sikkerhetskrav til selskap som disponerer pensjonsmidler, med strenge begrensninger i omfanget av aksjeplassering.

Disse medlemmer vil også vise til at Petroleumsfondet på sikt skal bidra til finansieringen av fremtidige pensjoner. Ideelt sett er det derfor en fordel om Petroleumsfondet gir opphav til en stabil avkastning. Ser man på tiden 1998-2003, viser det seg at aksjeavkastningen fluktuerte 5-6 ganger så mye som avkastningen fra obligasjoner. En relativt mindre aksjeandel hadde med andre ord også gitt en mer stabil realavkastning.

9. SYSELSETTINGS- OG INNTEKTS-POLITIKKEN

9.1 Sammendrag

Det norske arbeidsmarkedet fungerer i hovedsak godt, med høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet sammenliknet med situasjonen i de fleste andre industrialiserte land. Den sterke økningen i antall trygdemottakere er imidlertid bekymringsfull. I 2004 var det nesten 200 000 flere personer på folketrygdens helserelaterte ytelser enn i 1995. Om lag 18 pst. av befolkningen i yrkesaktiv alder har nå slike ytelser fra det offentlige som viktigste inntektskilde. Med utsikter til moderat vekst i arbeidsstyrken framover må velferdsordningene utformes slik at de stimulerer til deltakelse i arbeidslivet.

I løpet av de to siste årene har Regjeringen iverksatt flere tiltak for å motvirke den kraftige økningen i antall trygdemottakere og for å bedre arbeidsmarkedets virkemåte. Blant annet er det foretatt endringer i rehabiliteringspengeordningen, det er innført krav til tidligere vurdering av attføring, utdanning som attføringstiltak er bedre målrettet, uførestønad er delt i en varig og en tidsbegrenset uførestønad, dagpengeordningen er bedre målrettet og sykepengeregelverket er endret med økt vekt på funksjonsvurdering og økt bruk av gradert sykmelding. Disse endringene vil over tid bidra til å øke arbeidsstyrken. I tillegg har Regjeringen lagt fram forslag til en ny arbeidsmiljølov som bl.a. vil kunne bidra til at personer med svak tilknytning til arbeidsmarkedet lettere får fotfeste i arbeidsmarkedet.

Veksten i sykefraværet stoppet opp i 1. kvartal 2004, og sykefraværet har siden avtatt markert. Dette er en svært positiv utvikling, men nivået på sykefraværet er fortsatt høyt. Det samlede sykefraværet blant arbeidstakerne lå i 4. kvartal 2004 25 pst. lavere enn ett år tidligere, og i forhold til 4. kvartal 2001 er sykefraværet redusert med 15 pst. Nedgangen skyldes redusert legeomeldt sykefravær og har trolig i stor grad sammenheng

med at regelverket for sykemelding ble strammet inn med virkning fra 1. juli 2004 som en del av midtveisevalueringen av IA-avtalen (avtalen mellom myndighetene og partene i arbeidslivet om et inkluderende arbeidsliv). Endringene innebærer blant annet økt bruk av gradert sykemelding og økt vekt på funksjonsvurdering. Nedgangen i sykefraværet gjennom fjoråret gjør at det samlede sykefraværet nærmer seg målet i IA-avtalen, men det ligger fortsatt om lag 10 pst. over måltallet i avtalen. IA-avtalen har også som mål å øke den reelle pensjoneringsalderen og å få tilsatt langt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne. IA-avtalen skal evalueres høsten 2005 ved utløpet av avtaleperioden i samarbeid med arbeidslivets parter.

I forbindelse med statsbudsjettet for 2005 ble det vedtatt at arbeidsgiverne fra 1. juli i år skal medfinansiere sykefravær ut over 14 dager med 10 pst. På bakgrunn av nedgangen av sykefraværet den siste tiden foreslår Regjeringen å ikke iverksette denne endringen i sykelønnsordningen.

I saldert budsjett for 2005 ble det lagt til grunn at de ordinære arbeidsmarkedstiltakene skulle være på et gjennomsnittlig nivå på 12 700 plasser i første halvår 2005 og 9 700 plasser i andre halvår 2005. Tiltaksnivået i første halvår ligger imidlertid an til å bli høyere enn planlagt som følge av at kostnadene knyttet til tiltaksplasser har vist seg å bli lavere enn lagt til grunn. Tiltaksnivået i andre halvår skal, slik det ble lagt opp til i Nasjonalbudsjettet, vurderes i lys av situasjonen og utsiktene for arbeidsmarkedet. Oppsvinget i fastlandsøkonomien har bidratt til at sysselsettingen har økt gjennom det siste året. For å styrke innsatsen mot arbeidsledighet foreslår Regjeringen å øke bevilgningen til ordinære tiltaksplasser i andre halvår noe, slik at bevilgningen gir rom for 12 700 plasser som gjennomsnitt for andre halvår 2005.

I forbindelse med budsjettavtalen med Fremskrittspartiet ble det enighet om at permitteringsperioden med rett til dagpenger, som var midlertidig utvidet fra 26 til 42 uker, skulle forlenges til 1. juli 2005. Flere næringer med utstrakt bruk av permitteringer opplever nå økende aktivitet og redusert ledighet. En lang permitteringsperiode kan bidra til å låse inn arbeidskraft i bransjer og virksomheter med lav lønnsomhet og dermed redusere den langsiktige verdiskapingen. Regjeringen foreslår på denne bakgrunn ikke å forlenge ordningen med ekstraordinær utvidelse av permitteringsperioden utover 1. juli 2005.

Det inntektspolitiske samarbeidet er en viktig del av Regjeringens samlede økonomiske politikk. Selv om lønnsveksten i Norge har avtatt de seneste årene, er lønnsnivået i Norge atskillig høyere enn hos våre handelspartnere. For å opprettholde en konkurranseutsatt sektor av tilstrekkelig omfang må lønnskostnadsveksten over tid ikke ligge høyere i Norge enn hos våre viktigste handelspartnere. Årslønnen økte med 3,6 pst. i fjor, mot 4,5 pst. året før. Resultatene etter at de fleste av vårens lønnsoppgjør er gjennomført, trekker i retning av lavere lønnsvekst enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2005. Årslønnsveksten anslås i denne meldingen til 3,25 pst. i 2005. Også lønnsveksten hos våre

viktigste handelspartnere er justert noe ned og anslås nå til om lag 3 pst. Det vises til nærmere omtale av selssettings- og inntektspolitikken i meldingens punkt 3.5 og 3.6.

9.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at vi har mange uløste oppgaver i samfunnet. Likevel er det over 110 000 arbeidsledige i Norge i dag. Det er fare for at ledigheten har bitt seg fast på et høyt nivå. Disse medlemmer viser til at arbeidsledigheten fremdeles stiger innenfor helse, pleie og omsorg og at ledigheten fortsatt er svært høy blant personer med innvandrerbakgrunn. I tillegg er et stort antall arbeidstakere støtt ut av arbeidslivet på grunn av sykdom og uførhet. Disse medlemmer mener utviklingen under regjeringen Bondevik har gått i feil retning. Siden oktober 2001 er antallet arbeidsledige, summen av registrerte ledige og på tiltak, økt med 30 000 personer. Dersom vi inkluderer de som er blitt uføretrygdet, er på attføring eller rehabilitering, er nær 100 000 flere satt utenfor det ordinære arbeidsmarkedet under regjeringen Bondevik. Dette kan ikke fortsette. Disse medlemmer mener Regjeringen fører en politikk hvor arbeidslivet blir hardere, hvor flere presses ut og hvor arbeidstakernes rettigheter svekkes. Dette viser at vi trenger et nytt flertall og en ny regjering som gjør mer for å skape et arbeidsliv med plass til alle.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik har ført en politikk hvor oppgaven med å skape nye arbeidsplasser i stor grad overlates til markedet. Regjeringen har flere år kuttet i bevilgningene til innovasjon og forskning. Dette har svekket vilkårene for nyetablering av arbeidsplasser i Norge.

Disse medlemmer mener det er behov for en offensiv strategi for å utvikle nye arbeidsplasser i næringer over hele landet. Denne strategien må ta utgangspunkt i vår tilgang til naturressurser, kapitalstyrke og kunnskap.

Disse medlemmer konstaterer at regjeringen Bondevik har vært for passiv i arbeidsmarkedspolitikken. Regjeringen ventet for lenge med å ta den økende ledigheten på alvor, og det de har gjort har vært for lite. Selv om ledigheten fortsatt er på et høyt nivå, har Regjeringen lagt opp til for få tiltaksplasser.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å øke antallet tiltaksplasser slik at flere arbeidsledige kan komme tilbake i arbeid. De som er arbeidsledige må få et differensiert tilbud om yrkespraksis, lønnstilskudd, vikarordninger og ordinære opplæringstiltak. Disse medlemmer går imot en privatisering av arbeidsmarkedspolitikken.

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv ble undertegnet av Regjeringen og partene i arbeidslivet høsten 2001, og har som mål å redusere sykefravær, rekruttere flere med redusert funksjonsevne og øke den reelle pensjoneringsalderen. Disse medlemmer mener regjeringen Bondevik har gjort for lite for å følge opp avtalen. Flere av de statlige virkemidlene og

tilskuddsordningene for inkluderende arbeidsliv er stanset opp på grunn av manglende bevilgninger. regjeringen Bondeviks forslag om at arbeidsgiverne skulle betale en større andel av sykelønnsutgiftene var etter disse medlemmers mening et brudd på avtalen om et inkluderende arbeidsliv. Sykefraværet går nå ned, men disse medlemmer mener det har vært for liten fokus på å få de som er støtt ut av arbeidslivet tilbake og sikre at seniorene står lengre i arbeid. Disse medlemmer mener endringene av overtidsreglene fra 2003 som regjeringen fikk vedtatt med støtte fra Fremskrittspartiet, utvidet arbeidsgivers mulighet til bruk av overtid fører til økt press på arbeidstakerne.

Disse medlemmer mener målet må være et arbeidsliv hvor alle kan delta og ingen støtes ut. For å lykkes med det kreves det bedre samarbeid på arbeidsplassene og større innflytelse for de ansatte. Arbeidet for et inkluderende arbeidsliv må trappes opp, slik at flere kan gå fra uføretrygd og attføring tilbake til arbeidslivet. Disse medlemmer mener ensidig satsing på å redusere sykefraværet kan føre til økt utstøting. Arbeidslivet må ha rom for at folk er syke av og til. Disse medlemmer mener offentlig sektor må sette klare måltall også i forhold til arbeidstakere med redusert funksjonsevne og gjennomsnittlig avgangsalder. Omstillingsprosesser i offentlig sektor skal ikke bidra til økt utstøting.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik har gjort reglene for rett til sykepenger strengere gjennom økt opptjeningstid fra to til fire uker og at sykepengerrettighetene faller bort etter en måned ute av arbeidslivet, mot tidligere tre måneder. Disse medlemmer viser videre til at regjeringenspartiene og Fremskrittspartiet vedtok omfattende kutt i dagpengereordningen i 2003-budsjettet. Færre har nå rett til dagpenger, og enkelte har fått redusert ytelsene med opptil 20 000 kroner i året. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har i den nye arbeidsmiljøloven foreslått endringer som gjør det enklere å bruke midlertidige ansettelser, og foreslått å svekke retten til å stå i stilling under ankebehandling av en tvist. Disse medlemmer mener dette undergraver stillingsvernet for arbeidstakerne, og skaper mindre trygghet for arbeidsplassen. Disse medlemmer registrerer også at Regjeringen svikter i kampen mot sosial dumping og har gått imot viktige forslag som kunne motvirket farlige arbeidsforhold, svart arbeid og lønninger som kan bidra til å skape en ny underklasse blant lønnsarbeiderne.

Disse medlemmer vil opprettholde arbeidstakernes rettigheter i sykelønnsordningen, rette opp kuttene i dagpengene til de arbeidsledige og gå inn for en arbeidsmiljølov som verner arbeidstakerne og ikke bidrar til et råere arbeidsliv.

Retten til et meningsfylt arbeid er en grunnleggende menneskerett. Gjennom en aktiv næringspolitikk vil disse medlemmer sikre eksisterende og skape flere nye arbeidsplasser. Alle skal kunne leve av sitt arbeid og ha en anstendig lønn. Det må bli lettere å komme inn i arbeidslivet, og vanskeligere å støte folk ut.

Disse medlemmer vil:

- Føre en aktiv og målrettet næringspolitikk for hele landet.
 - Gi økt støtte til etablering av nye bedrifter og arbeidsplasser gjennom blant annet Innovasjon Norge, SIVA og de regionale utviklingsmidlene.
 - Arbeide for at den samlede norske forskningen kommer opp på 3 pst. av BNP innen 2010.
 - Stoppe ukritisk nedsalg av statlige bedrifter og føre en ansvarlig utbyttepolitikk overfor statlige selskaper.
 - Arbeide for en moderat utvikling av norske lederlønninger, og sikre åpenhet omkring løningene.
 - Arbeide aktivt overfor EU for å gjeninnføre ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift.
 - Bidra til utbygging av høyhastighets telenett/bredbånd der markedet ikke fungerer.
 - Skjerpe kampen for å redusere den høye arbeidsledigheten.
 - Opprette flere tiltaksplasser.
 - Opprette langt flere traineeplasser og opplæringsjobber i offentlig sektor spesielt innrettet mot unge nyutdannede.
 - Innføre en ungdomsgaranti til alle under 25 år som sikrer langtidsledig ungdom tilbud om arbeid, utdanning eller skoleplass.
 - Sette inn ekstra ressurser til langtidsledige.
 - Redusere den høye arbeidsledigheten blant innvandrerbefolkningen.
 - Videreføre ordningen med at kvalifiserte søkere med innvandrerbakgrunn blir kalt inn til intervju i statsforvaltningen og utvide ordningen til å gjelde alle virksomheter som er eid av staten. Vi vil arbeide for at tilsvarende ordninger etableres i offentlig sektor for øvrig.
 - Forsterke samarbeidet med arbeidslivets organisasjoner for å bekjempe diskriminering og rekruttere flere innvandrere til stillinger i næringslivet.
 - Satse på fadderordninger, hospitering og utplasseringer på arbeidsplasser.
 - Effektivisere godkjenningsprosedyrer for utdanning tatt i utlandet.
 - Sørge for at flere innvandrere får mulighet til realkompetansevurdering.
 - Styrke etablereropplæringen for innvandrere med sikte på å stimulere flere til å bli arbeidsplasskapere.
 - Bekjempe sosial dumping.
 - Stille krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i alle offentlige anbudprosesser.
 - Innføre godkjenningsordning for firmaer som driver inn- og utleie av utenlandsk arbeidskraft.
 - Sikre tillitsvalgte innsyn i lønns- og arbeidsvilkårene underentreprenører tilbyr sine arbeidstakere.
 - Sikre Arbeidstilsynet ressurser til å intensivere sin innsats på området.
 - Styrke arbeidet for et inkluderende arbeidsliv.
 - Forsterke samarbeidet og forpliktelsene med arbeidslivets parter for å skape et reelt inkluderende arbeidsliv.
 - Gjennom en aktiv seniorpolitikk bidra til mindre utstøting og til at folk ønsker å stå lenger i arbeidslivet.
 - Lage handlingsplaner med klare måltall for rekruttering av funksjonshemmede og innvandrere til offentlige stillinger.
 - Innføre ordning med uføretrygd som lønnskudd i alle fylker.
 - Opprette flere tiltaksplasser for å integrere personer som ellers faller utenfor i det ordinære arbeidsliv, og ha gode finansieringsordninger for å opprette varig tilrettelagte arbeidsplasser.
 - Styrke den yrkesrettete attføringen basert på bedriftsintern attføring og på systemet med egne attføringsbedrifter, samt ved bruk av individuelle utdanningsopplegg.
 - Gjeninnføre reglene for overtid som de var før 2003.
 - Arbeidstidsordninger som er sammenlignbare i forhold til fordeling av arbeidstid på ugunstige tidspunkt (sen kveld, natt, søndag og helligdager) og hyppige endringer i arbeidstidspunkter skal ha samme ramme for alminnelig arbeidstid, uavhengig om arbeidet er organisert som skiftarbeid eller turnusarbeid.
 - Slå ring om arbeidstakernes rettigheter.
 - Kutt i dagpengeordningen skal rettes opp.
 - Lovfeste at deltidsansatte skal få fortrinnsrett til heltidsstillinger ved nyansettelser.
 - Reversere vedtak om økt adgang til midlertidige ansettelser.
 - Sikre stillingsvernet, beholde retten til å stå i stilling under ankebehandling av en tvistesak.
 - Opprettholde arbeidstakernes rettigheter i sykelønnsordningen.
- Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens vurderinger.
- Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringens politikk for å motvirke de særnorske kostnadsutfordringene har virket, og at dette gir seg utslag i et arbeidsmarked i positiv utvikling. Den negative utviklingen som rådet da Regjeringen tiltrådte er snudd og disse medlemmer er glade for at det er flere selskaper nå enn da Regjeringen tiltrådte. Disse medlemmer viser til sentralbanksjef Gjedrem på høring hos finanskomiteen 23. mai 2005 ordla denne utviklingen med:

"Norsk økonomi har landet relativt mykt, etter vedvarende år med kostnadsstigning" og at det nå er "god vekst i norsk økonomi."

Disse medlemmer mener det er positivt at Regjeringens initiativ om et inntektspolitisk samarbeid har bidratt til å dempe lønnsveksten ned mot lønnsveksten hos våre handelspartnere. Disse medlemmer vil understreke at det hadde vært fordelaktig om lønnsøkningen i Norge i en periode var lavere enn hos våre handelspartnere. Dette for å kunne styrke næringslivets konkurransevne og sysselsettingen i privat sektor.

Disse medlemmer har merket seg Holden II-utvalgets vurdering av at problemene konkurranseutsatt sektor opplevde, først og fremst hadde sammenheng med lønnsdannelsen og den sterke kronekurs de senere år. Det er derfor gledelig at Regjeringens politikk har bidratt til å fjerne den negative renteforskjellen i Norge sammenlignet med rentenivået hos våre handelspartnere. Dette har bidratt til at kronekursen har blitt mer konkurransedyktig, og derved bidratt til å trygge arbeidsplasser i konkurranseutsatt sektor.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har fått flertall for å redusere skatter og avgifter med om lag 23 mrd. kroner i denne stortingsperioden, hvorav brorparten har kommet arbeidsplasser og næringslivet til gode. Fjerning av investeringsavgiften og bedring har avskrivingsattsene har styrket bedrifter og arbeidsplasser med over 9 mrd. kroner. Flypassasjeravgiften er fjernet og arbeidsgiveravgiften for eldre arbeidstakere er redusert. Fagforeningskontingenten er økt til 1 800 kroner. Skatten på arbeid er redusert med nesten 12 mrd. kroner, mest ved å øke minstefradraget med om lag 10 000 kroner over stortingsperioden. Videre er skatt på landbrukssektoren, rederivirksomhet og formuesskatten redusert. Bedring av bedriftenes rammevilkår er etter disse medlemmers mening et målrettet tiltak for å skjerme og skape arbeidsplasser.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett foreslår å øke bevilgningen til ordinære tiltaksplasser for å styrke innsatsen mot arbeidsledigheten, slik at det blir 3 000 flere tiltaksplasser i andre halvår enn lagt til grunn i det salderte budsjettet. Disse medlemmer støtter opp under tilbudet om målrettet jobbsøker trening i jobbklubber, da dette er et godt tilbud til høyt kvalifiserte arbeidsledige.

Disse medlemmer ser med bekymring på den sterke økningen i avgangen fra arbeidsmarkedet i form av tidlig pensjonering og uføretrygding de siste årene. I 2004 var det nesten 200 000 flere personer på folketrygdens helserelaterte ytelse enn i 1995. Det er bekymringsfullt at det nå er flere personer på uføretrygd enn det er sysselsatte i industrien. Disse medlemmer er positive til at Regjeringen de siste to årene har iverksatt flere tiltak for å motvirke den kraftige økningen i antall trygdemottakere og for å bedre arbeidsmarkedets virkemåte.

Disse medlemmer er glade for at veksten i sykefraværet stoppet opp i 1. kvartal 2004, og at sykefraværet siden har avtatt markert. Disse medlemmer viser til den positive virkning innstramningen i regelverket for sykemelding fra 1. juli 2004 har hatt på

sykefraværet, spesielt følgene av økt bruk av gradert sykemelding og økt fokus på hvilket arbeid den syke kan utføre.

Disse medlemmer viser til at det er viktig at arbeidsmiljøloven bidrar til fleksibilitet både for arbeidstakere og arbeidsgivere. Disse medlemmer er positive til at Regjeringen har lagt fram forslag til en ny arbeidsmiljølov som bl.a. vil kunne bidra til at personer med svak tilknytning på arbeidsmarkedet lettere får fotfeste i arbeidsmarkedet. Disse medlemmer mener at fast ansettelse alltid er å foretrekke i forhold til midlertidig, og at dette også i fremtiden vil være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Disse medlemmer mener videre at det alltid er bedre med midlertidig ansettelse i stedet for arbeidsledighet.

Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen foreslår å innføre en fortrinnsrett for kvalifiserte deltidsansatte til å utvide sin stillingsbrøk framfor at det foretas nyansettelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at det fortsatt er høy arbeidsledighet i Norge, men vil samtidig fremheve de gledelige signaler som nå kommer fra store deler av næringslivet om at sysselsettingsveksten vil øke i tiden fremover. Disse medlemmer tar til etterretning at det har vært store endringer på arbeidsmarkedet, ikke minst ved at stadig flere melder seg i arbeidsmarkedet, noe som også ser ut til å være noe av forklaringen på hvorfor ledigheten ikke går så fort ned selv om sysselsettingsveksten tar seg noe opp. Men disse medlemmer vil også peke på at det ikke foreligger full oversikt over hvilke konsekvenser EU-utvidelsen har fått på det norske arbeidsmarkedet, og dette kan ha bidratt til å dempe ledighetsnedgangen i Norge. Disse medlemmer mener videre at endringer i arbeidsmiljøloven vil få en positiv effekt på arbeidsmarkedet i tiden fremover.

Men disse medlemmer vil også fremheve betydningen av gode, stabile og konkurransedyktige rammebetingelser, som en vesentlig forutsetning for vekst i norsk næringsliv. I så måte er ikke den vedtatte skattereformen noe godt bidrag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader til kapittel 2.2.

Disse medlemmer understreker at en arbeidsledighet som ligger stabilt på over 100 000 personer er sløsing med samfunnets ressurser. Disse medlemmers økonomiske politikk reduserer ledigheten, gir bedre fordeling, og gjør Norge til et bedre samfunn. Gjennom klare omprioriteringer i forhold til Regjeringens budsjett klarer vi dette innenfor samme økonomiske ramme som Regjeringen.

Veksten i Norge er brukbar, og mye tyder på at vi har gode tider foran oss. Når Regjeringen allikevel legger opp til et ekspansivt økonomisk opplegg for neste år, gjennom rekordlav rente, ekspansiv finanspolitikk og svært høye oljeinvesteringer, gir dette til sammen en sterk stimulans til aktiviteten i norsk økonomi. Men det

gir liten effekt på arbeidsledigheten, samtidig som boligmarkedet og leverandørene til oljevirkksomheten trues av overoppheting.

Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. Arbeid er for de fleste selve nøkkelen til et meningsfylt liv. Arbeidsledighet er en ulykke, både for den enkelte og for samfunnet. Det er også en enorm sløsing med samfunnets viktigste ressurs, og er dermed den største trusselen mot velferdsstaten.

I perioden 1998-2001 lå tallet på langtidsledige stabilt på 15 000-16 000. Nå er antallet økt til 25 500, dvs. en økning på 58 pst. fra 2001. Langvarig svekkelse av kontakten med arbeidslivet gir sterkt økt risiko for varig utstøting og for en rekke andre problemer av sosial og økonomisk natur. Den sterke økningen i langtidsledigheten er derfor spesielt betenkelig.

Det er også bekymringsverdig at det er få tegn til en vesentlig bedring av ledighetssituasjonen. Anslaget for arbeidsledigheten i 2005 har økt fra 4,1 pst. i Nasjonalbudsjettet til 4,3 pst. i revidert nasjonalbudsjett. I 1. kvartal i år økte arbeidsledigheten til 110 000 arbeidsledige, 4,6 pst. av arbeidsstyrken (AKU-tall fra SSB). Sjøl om det har vært en viss økning i sysselsettingen, er det langt igjen til arbeidsledigheten er nede på et tilfredsstillende nivå.

Den økonomiske politikken Regjeringen fører, stimulerer først og fremst det private forbruket. Her er importandelen høy, og effekten på ledigheten av økning er derfor liten. Det som først og fremst hindrer nedgang i arbeidsledigheten nå, er den svært stramme kommuneøkonomien. På tross av vekst i oppgaver knytta til befolkningens alderssammensetning, går sysselsettingen i kommunesektoren ned. Offentlige tjenester er avhengige av folk. Sjøl om det er en viss vekst i produktiviteten i offentlig sektor, handler kutt i offentlig sektor i hovedsak om at kvaliteten på tjenestene i skolen, eldreomsorgen og innefor andre offentlige oppgaver blir dårligere.

Med en kombinasjon av brukbar vekst og høy arbeidsledighet er det nødvendig med en målrettet politikk for å redusere arbeidsledigheten, kombinert med en økonomisk politikk som ikke bidrar til å skape nye ubalanser i økonomien.

Disse medlemmer viser til at fremtidens næringspolitikk må baseres på to hovedprinsipper: Bærekraftighet og innovasjon. Dette vil gi trygge, langsiktige arbeidsplasser, som også bygger på Norges fortrinn i konkurransen med andre land. En kombinasjon av innovasjon og bærekraftighet representerer også et område med stort potensial for vekst, som ikke bare trygger eksisterende arbeidsplasser men skaper mange nye - i byene så vel som distriktene. Dette er tvingende nødvendig med en arbeidsledighet som har låst seg fast på et nivå på rundt 100 000 mennesker.

Verdiskaping dreier seg om å produsere det folk trenger på en mer fornuftig måte. Kampen mot ledighet betyr å koble ledige hender med viktige oppgaver. Disse medlemmer presenterte i sitt alternative budsjett for 2005 tiltak mot ledighet som ville skapt rundt 17 000 arbeidsplasser.

Disse medlemmer er urolig over den økningen i langtids sykefravær vi har sett i norsk arbeidsliv de siste åra. Det er derfor gledelig at sykefraværet nå viser kraftig nedgang. Disse medlemmer ser dette som et tegn på at avtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) gir positive resultater. Det er derfor avgjørende at alle parter i avtalen forsterker innsatsen for å skape et arbeidsliv som i større grad gir plass til alle. Det er også avgjørende at partene lojalt følger opp forutsetningene i avtalen, og ikke skaper usikkerhet om viljen til å overholde denne. Det er derfor gledelig at Regjeringen som én av de tre partene i IA-avtalen, nå snur i forhold til de foreslåtte endringene i sykelønnsordningen. Disse medlemmer viser til at forslaget om å utvide arbeidsgivers økonomiske forpliktelser i sykelønnsordningen etter 14 dagers sykemelding ville vært et brudd på IA-avtalen, som kunne føre til at arbeidsgivere ville vegret seg for å ansette arbeidstakere som har, eller har hatt, noen form for sykdom eller yrkeshemming.

Disse medlemmer er særlig bekymra over det store og til dels økende sykefraværet i kommunene, spesielt blant ansatte i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene. Det er all grunn til å anta at en for lav grunnbemanning i disse yrkene fører til en høy arbeidsbelastning og en stressende arbeidshverdag som igjen resulterer i sykdom og langtids sykemeldinger. En hovedårsak til en gjennomgående lav grunnbemanning i denne sektoren, er kommunenes stramme økonomiske situasjon. Dette er en situasjon som har vart over flere år, og som har forverra seg de betydelig de siste åra. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti gjennom flere år har foreslått betydelige økninger i kommunenes frie inntekter. I statsbudsjettet for 2005 gikk disse medlemmer inn for å øke kommunesektorens frie inntekter med 5 mrd. kroner. Denne forbedringen i kommunenes økonomi vil, skape grunnlag for å gi ansatte bl.a. i pleie- og omsorgssektoren bedre arbeidsforhold og mindre yrkesmessige belastninger ved å kunne ansette flere folk. Dette vil på sikt kunne føre til færre sykemeldinger og dermed innsparinger i sykepengeutgiftene.

Disse medlemmers tiltak for et mer humant arbeidsliv vil redusere presset på arbeidstakerne, og dermed redusere sykefraværet. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer en reduksjon i utgifter til sykelønn på 1 pst. for resten av 2005.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen igjen foreslår innstramminger i permitteringsreglene, ved å foreslå 26 ukers permitteringsperiode fra 1. juli 2005. Disse medlemmer vil peke på at Rapport 459 fra FAFO: "Permittering-Konsekvenser av nye regler", viser at bedriftene har endret sin permitteringspraksis etter stadig uro rundt lengden på permitteringsperioden. De nye permitteringsreglene har skapt betydelig uro i bedriftene, og har ført til flere oppsigelser. Usikkerheten rundt hvorvidt 26 ukers dagpengeperiode iverksettes har trukket i retning av oppsigelser.

Innstrammningene rammer både store og små bedrifter når de har det som vanskeligst, og fører til at folk som bedriften trenger, sies opp. Dette rammer kompe-

tanseoppbyggingen og svekker konkurransekraften, både for bedrift og arbeidstaker. Økt bruk av midlertidig ansatte, korte kontrakter og mer innleie er ingen god løsning verken for bedriftene eller for ansatte.

Disse medlemmer vil understreke at det offentliges innsats overfor bedrifter og arbeidstakere må siktes inn på å bidra i vanskelige tider, og fremme langsiktig kompetanseoppbygging og konkurransevne. Disse medlemmer foreslår derfor at permitteringsreglene bør endres slik at permitteringsperioden blir 42 uker med dagpengerett for arbeidstakere.

Per 1. kvartal 2005 viste Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) fra Statistisk sentralbyrå at 33 000 unge under 25 år er arbeidsledige. Ett år før var tallet like høyt.

Disse medlemmer mener det må føres en aktiv arbeidsmarkedspolitik for å få de unge ut i arbeidslivet. Dette er viktig av flere grunner. For det første er det et behov for arbeidskraften til de unge. Per tiden er det i underkant av 25 000 ledige jobber blant annet i tjenesteytende sektor. I kommunesektoren er det flere uløste oppgaver som kan løses med de unges arbeidskraft om det er politisk vilje til satsing på dette området. Enda viktigere er det å gi unge noe meningsfullt å gjøre og å hindre at mange får en skeiv start på det voksne liv. En jobb gir en følelse av mestring og at man er nyttige for samfunnet. Arbeid kan forhindre ensomhet, utstøting, kriminalitet, og ikke minst en sløsing av samfunnets ressurser. I tillegg har Norge et stort behov for arbeidskraft på lengre sikt, og de som har vært i jobb hele livet vil være en mer produktiv og stabil arbeidskraft enn de som har vært utenfor arbeidsmarkedet i lengre perioder. Disse medlemmer legger derfor frem dette forslaget for å få flere unge ut i arbeid.

For mange unge uten tidligere arbeidserfaring er det ikke aktuelt å registrere seg hos Aetat, da de ikke har rett til å motta dagpenger. Mange må henvende seg til sosialkontoret for å få penger til livsoppholdet. Sosialkontoret har ikke den funksjonen at det skal hjelpe de unge ut i jobb, men fungerer mer som en instans som skal gi økonomisk nødhjelp.

Det er uheldig at så mange unge møter arbeidslivet ved å bli henvist til et sosialkontor. En undersøkelse utført av NOVA viser at hver tiende person mellom 18 og 24 lever av sosialhjelp. NOVA, som har fulgt 2 000 unge, har funnet at 30 pst. av disse også fikk sosialhjelp 20 år senere. Dette er alarmerende og fordrer nye arbeidsmarkedstiltak.

Av de 33 000 unge arbeidsledige er vel 13 000 personer registrert som helt ledige hos Aetat ved utgangen av mai, av disse mottar nærmere 6 700 personer dagpenger. I tillegg er i underkant av 6 000 unge ordinære tiltaksdeltakere, og av disse mottar nærmere 470 personer dagpenger.

Det er altså mange unge arbeidsledige som ikke er registrert hos Aetat. Et første skritt for å få synliggjort antall unge arbeidsledige, er å gi unge et økonomisk insentiv til å melde seg hos Aetat. Disse medlemmer foreslår at man ved å melde seg hos Aetat får et arbeidssøkerstilskudd. For å få dette tilskuddet forplikter den arbeidssøkende seg til å følge et jobbsøkerkurs

eller andre passende tiltak. Man oppnår med dette å nå frem til flere unge mennesker, og å gi rettleiding som kan gjøre det lettere å komme ut i jobb.

Det bør være et mål, at når et ungt menneske under 25 år henvender seg hos Aetat, så får denne personen en spesiell oppfølging. Disse medlemmer foreslår at man oppretter et eget "Ungdomshjørne" hos Aetat. De som registrerer seg hos Aetat får allerede i dag tilbud om individuelle samtaler og vurdering av om tiltak er nødvendig. Disse medlemmer ønsker at det settes ekstra fokus på denne gruppen, noe som er nødvendig når flere registrerer seg, og for i større grad følge opp og legge til rette for økt sysselsetting i denne gruppen. For mange vil nok enkle tiltak være nok for å komme ut i arbeidslivet, for eksempel ved å delta på jobbsøkerkurs der man lærer å være i en søkeprosess med alt dette innebærer.

For unge mennesker med spesielle behov og krav til tilrettelegging må Aetat ha mulighet til å kunne sette inn ekstra ressurser for å finne en passende jobb, og å vurdere nødvendige tiltak.

Aetat er et viktig kompetansesenter som må styrkes og videreutvikles. Aetat har en sentral rolle i arbeidet for å få arbeidsledige ut i jobb. Det må sikres at Aetat får nok midler til å være tilgjengelig for folk, og at de er oppdaterte og operative med ressurser og kompetanse til å oppmuntre og veilede de unge.

Disse medlemmer foreslår videre at staten skal gå inn i et samarbeid med bedrifter og arbeidsteder både innen privat og offentlig sektor for å få flere unge mennesker ut i arbeid. Avtalen skal gå ut på at bedriftene ved å ta inn unge arbeidssøkere får dekket lønn til den eller de selskapene tar inn, samt at selskapet får dekket opplæringskostnadene. Til gjengjeld må bedriften opprette en form for fadderordning slik at man er sikker på at de som tas inn får god oppfølging. Tilskuddet skal være tidsbegrenset, eventuelt med en nedtrapping etter hvert som den nyansatte nyttiggjør seg mer og trenger mindre oppfølging. Håpet er at de som kommer inn i en slik ordning enten blir ansatt av bedriften, eller får ny jobb på bakgrunn av den erfaringen hun eller han har opparbeidet seg.

Forespørsler bør rettes både til små og store bedrifter, samt offentlige kontorer og lignende. Butikker og andre bedrifter innen tjenesteytende sektor mangler til en viss utstrekning arbeidskraft, og kan nyttiggjøre seg disse unge menneskene.

Ungdom er en viktig ressurs for Norge. Nytenking, innovasjon, pågangsmot og engasjement er egenskaper som bør stimuleres i en dynamisk økonomi.

Disse medlemmer foreslår derfor at det opprettes en egen innovasjonsordning for ungdom, for å stimulere ungdom til å skape sin egen arbeidsplass med utgangspunkt i egne ideer. Mange skoleelever har allerede betydelig erfaring fra det å drive en bedrift fra elevbedrifter i den videregående skolen. Sammen med ungdommelig engasjement, kreativitet og risikovilje er dette viktige egenskaper for å lykkes med en slik etablering. Og uansett om man ikke skulle lykkes, gir dette vesentlig viktigere erfaring enn en periode på tiltak eller stønad.

Ordingen bør bestå av følgende:

- Rådgivning. Kompetente og lett tilgjengelige eksperter på ulike sider ved bedriftsetablering er svært viktige for uerfarne bedriftsledere.
- Finansiering. Støtte til utvikling eller markedsføring. Ikke store beløp, men stimulans til nødvendige investeringer som er vanskelige å få til for unge med lite kapital.
- Nettverk. Skape arenaer hvor unge nyetablerere kan møte hverandre for utveksling av erfaringer og ideer.

Administrasjon av ordningen bør legges til Innovasjon Norge.

Ledigheten er på et høyt nivå til tross for gode tider ellers i samfunnet. Disse medlemmer mener derfor at vi trenger en aktiv politikktutforming for å bekjempe arbeidsledighet generelt og ungdomsledighet spesielt. Disse fire tiltakene mot arbeidsløshet blant unge under 25 år vil forhindre sløsing med ressurser, og legge til rette for verdiskaping.

En aktiv arbeidsmarkedspolitikk som dette innehar en stor potensiell inntjening for samfunnet. Både gjennom redusert kriminalitet, færre på sosialstønad, etter hvert færre som mottar dagpenger, og økt skatteinngang. Arbeid og deltakelse på sosiale arenaer er viktig for mennesker og gir selvtillit og en følelse av mestring.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 fremme forslag om arbeidstilskudd til unge arbeidsløse, økt fokus på unge arbeidsløse hos Aetat, tilskudd til bedrifter som tar inn unge arbeidsløse, og opplegg for en innovasjonsordning for unge."

Medlemmen i komiteen frå Kystpartiet meiner at arbeidskraft er ein viktig ressurs og stor arbeidsløse er ei sløsing med ressurser for samfunnet. Det er mange uløyste oppgåver i samfunnet som vi kunne nytte dei 110 000 som i dag gjeng utan arbeid. Det er heller ikkje berre økonomiske grunnar til at det er negativt med arbeidsløse, men òg av omsyn til velferd og trivsel for den einskilde. Langvarig arbeidsløse fører til større uttellingar på budsjetta t.d. sosialbudsjettet og for trygdebudsjettet avdi ein stor del spesielt av dei langtidsarbeidslause ikkje kjem inn i normalt arbeid att.

Denne medlemmen er oppteken av at folk får realisere seg gjennom arbeid og ikkje verte utstøytte av arbeidslivet gjennom arbeidsløse og trygding. Om ein lykkast her er dette ein vinn-vinn-situasjon ved at det skapar fleire gode både for samfunnet og det einskilde menneske.

Denne medlemmen meiner at utviklinga dei siste åra hev gjenge i gal retning. Sidan 2002 er talet på dei som er registrerte utan arbeid og dei som er på tiltak auka med 30 000. Om ein tek med ei som hev vorte uføretrygda, er på attføring eller rehabilitering, er nærare 100 000 fleire sett utanfor det ordinære arbeidsmarknaden under den sitjande Regjeringa.

Denne medlemmen syner til at Regjeringa hev ført ein politikk der oppgåva med å skapa nye arbeidsplassar i for stor grad hev vorte gjeven til marknaden. Regjeringa hev fleire år kutta i løyvingane til innovasjon og forskning. Dette svekkjer vilkåra for å etablere nye arbeidsplassar i Noreg. Med den arbeidsmarknadspolitikken som det vert lagt opp til gjeng det mot ei svekking av ambisjonsnivået. Slagkrafta både i høve til tiltaksnivået, breidda i kompetansen og verkeområdet til Aetat vert og svekka.

Denne medlemmen meiner ein treng ein meir offensiv strategi for å utvikla nye arbeidsplassar i næringar over heile landet og ikkje minst i distrikta, enn det Regjeringa legg opp til. Det er naturleg at strategien tek utgangspunkt i den tilgangen landet hev i sine naturressursar, kapital og kunnskap. Det er ifor viktug å halda naturressursane våre under nasjonal kontroll slik at dei vert nytta til beste for samfunnet vårt.

Denne medlemmen vil peika på at Regjeringa ikkje la opp til nokon serleg auke av dei ordinære arbeidsmarknadstiltaka i 2005. Denne medlemmen la fram framlegg om å løyva pengar til 3 000 fleire tiltaksplassar i 2005 enn det Regjeringa la opp til. Denne medlemmen vil syna til Sverige og satsinga på tiltaksplassar der. Sjølv om tiltaksplassane kan ha utforming og effekt som varierar i kvalitet, hev dei vorte sett på som meir og meir viktug i mange land i striden mot arbeidsløysa.

Denne medlemmen meiner den svake tiltakssatsinga og sterkare satsing på marknaden gjeng inn i ein breiare strategi Regjeringa hev for verkemåten til arbeidsmarknaden der trygdene skal svekkjast og reguleringar gjennom lov- og avtaleverk skal mjukast opp. Ein slik politikk kan lett føra til dårlegare sosiale tilhøve og heller ikkje gjeva Noreg ein høgare produktivitet. Dei nordiske landa er fullt på høgde med andre meir marknadsorienterte økonomiar som USA og Storbritannia når det gjeld produktivitet.

Denne medlemmen meiner at dei nordiske landa i sin modell framleis hev gode verkemiddel i arbeidsmarknadspolitikken også for tida frametter. Den nordiske modellen balanserar marknadøkonomien med ein aktiv stat og andre former for fellesskapsløysingar. Modellen tek omsyn til at marknaden sviktar når det gjeld å dela verdiskapinga mellom ulike sosiale grupper og geografiske område. Eit kjennemerke med modellen hev vore eit nært samarbeid mellom styresmaktene og partane i arbeidslivet lokalt og på landsplan. Denne politikken hev gjort det mogleg å kombinere moderat pris- og lønsvekst og ein stramt arbeidsmarknad. Denne medlemmen er tvilande til nytten av Regjeringa sitt framlegg om å utvida retten til millombils tilsetjing. Denne hev synt seg fører til fleire oppseiingar. Det er ikkje visst at arbeidsløysa vil verta mindre og det er grunn til å tru at arbeidstakarane fær svekkja si stilling på arbeidsmarknaden når det gjeld løns- og arbeidsvilkår.

Denne medlemmen vil gjera merksam på at Noreg ligg høgt på internasjonale indikatorar for helse og velstand. Velstanden er mykje jamnare fordelt i vårt sam-

funnt enn i andre OECD-land, noko som i stor mun kan tilleggast den nordiske modellen.

Denne medlemen syner elles til merknadene sine i Budsjett-innst. S. I (2004-2005) og til kapittel 12 i denne innstillinga.

10. TILTAK FOR Å REDUSERE OPPGAVEBYRDER

10.1 Sammenheng

Offentlig regelverk legger til rette for å løse en rekke fellesoppgaver i samfunnet. En slik fellesoppgave er produksjon av offisiell statistikk, som skal gi allmennheten, næringslivet og myndighetene kunnskap om samfunnets struktur, utvikling og virkemåte. På den annen side vil innsamling av data for statistikkformål påføre bedrifter og husholdninger kostnader med å besvare skjemaene. Bedriftene vil ha kostnader til f.eks. etablering og drift av rutiner eller systemer for registrering, beregning og oppbevaring av data, innsending av utfylte skjemaer og opplæring i og forståelse av spørsmålene.

Reduksjon av oppgavebyrden er en del av et mer omfattende arbeid med å utvikle bedre offentlige reguleringer. Ved å effektivisere de administrative oppgavene kan det frigjøres ressurser til andre oppgaver i virksomhetene og samfunnet for øvrig. Et godt regelverk vil også gjøre det lettere å oppnå formålet med å regulere. Det er derfor et mål for Regjeringen å utvikle bedre regelverk og mer effektiv oppgaveinnhenting til det offentlige.

Samfunn, næringsliv og teknologi er i stadig endring, noe som innebærer at også utvikling, tilpasning og forenkling av regelverk og innrapportering mv. må være et kontinuerlig arbeid. Det er derfor behov for jevnlig kontakt mellom myndighetene og nærings- og arbeidslivet i slike spørsmål. Regjeringen etablerte i august 2002 et rådgivende kontaktforum for forenkling. Forumet ledes av nærings- og handelsministeren, og har med representanter for organisasjonene i nærings- og arbeidslivet. For å få innspill også direkte fra bedriftene opprettet Nærings- og handelsdepartementet i oktober 2004 Forenklingsskanalen. Det er en åpen nettside hvor enhver næringsdrivende kan beskrive problemer og komme med forslag til generelle tiltak og forbedringer.

Regjeringen la i oktober 2002 fram handlingsplanen Et enklere Norge. Målet er at norsk regelverk skal være minst mulig ressurskrevende å etterleve og framstå som en fordel for bedrifter lokalisert i Norge. I tillegg til en rekke konkrete tiltak, beskriver planen en del grunnleggende prinsipper og krav til utforming av regelverk og innrapportering. I både 2003 og 2004 ble det lagt fram tilstandsrapporter med status for arbeidet. Prioriterte innsatsområder ifølge den siste tilstandsrapporten er e-tjenester til næringslivet, måling av regelverksbyrder og brukermedvirkning. Det legges fram en ny handlingsplan for et enklere Norge sommeren 2005. Forenklingstiltakene er en del av Regjeringens samlede moderniseringsprogram, og en handlingsplan for modernisering, med vekt på tiltak overfor husholdningene

og offentlig sektor vil også bli lagt fram sommeren 2005.

Det er viktig med kunnskap om hvor mye det koster å overholde ulike regelverk og oppgaveplikter. Måling av administrative byrder er imidlertid krevende, og det er først de siste årene at enkelte land har tatt i bruk mer systematiske metoder for å tallfeste kostnadene. Undersøkelser der bedriftene blir spurt om hvor store ressurser de bruker til å overholde offentlige regelverk, er ofte relativt generelle, og resultatene kan derfor i liten grad relateres til enkeltbestemmelser eller faktiske regelendringer. Videre er det usikkerhet knyttet til hvor presist bedriftene besvarer spørsmålene, f.eks. om kostnader som følger av offentlige reguleringer og oppgaveplikter på en god måte skiller fra administrasjon som uansett kreves for å drive virksomheten.

For å få detaljert informasjon om hvilke krav som er belastende, har Nærings- og handelsdepartementet satt i gang mer inngående undersøkelser av administrative byrder for næringslivet. Metoden som brukes, er basert på at det kan identifiseres grupper av bedrifter med om lag like stor belastning fra det aktuelle regelverket (segmenter). På bakgrunn av grundige intervjuer med et lite antall bedrifter blir kostnadene anslått for en normalt effektiv bedrift innenfor hvert segment, en framgangsmåte som er gitt betegnelsen "standardkostnadsmodellen". Kostnadsanslagene knyttes direkte til enkeltbestemmelser i regelverket og kan dermed gi en indikasjon på "hvor skoen trykker". Resultatene viser først og fremst hvilke regelverk og bestemmelser som bør vurderes for mulige tiltak. Med standardkostnadsmodellen er det gjennomført en kartlegging av merverdiavgiftsregelverket. Det pågår videre kartlegging av næringslivets regelverkskostnader knyttet til særavgiftene, og av virksomhetenes arbeid med å overholde regelverket for helse, miljø og sikkerhet.

EØS-avtalen bestemmer at relevant, ny EU-lovgivning, så raskt som mulig skal inkluderes i EØS-avtalen. Innføring av nye EØS-regler krever i en del tilfeller endringer i norsk rett og bidrar dermed til regelverksutviklingen. EØS-avtalen er også basis for statistikkamarbeidet med EU, jf. punkt 3.7.4 i meldingen. For Norge er det av stor betydning at EU i økende grad legger vekt på forenkling av regelverk og reduksjon av administrative byrder. EUs forenklingarbeid er forankret i den såkalte Lisboa-prosessen fra 2000, som har som formål å styrke konkurransevne, miljø og sosialt samhold. Europakommisjonen har konkretisert tiltakene i en handlingsplan fra 2002 for "bedre og enklere lovgivningsmessige rammer". Tiltakene omfatter arbeid for å oppdatere og forenkle rettsaktene, bedre konsekvensutredning av nye forslag mv. Videre tar EU sikte på å etablere felles metoder for å måle kvaliteten av reguleringer, herunder administrative byrder.

Et siktemål er å komme fram til en anbefaling om metode og indikatorer i løpet av 2005. For Norge vil det være interessant å følge opp med tilsvarende utvikling av indikatorer og måling som det EU vil legge opp til.

Selv om arbeidet med å redusere næringslivets oppgavebyrde er godt i gang, gjenstår mye. Regjeringen vil derfor legge stor vekt på dette arbeidet framover. I denne sammenheng kan særlig nevnes:

- Det legges betydelig vekt på å samordne og utvikle mer brukervennlige elektroniske tjenester rettet mot næringslivet. I denne sammenheng er videreutviklingen av Altinn sentral. Altinn skal utvikles til å bli næringslivets felles portal for innrapportering og elektroniske tjenester. Det er et mål at Altinn skal utvikles til en fullverdig tjenesteportal. Det er også en prioritert oppgave å vurdere næringslivets behov for regelverksinformasjon. Plan for dette arbeidet legges fram sommeren 2005.
- For å samordne datafangsten skal alle offentlig etater, inklusiv kommunene, fra 1. juli 2005 bruke opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig.
- Etablering av en felles offentlig sikkerhetsportal for elektroniske tjenester fra årsskiftet 2005/2006, med tilbud om elektronisk signatur. Dette vil bidra til å effektivisere offentlig forvaltning og øke potensialet for flere offentlige tjenester.
- Etatenes løpende arbeid med forenkling av skjema, gjenbruk av data og bruk av opplysninger fra tredjepart. Statistisk sentralbyrås prosjekt "Elektronisk samhandling i datafangst og formidling" styrker bl.a. arbeidet med å samordne datafangsten. En sentral målsetting i dette prosjektet er at det skal legges til rette for at opplysninger bare skal rapporteres en gang til det offentlige.

Det vises til meldingens punkt 3.7 for en nærmere redegjørelse om tiltak for å redusere oppgavebyrder.

10.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, tar Regjeringens vurderinger til orientering.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens vurderinger.

Disse medlemmer viser til at produksjon av offentlig statistikk er en offentlig oppgave. Innsamling av data for statistikkformål påfører bedrifter og husholdninger kostnader. Det er derfor et mål for Regjeringen å utvikle et bedre regelverk og mer effektiv oppgaveinnhenting. Disse medlemmer viser til at Regjeringen i oktober 2002 la frem handlingsplanen "Et enklere Norge". Målet er at norsk regelverk skal være minst mulig ressurskrevende å etterleve og framstå som en fordel for bedrifter lokalisert i Norge. I tillegg til en rekke konkrete tiltak, beskriver planen en del grunnleggende prinsipper og krav til utforming av regelverk og innrapportering. Disse medlemmer er glade for at det siden 1997 er registrert 124 samordnings- og forenklingstiltak, som anslås å ha redusert næringslivets oppgaveplikter med til sammen 346 årsverk.

Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen sommeren 2005 vil legge fram en strategi for arbeidet med samordnede og brukervennlige elektroniske tjenester rettet mot næringslivet, hvor videreutviklingen av Altinn vil være sentral. Regjeringen vil også samordne datafangsten fra alle offentlig etater, inklusiv kommunene, slik at disse fra 1. juli 2005 vil bruke opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig. Regjeringen arbeider også med å etablere en felles offentlig sikkerhetsportal for elektroniske tjenester fra årsskiftet 2005/2006, med tilbud om elektronisk signatur. Dette vil bidra til å effektivisere offentlig forvaltning og øke potensialet for flere offentlige tjenester. Videre vil MinSide - servicekontoret på internett - være tilgjengelig fra 1. januar 2006, og utvikles gradvis som inngangsportalen for elektroniske tjenester rettet mot borgere.

11. SKATTER OG AVGIFTER

11.1 Regelendringer som foreslås i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005

11.1.1 Sammendrag

Viktige regelendringer som foreslås i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005, er bl.a.:

- Som ledd i skattereformen foreslår Regjeringen endrede skatteregler for personlig næringsdrivende fra og med 2006. Det foreslås at deltakere i deltakerlignede selskaper skattlegges ved høye uttak fra selskapet, etter samme prinsipp for skjerming som for aksjonærer. For enkeltpersonforetak foreslår Regjeringen at uskjermet avkastning skal skattlegges løpende, som i dag. Regjeringens forslag innebærer stor grad av likebehandling mellom enkeltpersonforetak, personlige deltakere i deltakerlignede selskaper og personlige aksjonærer. I tråd med signalene i skattemeldingen (St. meld. nr. 29 (2003-2004) Om skattereform)) vil Regjeringen i 2006 bl.a. redusere toppskatten ytterligere. Når toppskattesatsene reduseres, vil arbeidsavkastning på marginen bli skattlagt nokså likt, uavhengig av om den tas ut som lønn, utbytte eller tjenes opp av selvstendig næringsdrivende. Delingsmodellen kan da fjernes fra 2006. Regjeringen vil komme tilbake med konkrete forslag til lettelse i toppskatt og formuesskatt m.m. i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Det vises til nærmere omtale i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
- Regjeringen foreslår enkelte endringer knyttet til skjermingsmetoden for personlige aksjonærer (aksjonærmodellen) fra og med 2006. I bestemmelsen om ekstra skatt på renter på lån fra personlig skattyter til aksjeselskap er det gjort unntak for lån knyttet til mengdegjeldsbrev. Det foreslås at også renter på innskudd i bank mv. unntas. Regjeringen foreslår i tillegg at skjermingsrenten på lån bør fastsettes forskuddsvis for å gi skattyter og selskap en mulighet til å tilpasse lånerenten slik at ekstra skatt kan unngås. I tillegg foreslås det enkelte presiseringer av de vedtatte reglene om

- aksjonærmodellen, samt enkelte lempninger i overgangsreglene, jf. Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
- Som følge av vedtatte endringer i beskatningen av aksjeinntekter, blir aksjefond fra 2006 skattepliktige for aksjegevinster som opptjenes i land utenfor EØS-området. I Ot.prp. nr. 1 (2004-2005) uttalte imidlertid departementet at en skulle vurdere behovet for å innføre et særlig skattefritak for gevinster i aksjefond på investeringer i land utenfor EØS. Regjeringen foreslår en særskilt fritaksregel for aksjefonds gevinster opptjent på investeringer utenfor EØS. Regjeringen har videre presisert at skattefritaket for aksjeinntekter mellom selskaper fra 2004 også skal gjelde inntekter fra Svalbard til fastlandet og inntekter til Svalbard. Regjeringen vil komme tilbake til hvordan skjermingsmetoden for personlige aksjonærer, deltakere i deltakerlignede selskaper og enkeltpersonforetak kan innrettes på Svalbard slik at en unngår skattemotiverte tilpasninger.
 - På bakgrunn av utviklingen i EØS-retten foreslår Regjeringen å innføre rett til godtgjørelse for personer som mottar utbytte fra selskap i EØS-området for inntektsåret 2005. Provenytapet anslås til 10-20 mill. kroner påløpt i 2005, men har ingen budsjettvirkning i 2005. Regjeringen foreslår videre å utvide skjermingsmetoden slik at også personlige aksjonærer bosatt i EØS-området får rett til skjerming i kildeskatten på utbytte fra norske selskaper fra inntektsåret 2006. Forslaget er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
 - Regjeringen foreslår endringer i rederiskatteordningen fra og med 2006 for å oppfylle kravene i ESAs reviderte retningslinjer for statsstøtte til sjøtransportsektoren. Det foreslås videre å innføre hjemmel for at Finansdepartementet i forskrift kan fastsette overgangsregler i sammenheng med endringene i reglene om beskatning av valutasvingninger innenfor rederiskatteordningen som ble vedtatt i forbindelse med statsbudsjettet for 2005. Det vises til nærmere omtale i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
 - Regjeringen fremmer et avgrenset lovforslag som sikrer at gaver (varer eller tjenester) gitt i perioden 26. desember 2004 til 31. desember 2005 til en frivillig organisasjon som ledd i en innsamlingsaksjon i forbindelse med flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia, ikke utløser uttaksbeskatning. Provenytapet anslås på usikkert grunnlag til om lag 15 mill. kroner påløpt i 2005. Det antas at forslaget ikke har budsjettvirkning i 2005. Forslaget er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
 - I forbindelse med budsjettet for 2005 ble fordelsbeskatningen ved bruk av eget våningshus i jordbruket opphevet. Dermed blir det heller ikke nye, fradragsberettigede underskudd på våningshusene. Udekkede underskudd fra tidligere år kan likevel fortsatt framføres. Samtidig ble en bestemmelse om at underskudd fra våningshus bare kan framføres til fradrag i inntekt fra jordbruk, skogbruk og pelsdyrnæring opphevet. Regjeringen foreslår å gjeninnføre den tidligere begrensningen på framføring av underskudd slik at reglene blir de samme som før, jf. nærmere omtale i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
 - I forbindelse med ikrafttredelsen av den nye burettslagslova i 2005, foreslår Regjeringen at fritidsboliger organisert som borettslag skal omfattes av de særlige regler for beskatning av inntekter og gevinster fra egen bolig og fritidsbolig, i samme utstrekning som borettslag med boliger.
 - Regelen om at lån mellom kommunalt eid kraftforetak og eierkommunen skal anses opptatt mellom selvstendige skattesubjekter, som innbærer at kraftforetaket får fradrag for rentekostnadene, ble ved en inkurie opphevet i 2003. Regelen foreslås innført igjen med virkning fra 1. januar 2004, jf. omtale i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
 - Som oppfølging av Stortingets vedtak legger Regjeringen fram forslag om en rammestyrte tilskuddsordning for ulønnet forskningsinnsats på Skattefunn-prosjekter, slik at Norges forskningsråd godkjenner verdien av ulønnet arbeidsinnsats og foretar utbetaling. I tillegg foreslår Regjeringen en kompensasjonsordning for dem som har krevd at ulønnet arbeidsinnsats inngår i grunnlaget for skattefunnfradraget, men hvor myndighetene senere har krevd støtten tilbakebetalt for inntektsårene 2002 og 2003. Støtte til ulønnet arbeidsinnsats utbetales og administreres innenfor den vedtatte rammen på 70 mill. kroner i statsbudsjettet for 2005. Det vises til nærmere omtale i St.prp. nr. 65 (2004-2005) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005.
 - Regjeringen foreslår unntak i reglene om taushetsplikt i ligningsloven slik at opplysninger om skatteklasser kan utleveres til finansinstitusjoner og forsikrings- og kredittopplysningsvirksomhet. Forslaget er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
 - Plikten til å rapportere utenlandske oppdrags- og arbeidstakere m.m. til ligningsmyndighetene ble i 2004 presisert til å omfatte alle ansettelsesforhold. Regelen trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Det er usikkert om utvidelsen av rapporteringsplikten, som bare retter seg mot utlendinger, er forenlig med EØS-regelverket. Ikrafttredelse av lovendringen utsettes derfor i påvente av en revisjon av rapporteringsreglene.
 - Etter overføringen av småbåtregisteret til Redningsselskapet kan bestemmelsen om frivillig registrering i småbåtregisteret oppheves. Regjeringen legger derfor fram forslag om at bestemmelsene i fritids- og småbåtloven kapittel 2 oppheves, jf. omtale i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
 - Regjeringen legger fram forslag om å iverksette regler fra 1. juli 2005 som åpner for avgiftsfritt salg ved ankomst til norske lufthavner fra utlandet. Ordningen er nærmere omtalt i St.prp. nr. 65 (2004-2005).
 - Regjeringen foreslår å endre regelverket for tollbehandling av landbruksvarer som er bearbeidet i

utlandet. Det legges opp til at utenlandske råvarer som tilføres den bearbejdede varen i utlandet blir pålagt ordinær landbrukstoll. Det blir ikke beregnet toll på videreførelsen (bearbejdingsverdien) i utlandet. Det vises til omtale i St.prp. nr. 65 (2004-2005).

- Regjeringen legger fram forslag til modernisering av regelverket for produksjon, innførsel og omsetning av teknisk sprit med iverksettelse fra 1. juli 2005. Endringene er nærmere omtalt i St.prp. nr. 65 (2004-2005).
- I budsjettet for 2005 ba Stortinget om at Regjeringen skulle komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett med en orientering om behandlingen av merverdiavgift på interne transaksjoner i frivillige organisasjoner. Finansdepartementet har lagt til grunn at Stortingets intensjon er at slike transaksjoner ikke skal faktureres med merverdiavgift. Som en foreløpig løsning, har departementet derfor i flere slike saker gitt unntak etter merverdiavgiftsloven § 70. Departementet arbeider med forslag til lovendring på området som en tar sikte på å fremme i forbindelse med budsjettet for 2006. Saken er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).
- Det legges fram forslag om en mindre endring i lov om kompensasjon av merverdiavgift til kommuner, fylkeskommuner mv.. Endringen går ut på å klargjøre at det kan ytes kompensasjon for merverdiavgift på anskaffelser til kommunale havner på virksomhetsområder hvor det oppkreves havneavgifter. Saken er omtalt i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005).

I tillegg foreslås enkelte lovtekniske endringer i skatte- og avgiftslovgivningen. Dette er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005). Disse endringene innebærer samlet et påløpt proveny tap på 25-35 mill. kroner i 2005-budsjettet. Forslagene har ingen bokført virkning i 2005. Sammen med allerede vedtatte endringer, gir dette skatte- og avgiftslettelser på til sammen om lag 3,6 mrd. kroner påløpt og om lag 2,7 mrd. kroner bokført fra 2004 til 2005.

11.1.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til sine merknader i Innst. O. nr. 125 (2004-2005) og Innst. S. nr. 240 (2004-2005).

11.2 Gjennomgang av særavgiftene

11.2.1 Sammendrag

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2005 fikk Regjeringen følgende oppdrag fra Stortinget:

"Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 legge fram en gjennomgang av særavgiftene i Norge, både i lys av avgiftsstrukturen i EU og i forhold til hvorvidt avgiftene oppfyller sine opprinnelige hensikter om proveny, helse og miljø osv."

Indirekte skatter omfatter merverdiavgift, særavgifter og toll. Merverdiavgiften er en generell skatt på bruk som beregnes i alle omsetningsledd. Særavgiftene

omfatter enkelte utvalgte varer og tjenester og beregnes normalt kun i ett ledd i omsetningskjeden. Særavgiftene kan være fiskalt begrunnet eller ha til hensikt å dempe forbruket av helse- og miljøskadelige varer og tjenester. Toll pålegges import av landbruksvarer og enkelte industrivarer. Avgiftsnivået i Norge er høyt sammenliknet med andre land. Danmark er det eneste EU-landet som hadde høyere indirekte skatter og særavgifter som andel av BNP i 2002, jf. figur 4.1 i meldingen.

Særavgifter som bidrar til lavere forbruk av produkter med negative eksterne effekter, f.eks. miljøavgifter, kan bidra til bedre samfunnsøkonomisk ressursbruk. Dette skyldes at enkelte aktiviteter påfører samfunnet kostnader uten at de som er ansvarlige for aktivitetene må betale for ulempene de påfører andre. Innføring av en avgift vil motivere til redusert bruk og dermed reduserte skadevirkninger. Avgiften bør prinsipielt være lik den marginale skade- eller miljøkostnad. Øvrige skatter og avgifter vil normalt gi vridninger som bidrar til dårligere ressursbruk. Dette er derfor et argument for at miljøavgifter og andre avgifter som priser negative eksterne effekter, bør utnyttes så langt som det lar seg gjøre.

Skaugutvalget, jf. NOU 2003:9 Skatteutvalget, mente det var fornuftig å ha en høy andel indirekte skatter og å legge økt vekt på forbruksbeskatning i tråd med anbefalinger fra OECD. Skaugutvalget vurderte avgiftenes oppgaver og uttalte bl.a. følgende:

"Etter utvalgets vurdering bør en i minst mulig grad legge fordelingspolitiske og næringspolitiske oppgaver til avgiftssystemet. Dette utelukker selvsagt ikke at systemet kan ha fordelingsmessig og næringspolitisk betydning. Ettersom skatt på forbruk ikke påvirker beslutninger om sparing og bidrar til at noe av skattebyrden belastes andre inntekter enn lønnsinntekter, er det etter utvalgets vurdering fornuftig å ha en relativt høy andel indirekte skatter. Økt vekt på forbruksbeskatning er også i tråd med anbefalinger fra OECD. Danmark og Norge er av de landene i OECD-området som har høyest nivå på forbruksbeskatningen regnet som andel av BNP. Det er derfor begrenset rom for å øke avgiftsnivået ytterligere. (...) Utvalget vil peke på at det er betydelig behov for å forenkle og rydde opp i avgiftssystemet slik at de kan ivareta de primære målene (...)."

Utvalget viste også til at fiskalt begrunnede avgifter som hovedregel bør legges på sluttbruker, og ikke på produksjonsleddet. Dette skyldes at beskatning av bedrifter gjennom avgifter på innsatsfaktorer vil vri prisforholdet mellom innsatsfaktorene. Dette vil påvirke bedriftenes bruk av innsatsfaktorer og dermed lede til at produksjonsressursene ikke blir effektivt utnyttet. Investeringsavgiften var et eksempel på en avgift som ga slike uheldige vridninger i produksjonen. Avviklingen av investeringsavgiften har derfor bidratt både til at produksjonsressursene blir mer effektivt utnyttet og til et enklere regelverk. Historisk sett har avgiftssystemet i Norge også vært brukt for å oppnå andre mål enn rent fiskale. Før 1940 ble størstedelen av statens inntekter fra indirekte skatter hentet fra toll- og særavgifter på utvalgte varer. Den alminnelige omset-

ningsavgiften på varer ble innført i 1935, og ble erstattet av merverdiavgiften i 1970.

Avgiftssystemet har bl.a. vært brukt til å beskatte luksuspreget forbruk som f.eks. finere skinnvarer, smykker og kosmetikk. Fordelingspolitikken er nå i hovedsak overlatt til inntektsskattesystemet og til overføringssystemet. I tabell 4.1 i meldingen gis det en oversikt over inntektene fra indirekte skatter. Merverdiavgiften står for knapt 150 mrd. kroner som er nesten 2/3 av inntektene fra indirekte skatter. Særagiftene står for vel 80 mrd. kroner som utgjør vel 1/3. Tollinntektene betyr relativt lite i denne sammenheng.

Det vises til punkt 4.2.3, 4.2.4 og 4.2.5 i meldingen for en nærmere gjennomgang av særagiftene der en har søkt å få fram bakgrunnen for at avgifter er innført og hvilken rolle avgiftene tjener i dag. Det er skilt mellom miljøavgifter, avgifter knyttet til motorvogner og andre særagifter. Det vises også til meldingens punkt 4.2.2 der det gis en oversikt over hovedtrekk ved særagiftene i EU samt meldingens punkt 4.2.6 der det redegjøres for et prosjekt om måling av administrative byrder for næringslivet av de enkelte særagiftene.

11.2.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at Regjeringen i sin gjennomgang av særagiftene bare i begrenset grad foretar en vurdering av om avgiftene virker etter sin opprinnelige hensikt og om de kan ha uheldige, utilsiktede virkninger eller være en unødig negativ belastning på norsk næringslivs rammebetingelser i forhold til en økende internasjonal konkurranse.

Med unntak av bilavgiftene, har det ikke vært noen samlet, grundig gjennomgang av særagiftene. Skaugutvalget som la fram forslag til endringer i skattesystemet, hadde også en relativt kortfattet gjennomgang av særagiftene.

Flertallet mener det vil være fornuftig at det nedsettes et offentlig utvalg som foretar en samlet gjennomgang av de miljø-, energi og helserelevante særagiften og vil på denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Det nedsettes et offentlig utvalg som får i oppgave å foreta en samlet gjennomgang av de miljø-, energi og helserelevante særagiftene i Norge. Utvalget skal vurdere om avgiftene virker etter sin opprinnelige hensikt og vurdere hvordan de innvirker på norsk næringslivs rammebetingelser, i lys av tilsvarende avgiftsbruk i EØS-området. Berørte næringer, organisasjoner og uavhengig fagkompetanse skal være representert i utvalget."

Flertallet viser til at Stortinget i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2001-budsjettet vedtok å be regjeringen utrede engangsavgiftssystemet for personbiler med sikte på foreslag om konkrete endringer i løpet av 2003. Endringene skulle gi et avgiftssystem som var tilpasset ny teknologi slik at optimale miljø- og sikkerhetsforbedringer oppnås.

Flertallet viser til at rapporten fra arbeidsgruppen for lengst er overlevert Finansdepartementet, uten at Regjeringen har fulgt dette opp. Samtidig går utviklingen stadig raskere med nye motortyper, hybridbiler og lignende, som er mer miljøvennlige. For å stimulere til bruk av mer miljøvennlige biler, er det derfor vedtatt enkelte unntak for slike biler fra dagens avgiftssystem. For å så et mer helhetlig og målrettet avgiftssystem som også fanger opp den teknologiske utviklingen i retning av mer miljøvennlige kjøretøyer, haster det med å få plass et system som gir incentiver for å velge mer miljøvennlige biler.

Flertallet mener Regjeringen må komme tilbake med forslag om et nytt grunnlag for engangsavgifter, hvor kjøretøyets miljø- og sikkerhetsegenskaper utgjør en sentral del av avgiftsberegningen, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til et nytt engangsavgiftssystem, hvor kjøretøyets miljø- og sikkerhetsegenskaper utgjør en sentral del av grunnlaget for avgiftsberegningen."

Flertallet viser til at det er tatt i bruk ulike virkemidler for å stimulere etterspørselen etter el-bil. Etter hvert som det utvikles andre teknologiske løsninger som gir svært lave utslipp fra kjøretøyer, bør det vurderes tilsvarende virkemidler som kan stimulere til valg av slike kjøretøyer. Virkemidler som har vært tatt i bruk, er tillatelse til å kjøre i kollektivfelt og helt eller delvis avgiftsfritak.

Flertallet mener man innenfor et nytt engangsavgiftssystem kan innføre en kategori lavutslippsbiler som man omfattes av slike tiltak for ytterligere å stimulere overgangen til mer miljøvennlige biler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Kystpartiet viser for øvrig til merknad og forslag i Innst. S. nr. 240 (2004-2005), kapittel 2.6 hvor det foreslås å åpne for at bedrifter som er avhengig av HFK eller PFK-gass i sin produksjon gis anledning til å forhandle seg inn i avtalen mellom Miljøverndepartementet og Prosessindustriens Landsforening og derved fritas for avgift.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens vurderinger og tar for øvrig gjennomgangen av særagiftene i meldingens punkt 4.2 til etterretning.

Disse medlemmer viser til at avgiftsnivået i Norge er høyt sammenlignet med andre land. Disse medlemmer mener gjennomgangen gir en god oversikt over de ulike særagiftene og viser til at eventuell reduksjon av enkeltavgifter må innebære en budsjettmessig prioritering. Avgiftene blir vurdert og fastsatt i forbindelse med statsbudsjettet og det er i den sammenheng anledning til å foreta endringer i avgiftsnivå og avgiftssystem.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har utredet forslag til nytt system for engangsavgift og

blant annet vurdert å erstatte en eller flere av dagens komponenter i engangsavgiften med en CO₂-komponent. Arbeidsgruppen som utredet spørsmålet anbefalte ikke på kort sikt å gå over til CO₂-komponent fordi en slik overgang i første rekke ville favorisere dieslbiler med lave CO₂-utslipp, men med høyere utslipp av partikler til luft enn bensinbiler. Om noen år vil partikkelutslipp fra nye dieslbiler være kraftig redusert, og de tekniske forhold ligge bedre til rette for å innføre CO₂-komponent.

Disse medlemmer viser til at en fornyelse av den norske bilparken til kjøretøy med bedre miljø- og sikkerhetsegenskaper betinger at kjøpsavgiften på nye kjøretøy reduseres. En slik reduksjon vil innebære en budsjettmessig prioritering med tap av proveny eller en økning av andre avgifter.

Disse medlemmer oppfatter innføring av CO₂-komponent i systemet for engangsavgift som ønskelig på sikt, men deler på bakgrunn av overnevnte Regjeringens vurdering om å avvente dette til forholdene ligger til rette for det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kystpartiet viser for øvrig til at Regjeringen i gjennomgangen av miljø- og energirelaterte avgifter skriver at grunnavgiften på engangsemballasje ikke er miljøbegrunnet. Disse medlemmer vil peke på at de undersøkelser som er gjort om dette ikke dekker alle sider ved disse problemstillingene og derved ikke kan underbygge Regjeringens syn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at den gjennomgang av særavgiftene som Regjeringen nå har lagt frem bare delvis er et adekvat svar på det oppdrag Regjeringen fikk fra Stortinget ved behandlingen av statsbudsjettet for 2005. Gjennomgangen av særavgiftene er grei og oversiktlig når det gjelder den historiske begrunnelsen og sammenlikningen med avgiftsstrukturen i EU, men disse medlemmer savner en mer omfattende analyse av om disse avgiftene oppfyller sine opprinnelige hensikter om proveny, helse og miljø og ikke minst hva disse avgiftene betyr for norsk industris konkurransevne. Det mangler også i stor grad en politisk vurdering av de ulike avgiftene og en omtale av hva Regjeringen mener bør gjøres med de ulike avgiftene i fremtiden.

Disse medlemmer viser til at avgiftsnivået i Norge er svært høyt, og at av EU-landene er det bare Danmark som har høyere indirekte skatter og særavgifter enn Norge. Norge har også et høyt nivå på de direkte skattene, slik at det samlede skatte- og avgiftstrykket blir svært høyt, og etter disse medlemmers oppfatning unødig høyt, når en tar den norske stats økonomiske stilling i betraktning.

Når det gjelder "miljøavgifter" ligger Norge på en tredjeplass i Europa målt etter andel av BNP. De aller fleste land i Europa har altså lavere miljøavgifter enn Norge. En slik oversikt sier noe, men ikke alt om situasjonen, fordi det ikke bare er det samlede avgiftsni-

vået som har betydning for norsk næringsliv, men også nivået på den enkelte avgift er av avgjørende betydning for de bedrifter som skal konkurrere på det internasjonale marked. Særnorske avgifter, og avgifter som er høyere i Norge enn i resten av Europa gir neppe miljøet, men bidrar bare til at norske arbeidsplasser flyttes til land med lavere avgifter. Disse medlemmer mener derfor at Norge, av hensyn til konkurranseutsatte arbeidsplasser ikke på noe område bør ha høyere "miljøavgifter" enn de land vi konkurrerer med.

Det er dessverre i dag tilfelle på en rekke områder. Ett eksempel er HFK/ PFK-avgiften som Regjeringen innførte i 2003 og som nå rammer Norges eneste produsent av ekstrudert polystyren (XPS) som får en ekstrakostnad pr. arbeidsplass på 200 000 kroner pr. år tiltross for at utslippet av klimagasser har blitt redusert med 90 pst. siden 1990. Ingen andre produsenter i Europa har denne avgiften, og importen er i prinsippet avgiftsfri fordi gassen damper ut av produktet ved lagring. Når denne høyteknologiske produksjonen flyttes over grensen til Sverige er ingenting vunnet miljømessig, mens arbeidsplasser, høyteknologi og inntekter er tapt for Norge. Denne type miljøpolitikk er disse medlemmer motstandere av.

Klimagassutslippene fra norske produksjonsbedrifter bør i så stor grad som mulig reguleres på samme måte som konkurrentene i EU. CO₂-utslippene reguleres i EU gjennom tidlig kvotehandel frem til 2008 for utvalgte sektorer. Resterende sektors CO₂-utslipp og utslipp av andre klimagasser reguleres i EU gjennom ulike tiltak. Norge har sluttet seg til tidlig kvotehandel for sektorer som går inn i handelen og ikke betaler CO₂-avgift eller HFK-avgift. Øvrige utslipp som ikke reguleres gjennom kvotehandel eller avgift fra norsk industri er regulert gjennom den forpliktende klimagassreduksjonsavtalen mellom Miljøverndepartementet og Prosessindustriens Landsforening. Norge er eneste landet i Europa som har innført HFK-avgift, og denne rammer norsk vareproduksjon hardt og kan medføre utflugging av arbeidsplasser. Som et alternativ til HFK-avgiften bør bedrifter kunne forhandle seg inn i avtalen mellom Miljøverndepartementet og Prosessindustriens Landsforening og få klimagassutslippene regulert på samme måte som for øvrig vareproduksjon. Bedrifter som forhandler seg inn i den forpliktende avtalen på like vilkår som bedriftene innenfor avtalen, bør fritas for HFK-avgift.

ECON har vurdert effekten av CO₂-avgiften på olje og gassutvinningen på norsk sokkel og konkluderer med at den har ført til en relativt moderat reduksjon i utslippene. Disse medlemmer viser til at langt de fleste tiltak som har vært bedriftsøkonomisk lønnsomt å gjennomføre innenfor den gitte avgiftsramme, nå er gjennomført. Disse medlemmer mener derfor at kvotehandel i dag er et klart bedre alternativ for å redusere CO₂-utslippene enn CO₂-avgiften. Statistisk sentralbyrå konkluderer også med at avgiften har hatt en begrenset effekt, bl.a. fordi etterspørselen etter oljeprodukter som for eksempel drivstoff er lite følsom for prisendringer. Det beste argumentet for å beholde avgiften er at den innbringer staten nærmere 8 mrd.

kroner i 2005. Den er altså i langt høyere grad en fiskal avgift enn en "miljøavgift".

Grunnavgiften pålegges drikkevareemballasje som ikke kan gjenbrukes i sin opprinnelige form (engangs-emballasje). Den ble innført i 1994 med en miljøbe-grunnelse, men Regjeringen skriver nå at den ikke er miljøbegrunnet, og at den er konkurransevridende til fordel for de produsenter som bruker gjenbruks-emballasje.

Dette rammer i særlig grad de små distriktsprodusen-ene som ikke har mulighet til å samle inn gjenbruks-flasker fra hele landet.

Regjeringen foreslo i Revidert budsjett for 2004 å fjerne avgiften, men gikk fra forslaget i avtalen med Arbeiderpartiet. Et flertall ba Regjeringen legge frem forslag om å fjerne avgiften fra 1. januar 2005, noe Regjeringen ikke gjorde, men varslet at de ville komme tilbake med forslag på et senere tidspunkt. Disse medlemmer er skuffet over at Regjeringen ikke har benyttet anledning til å gjennomføre det stortingsflertallet ba om for et år siden, og vil fremme forslag om at avgiften på PET-flasker fjernes i forbindelse med behandlingen av revidert budsjett.

Forbruksavgiften på elektrisk kraft ble innført i 1951 som en øremerket avgift for utbygging av elektrisitets-forsyningen. På 1970-tallet ble øremerkingen fjernet og el-avgiften ble en ordinær fiskal avgift som skaffer staten inntekter og øker el-utgiftene for folk flest. Grunnavgift på fyringsolje ble innført i 2000 med den begrunnelse at den skulle hindre overgang fra fyring med elektrisitet til fyring med olje. Det skulle altså ikke finnes noen rimelige alternativer. Disse medlemmer ser både el-avgiften og grunnavgiften på fyrings-olje som usosiale avgifter som alle må betale uavhengig av inntekt og betalingsevne. De rammer trygdede, pensjonister og barnefamilier, og muligheten for å spare på oppvarming er begrenset i de klimamessige forhold som vi lever under i Norge.

Motorvognavgiftene omfatter seks avgifter som er knyttet til kjøp/eie av kjøretøy og til bruken av kjøre-tøyet, og alle seks avgiftene er høye og stigende i Norge. Til dels mye høyere enn i resten av Europa. Når Regjeringen skriver at engangsavgiften er utformet for å motivere til anskaffelse av en mer miljøvennlig bil-park, så er det grunn til å spørre om hvorfor vi da har en av Europas eldste, minst miljøvennlige og minst tra-fikksikre bilparker med en bruktimport på over 30 000 biler i året.

Engangsavgiften ble etablert i 1955 for å begrense valutaforbruket. Avgiften var den gang 10 pst. av importverdien. Å begrense valutabruken er neppe like påtrengende nødvendig i dag, men avgiften lever videre og er i dag opp mot 100 pst. for små biler og opptil flere hundre prosent for større og dyrere biler. Regjeringen skriver at de bruksavhengige avgiftene i prinsippet skal være slik at brukeren stilles overfor de veibruks-, ulykkes- og miljøkostnadene som bruk av bil medfører. Dette er en tvilsom argumentasjon fordi den helt overser den verdiskapning bruk av bil danner grunnlag for, og som er langt større enn kostnadene ved bilbruken. Bileierne betaler langt mer enn de får igjen,

og er i realiteten en melkeku for staten. Det har flere ganger vært tatt til orde for en omlegging av bilavgif-tene. Det lar seg gjøre i de fleste andre land, men neppe i Norge. Her er alle de bilrelaterte avgiftene allerede så høye at å heve en for å redusere en annen neppe er mulig. Den eneste muligheten for å legge om bilavgif-tene er trolig å akseptere et lavere proveny, noe disse medlemmer mener er nødvendig.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har lagt frem et forslag om fleksible drivstoffpriser og i tillegg forslag om en umiddelbar avgiftsnedsettelse.

Disse medlemmer mener det er urimelig at Norge som en av verdens største oljeeksportører, med enorme inntekter som stiger med økende oljepris, sam-tidig som vi har større avstander og lavere befolkning-stetthet, og derfor et dårligere kollektivtilbud enn de fleste andre europeiske land, også skal ligge på topp når det gjelder drivstoffavgifter.

Også avgifter på tobakk og alkohol er høyere i Norge enn i de fleste andre land. I Europa er det bare Storbri-tannia som har relativt høyere tobakksavgifter enn Norge mens våre naboland Danmark Finland og Sve-rige har avgifter som ligger nærmere gjennomsnittet i EU og langt under de norske avgiftene, og de norske alkoholavgiftene er de absolutt høyeste i Europa. Både på brennevin vin og øl ligger norske avgifter langt over avgiftene i andre land og avstanden er så stor at det åpenbart fører til en omfattende grensehandel, smug-ling og hjemmeproduksjon av alkohol.

Disse medlemmer mener det er riktig å redusere disse avgiftene for å redusere den omfattende grense-handelen som har utviklet seg over mange år, og å fjerne grunnlaget for den omfattende kriminelle virk-somheten som følger av de høye avgiftene.

Regjeringen skriver at nivået på de norske avgiftene ikke må bli så høyt at negative og utilsiktede virkninger av illegalt forbruk og grensehandel blir for store. Avgiftsnivået må derfor bl.a. vurderes opp mot nivået i våre naboland. Det er disse medlemmer enige i. Det er derfor med undring vi registrerer at Regjeringen ikke følger dette opp med handling når vi vet hvor omfattende grensehandelen nå er, og hvor omfattende kriminell virksomhet de alt for store avgiftsforskjellene fører til.

Det er også flere eksempler på at en reduksjon av alkoholavgiftene ikke fører til reduserte inntekter til staten, men reduserer grensehandelen og kriminalite-ten. Slike erfaringer har vi både fra Norge og fra andre land. Nye tall fra Danmark viser at da danskene i 2003 satte ned spritavgiftene med 45 pst. steg spritforbruket ubetydelig samtidig som det totale alkoholforbruket gikk ned med 3 pst. Den skremselspropaganda om kon-sekvensene av lavere alkoholavgifter som vi har sett i Norge er det altså lite grunnlag for.

Dokumentavgiften ble innført i 1976 og avløste den tidligere stempelavgiften ved omsetning av fast eien-dom. Avgiften er for tiden på 2,5 pst. av omsetningsver-dien, og er fiskal. Den har altså ingen sammenheng med kostnaden ved tinglysning. Det er ikke uten grunn at den har blitt kåret til Norges mest upopulære avgift med tilnavnet "flytteskatten". Den rammer særlig hardt unge

førstegangsetablerere uten noe særlig egenkapital, som i tillegg til å måtte betale høye boligpriser, også må ta opp dyre toplån for å betale dokumentavgift til staten. Avgiften virker også uheldig i forhold til ønsket om en mest mulig mobil arbeidskraft når det å flytte blir for kostbart. Særlig i en tid med sterkt økende boligpriser. Skauge-utvalgets ønske om å utvide avgiften til å omfatte også borettslags- og aksjeleiligheter deles ikke av disse medlemmer. Det riktige må være å redusere, og på sikt fjerne avgiften for alle typer boliger.

Båtmotoravgiften ble innført i 1978 som ledd i økonomiske innstrammings tiltak, og har siden bare økt. Den gang ble det vist til at avgiften kunne bidra til å vri etterspørselen mot mindre og billigere motorer, og at avgiften av den grunn hadde et miljøaspekt. Det har vist seg å ikke slå til, derimot kan det godt tenkes at avgiften har virket i motsatt retning, nemlig at gamle, bråkete og bensinlukende motorer forblir i bruk lenge etter at de skulle vært byttet ut med moderne, stillegående og bensingjerrige motorer, fordi prisen på nye motorer har blitt for høy. Da er vi i samme situasjon som med bilparken hvor høye avgifter forsinker innføringen av den nyeste, sikreste og mest miljøvennlige teknologien.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til gjennomgangen av særavgiftene i meldingens punkt 4.2.

Disse medlemmer understreker at prinsippet om "bærekraftig utvikling" er grunnfestet del av Sosialistisk Venstrepartis politikk, og rommer et absolutt krav om solidaritet med kommende generasjoner. En politikk for bærekraftig utvikling må ikke minst sørge for et vern om livsnødvendige miljøressurser og forsvarlig forvaltning og utnyttning av naturressurser. Utfordringen ligger ikke minst i at den mest velbergede milliarder av jordas befolkning belaster miljøet og ressursene så sterkt at de fem milliarder andre ikke får rom til velstandsvekst uten at jordas tålegrenser sprenses. På flere områder er disse grensene allerede overskredet.

Disse medlemmer viser til at de største globale utfordringene er utslippet av klimagasser og den raske reduksjonen i det biologiske mangfoldet. Mer og mer tyder på at de menneskeskapt klimaendringene allerede er i gang. Tapet av biologisk mangfold skjer så fort at ekspertene snakker om den sjette "episoden" av masseutryddelse i jordas historie - men dette er den første som skyldes mennesker. Ellers er det blant annet grunn til global bekymring og mottiltak mot bruken av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Mange steder i verden er vann og sanitære løsninger mangelvare.

Reint vann, rein luft og rein jord er goder i seg selv, og utgjør samtidig et helt nødvendig grunnlag for materiell produksjon og velstand. Problemet er at vårt økonomiske system ikke av seg selv verdsetter disse godene. Bedrifter og forbrukere som forurenser miljøet, blir lite berørt av virkninger som først og fremst spres utover andre eller blir visert seg i framtida. Et ikkeregulert marked frambringer for mange varer og tjenester som fører med seg forurensning, og et altfor svekket naturmiljø. Det er derfor miljøavgifter - som er

"markedskorrigerende skatter" - kommer øverst på lista over skatter som bør innføres ut fra hensynet til en effektiv økonomi. Grønne skatter sikrer blant annet prinsippet om at "forurenser skal betale" - og ikke velte kostnadene over på andre.

Disse medlemmer påpeker at grønne skatter passer best til å løse miljøproblemer som stammer fra mange kilder, og der problemet ikke er sterkt avhengig av hvor kilden befinner seg. Klimagasser slippes ut fra biler, boliger og bedrifter. Klimaeffekten er uavhengig av hvor utslippet skjer. En avgift på fossilt brensel vil berøre alle disse kildene, uten at det trengs egne reguleringer for hver enkelt forurenser. Dette er en effektiv måte å drive miljøvernpolitikk på. Hvis avgiftssatsen er lik, vil reguleringen også være kostnadseffektiv. Utslippskvoter som selges til forurenserne, og som disse deretter kan omsette seg imellom, har mange av de samme effektivitetsegenskapene.

Derimot er det vanskeligere å bruke grønne skatter for å bevare konkrete naturområder eller det biologiske mangfoldet. Når man skal ta vare på unike miljøkvaliteter, eller når miljøeffekten (den "eksterne" virkningen) av et miljøinngrep avhenger av hvor inngrepet skjer, bør man heller vurdere direkte reguleringer. Hvis et stoff er så potensielt giftig at vi ønsker det helt vekk, velger vi å forby det og ikke å avgiftsbelegge det. Avtaler med næringslivet er i bruk, blant annet innen avfallspolitikken, og kan være hensiktsmessige i slike og andre tilfeller. I noen situasjoner kan produktmerking eller andre informasjonstiltak være et effektivt virkemiddel.

Virkemidlene i miljøpolitikken er altså mangfoldige, tilpasset hvert enkelt problem og ofte brukt i kombinasjoner. Derfor er det ikke slik at alle "eksterne virkninger" bør korrigeres av skattesystemet. Kravet til et "grønt" skattesystem må være at det bidrar til bedre miljø på sentrale områder, og det ikke er slik innrettet at det unødige stimulerer til miljøskadelig virksomhet.

Unntakene fra CO₂-avgiften er i stor grad begrunnet ut fra næringspolitiske forhold, ikke ut fra miljøpolitikk. De egenskapene ved grønne skatter som gjør dem effektive, gjør dem samtidig relativt mer belastende for dem som berøres direkte enn andre virkemidler er. En bedrift som blir pålagt av SFT å redusere et utslipp til det halve, får kostnaden ved utslippsreduksjonen - men betaler ingenting for restutslippet. Hvis bedriften blir pålagt en avgift som er så stor at den velger å halvere utslippet, betaler den fortsatt avgift for det som fortsatt slippes ut.

Sterkt forurensende bedrifter kan oppleve betydelige omstillingskostnader på grunn av miljøkrav, og miljøavgifter vil kunne øke byrden. Disse medlemmer tar disse omstillingskostnadene på alvor, men påpeker at det ofte kan være bedre å kompensere gjennom tilskudd enn å gi varige unntak fra virkemidler.

Disse medlemmer viser til svar på spørsmål nr. 82, fra finanskomiteen/Sosialistisk Venstrepartis fraksjon, datert 26. mai 2005, vedrørende Revidert nasjonalbudsjett 2005.

Disse medlemmer registrerer at det ikke er utarbeidet samlede anslag over kostnadene ved miljøskadelige aktiviteter, og mener at det bør vurderes for å etablere miljøkostnadssiden i Nasjonalbudsjettet. Dette

vil være en viktig indikator på arbeidet med bærekraftig utvikling, og et nyttig verktøy i arbeidet med et grønnere skatte- og avgiftssystem. Disse medlemmer er kjent med at det i forvaltningen arbeides langs flere dimensjoner for å synliggjøre og tallfeste effekter på miljøet knyttet til økonomisk aktivitet. Det vil derfor være behov for en systematisering og komplettering av eksisterende data og statistikk for å etablere en helhetlig oversikt over kostnadene ved miljøskadelige aktiviteter. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide samlede anslag over kostnadene ved miljøskadelige aktiviteter i Norge og legge dette fram i nasjonalbudsjettet, som en del av oppfølgingen av handlingsplanen for bærekraftig utvikling."

"Stortinget ber Regjeringen innføre CO₂-avgift for innenlands bruk av gass til energiformål. Dette skal ikke omfatte bedrifter som er innbefattet i det nasjonale klimavotesystemet eller er omfattet av andre klimavirkemidler. Avgiften skal tilsvare CO₂-avgiften for bruk av fyringsolje innenlands beregnet ut ifra mengde CO₂ per energienhet."

Disse medlemmer viser til den positive effekten virkemidlene for å fremme nullutslippsbiler har på etterspørselen etter elbil i Norge. Disse medlemmer viser samtidig til at tilgangen på slike biler er begrenset, men at flere bilprodusenter har lansert nye biler med forskjellig teknologi som har betydelig lavere utslipp enn tradisjonelle biler, for eksempel hybridbilen.

Disse medlemmer mener at også forbrukere som velger biler som forurenser vesentlig mindre enn tradisjonelle biler bør premieres slik at miljøriktige valg lønner seg. For å gjøre dette mulig må det etableres en definisjon av lavutslippsbiler, som kan nyte godt av forskjellige tiltak. Disse medlemmer mener disse kravene må være strenge, og revideres hvert 3. år, slik at bare biler med best tilgjengelig teknologi faller inn under lavutslippskategorien. Disse medlemmer mener kravene til nullutslippsbiler kan ta utgangspunktet i de amerikanske SULEV-kravene (Super Ultra Low Emission Vehicles), som stiller krav til utslipp som fører til lokal luftforurensning:

NMHC	0,0062 g/km
NO _x	0,0124 g/km
CO	0,6215 g/km
PM	0,0062 g/km

I tillegg bør det stilles krav til lavutslippsbilenes energieffektivitet og/eller CO₂-utslipp. Disse medlemmer mener at et utgangspunkt for krav når det gjelder utslipp av CO₂ kan være 120 g/km, som tilsvarer ca. 50 pst. av gjennomsnittet av dagens biler.

Disse medlemmer vil be Regjeringen opprette en kategori for lavutslippsbiler, og vurdere tiltak for å

gjøre det mer attraktivt og lønnsomt for forbrukere å velge disse bilene. Tiltakene som bør vurderes er for eksempel avgiftsreduksjon ved kjøp, tilgang til kollektivfelt, rabatt eller gratis parkering i bomringer.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil berømme Regjeringen for det arbeide som er gjort for å begrense tobakksrøyking med en kombinasjon med økte avgifter, informasjon og restriksjoner på røyking. Denne tiltaksrekke er fullt ut i samsvar med det Senterpartiet har foreslått over en lengre periode. Dette medlem mener det er svært uheldig for folkehelsen at Regjeringen har fulgt en helt annen strategi når det gjelder alkohol der reduserte avgifter og rusbrus i matbutikkene har bidratt til økt alkoholforbruk.

11.3 Avgiftene på alkoholfrie drikkevarer

11.3.1 Sammendrag

I statsbudsjettet for 2005 er det varslet at Finansdepartementet vil vurdere om det er hensiktsmessig å knytte avgrensningen av avgiften på alkoholfrie drikkevarer nærmere opp mot sukkerinnholdet i drikkevarer. Det ble varslet at Regjeringen vil komme tilbake til dette i Revidert nasjonalbudsjett 2005.

På denne bakgrunn ble det opprettet en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen mener at en ny utforming av avgiften på alkoholfrie drikkevarer kan være ett av flere virkemidler for å redusere sukkerforbruket i befolkningen. Det er imidlertid ikke sikkert at en omlegging av avgiften er det beste virkemiddelet. Andre virkemidler, f.eks. holdningskampanjer, kan være vel så godt egnet. En endring i avgiftsavgrensningen og en eventuell økning i avgiftssatsen vil imidlertid kunne bidra, sammen med effekten av andre aktuelle virkemidler, til å redusere sukkerinntaket. Dersom det legges til grunn at en avgift er et ønsket virkemiddel, understrekes det at det er usikkert hvor mye avgiften må økes for at forbruket skal reduseres.

På bakgrunn av helsemyndighetenes vurdering har arbeidsgruppen valgt å konsentrere seg om drikkevarer tilsatt sukker. Kunstig søtet drikkevarer og drikkevarer med naturlig sukkerinnhold er helsemessig vurdert som bedre alternativer. I arbeidsgruppens forslag til avgiftsutforming er slike drikkevarer derfor ikke inkludert i avgiftsgrunnlaget.

Gruppen foreslår at dersom avgiften skal endres, bør alle drikkevarer tilsatt sukker avgiftsbelegges med en lik sats. Gruppen fraråder å differensiere satsene etter sukkerinnhold. Dette skyldes at differensierte satser vil være svært ressurskrevende for tollmyndighetene og næringslivet, samt at det ikke er opplagt at de regelverksendringene som er nødvendige for å sikre en slik ordning, er forenlig med EØS-avtalen.

En avgiftsavgrensning som gruppen foreslår innebærer at drikkevarer som ikke er tilsatt sukker, inkludert drikkevarer som er kunstig søtet og drikkevarer som inneholder naturlig sukker, ikke vil bli avgiftsbelagt. I forhold til dagens utforming medfører dette at flere produkter som i dag er avgiftspliktige, f.eks. vann til-

satt kullsyre og/eller smaksstoffer (typisk farris) og ulike lettbrusvarianter, vil bli fritatt fra avgift. Forslaget medfører videre at en del kullsyrefrie varianter som i dag er unntatt særavgiften, f.eks. visse typer saft, kakao/ sjokoladedrikker og melkeprodukter som er tilsatt sukker, vil bli avgiftspliktige.

Arbeidsgruppen har ikke utformet et forslag til avgiftsvedtak. Regjeringen tar sikte på å fremme forslag i statsbudsjettet for 2006 om at avgift på alkoholfrie drikkevarer avgrenses til drikkevarer som er tilsatt sukker.

11.3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, tar dette til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader under pkt. 11.2.2.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Regjeringen i budsjettet 2005 varslet at den ville vurdere hensiktsmessigheten av å knytte avgrensningen av avgiften på alkoholfrie drikkevarer nærmere opp mot sukkerinnholdet i drikkevarene.

Arbeidsgruppen som ble opprettet konkluderer med at dette kan være et av flere virkemidler for å redusere sukkerforbruket, men at det slett ikke er sikkert at det er det beste virkemiddelet, og at holdningskampanjer kan være vel så godt egnet. Det er disse medlemmer enige i. Disse medlemmer ser ingen grunn til at alkoholfrie drikkevarer skal være avgiftsbelagt, og ber Regjeringen legge frem forslag om å fjerne avgiftsbeleggingen av alkoholfrie drikkevarer i budsjettet for 2006.

Komiteens medlem fra Senterpartiet har merket seg de positive signaler om at Regjeringen vil foreslå å øke avgiftene på alkoholfritt drikke med tilsatt sukker i sitt budsjettforslag for 2006. Dette medlem mener dette vil være et viktig tiltak for å redusere sukkerforbruket særlig blant de unge, og er i samsvar med Senterpartiets budsjettforslag de senere år. Dette medlem vil vise til at Senterpartiet har fremmet forslag om at det utarbeides en handlingsplan for å redusere sukkerforbruket blant barn og unge i Dokument nr. 8:34 (2004-2005) fra Ola D. Gløtvold og Morten Lund. Dette medlem mener det er behov for at det raskt iverksettes et bredt sett av tiltak for å redusere sukkerforbruket slik det synes være bred enighet om, og forventer at Regjeringen raskt bidrar til dette.

Dette medlem viser til Senterpartiets forslag i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) om å øke avgiften på mineralvann med tilsatt sukker.

11.4 Sjokolade- og sukkervareindustriens rammebetingelser

11.4.1 Sammendrag

I Stortingets vedtak i forbindelse med statsbudsjettet 2005, se Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005), kapittel 9.5 Sjokolade, heter det:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005 gjennomgå sjokolade- og sukkervareindustriens rammebetingelser, og eventuelt fremme forslag til endringer i rammebetingelsene for å motvirke eventuell konkurransevridning mellom norske og utenlandske produsenter."

I Stortingets anmodning er det ikke presisert hvilke rammebetingelser som ønskes belyst og eventuelt endret. Bransjen har overfor Finansdepartementet gitt uttrykk for at sjokolade- og sukkervareavgiften utgjør den viktigste rammebetingelsen. I tillegg kommer markedsordningen for melk.

Særavgiften på sjokolade- og sukkervarer omfatter sukkervarer og godterier som tyggegummi, karameller, pastiller og sukkertøy, både med og uten innhold av sukker. Avgiften omfatter videre sjokolade og andre næringsmidler som inneholder kakao. Ulike kjekstyper som søte kjeks, småkaker, vafler og vaffelkjeks er avgiftspliktige når de enten er helt overtrukket med sjokolade, kakao- eller sukkermasse eller er delvis overtrukket og/eller har mellomlag av sjokolade, kakao- eller sukkermasse som utgjør mer enn 50 pst. av kjeksens samlede vekt.

Varene avgiftslegges med en avgift pr. kg av varens avgiftspliktige vekt. Satsen i 2005 er kr 15,79 pr. kg. Avgiften omfatter, i likhet med andre særavgifter, både importerte og hjemmeproduerte varer som omsettes på det norske markedet. Figur 4.13 i meldingen viser den reelle utviklingen i avgiftssats og proveny i perioden fra 1980 til 2004. I perioden har det vært en svak nedgang i den reelle avgiftssatsen, mens provenyet viser en svakt oppadgående trend.

Prisutjevningsordningen for melk er et landbrukspolitisk virkemiddel som bidrar til å redusere prisen på melkepulver. Melkepulver er en viktig innsatsfaktor for sjokoladeindustrien. Ordningen skal bl.a. sørge for å jevne ut verdien av råmelk brukt til ulike anvendelser og i ulike geografiske områder. Selve ordningen er utformet slik at det settes en relativt høy pris på produkter der etterspørselen er lite prisfølsom (som f.eks. konsummelk). For mer prisfølsomme produkter (som f.eks. ost) settes det en relativt lav pris. For produkter med lav prisfølsomhet betales det en avgift, mens det mottas et tilskudd for prisfølsomme produkter. Melkepulver mottar tilskudd innenfor denne ordningen.

Importvernet for melk og melkeprodukter er en annen faktor som har betydning for sjokoladeindustriens rammevilkår. Bearbeidede meieriprodukter som for eksempel sjokolade blir blant annet påvirket av ordningen med råvarepriskompensasjon (RÅK) gjennom EØS-avtalens protokoll 3. RÅK-ordningen har som mål å sikre fri konkurranse for de bearbeidede jordbruksvarene, samtidig som en skal sikre avsetningen av norske jordbruksråvarer i disse produktene. Det er derfor åpnet for å iverksette tiltak for å jevne ut forskjellene i råvarekostnadene. Slike råvareprisutjevningstiltak kan ha form av importtoll (råvaretoll), prisnedskrivning og eksportstøtte. I utgangspunktet skal tollsatsene kompensere for de ulike nivåene på råvareprisene, men i praksis er ikke dette nok, og myndighetene har derfor innført en ordning med prisnedskrivning for å kunne kompensere for dette. Ifølge Statens Land-

bruksforvaltning utgjorde prisnedskrivningstilskuddet til sjokoladeindustrien om lag 1 krone pr. kg sjokolade i årene 2002-2004.

Norsk sjokolade- og sukkervareindustri synes å være særlig opptatt av sjokoladeavgiften. Siden avgiften kun er avhengig av produktet og uavhengig av hvor produksjonen skjer, kan en ikke hevde at avgifter vrir konkurransen mellom norske og utenlandske produsenter. Derimot vil avgiften påvirke etterspørselen mellom avgiftsbelagte varer og nære substitutter som ikke er omfattet av avgiften.

Næringen peker også på at norskprodusert sjokolade er avgiftsbelagt, mens importert søt kjeks er avgiftsbelagt kun dersom den er heltrukket med sjokolade eller har et sjokoladeinnhold på mer enn 50 pst. av varens samlede vekt. Departementet er klar over at avgrensningen kan virke uheldig og bidra til tilpasningsproblemer. Avgrensningen er imidlertid etablert og innarbeidet i praksis, og det er tvilsomt om andre grenser vil redusere avgrensningsproblemene. Avgrensningsproblemene kan neppe unngås uten at avgiften avvikles. En avvikling vil innebære et årlig provenytap på nærmere 1 mrd. kroner. Det er ikke åpenbart at avgrensningen er til konkurransemessig ulempe for norske produsenter som kjenner regelverket og kan tilpasse seg deretter. Ut fra regnskapene til fem store sjokoladeprodusenter i Norge de siste årene, synes det ikke som om sjokoladenæringen er preget av dårlig lønnsomhet sammenliknet med andre næringer.

Ifølge Grensehandelsutvalget (NOU 2003:17) utgjorde grensehandelen med brus, godterier og mineralvann til sammen 8 pst. av samlet verdi av grensehandelen i 2002. Det er rimelig å anta at avgiften på sjokolade- og sukkervarer kan bidra til økt grensehandel til Sverige, som ikke har en slik avgift. Danmark har på sin side en sjokolade- og sukkervareavgift som er om lag på nivå med den norske (14,20 danske kroner pr. kg i 2005).

På bakgrunn av vurderingene ovenfor kan en ikke se at sjokoladeavgiften medfører noen vesentlig konkurranseulempe for norsk sjokolade- og sukkervareindustri.

11.4.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en ny og grundig vurdering av sjokolade og sukkervareindustriens rammebetingelser, og fremme forslag for å motvirke konkurransevridning mellom produsenter av svært like produkter, både norske og utenlandske."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens vurderinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til sine merknader under pkt. 11.2.2.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at sjokoladeindustrien i mange år har pekt på at særavgiften på sjokolade og sukkervarer etter deres oppfatning er konkurransevridene mellom svært like produkter med og uten avgift, og skaper uheldige tilpassninger til en avgift med betydelige avgrensingsproblemer, og at dette er uheldig for norske produsenter. Det har også blitt pekt på den uheldige virkning avgiften har i forhold til grensehandelen (ca. 8 pst. av forbruket) med Sverige som ikke har en slik avgift, og derfor vesentlig lavere priser.

Avgiften omfatter sukkervarer og godterier som tyggegummi, karameller, pastiller og sukkertøy både med og uten innhold av sukker, mens ulike typer søte kjeks, kjekssjokolader, småkaker vafles og vaffelkjeks som ikke er helt overtrukket med sjokolade eller sukkermasse og hvor sjokoladen eller sukkermassen utgjør under 50 pst. av vekten, er avgiftsfrie. Det er en lang rekke slike produkter, produsert i utlandet, på det norske markedet i direkte konkurranse med norskprodusert, avgiftsbelagt sjokolade. Disse medlemmer viser til at Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2005 vedtok følgende:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005 gjennomgå sjokolade- og sukkervareindustriens rammebetingelser, og eventuelt fremme forslag til endringer i rammebetingelsene for å motvirke eventuell konkurransevridning mellom norske og utenlandske produsenter."

Disse medlemmer er av den oppfatning at gjennomgangen er mangelfull da den helt mangler analyser, bergninger og konsekvensvurderinger av ulike alternativer.

Når Regjeringen konkluderer med at avgiften ikke er konkurransevridende fordi den gjelder både norske og utenlandske produsenter blir dette for enkelt, fordi avgiften helst åpenbart er konkurransevridene i forhold til svært like produkter, hvor noen er med, og noen er uten avgift. Når f.eks. søt kjeks (avgiftsfri) og som ikke produseres i Norge, konkurrerer med norskprodusert sjokolade (avgiftsbelagt), så er det åpenbart et problem for norske produsenter. Derfor vil disse medlemmer be Regjeringen foreta en ny grundig gjennomgang av rammebetingelsene for sjokolade og sukkervareindustrien.

11.5 Treforedlingsindustriens rammebetingelser

11.5.1 Sammendrag

I forbindelse med Stortingets behandling av Ot. prp. nr. 13 (2004-2005) Om lov om kvoteplikt og handel for utslipp av klimagasser (klimakvoteloven), jf. Innst. O. nr. 33 (2004-2005), uttalte komiteens flertall følgende:

"Flertallet ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av treforedlingsindustriens generelle rammebetingelser, herunder kvoter/ CO₂-avgift, i forhold til sine europeiske konkurrenter i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett. Vurderingen bes gjort i samarbeid med industrien."

I Nasjonalbudsjettet for 2005 ble virkemidlene i klimapolitikken i Norge gjennomgått og sammenliknet

med andre land. En hovedkonklusjon er at de klimapolitiske virkemidlene er utformet slik at konkurranseutsatt industri står overfor mindre strenge reguleringer enn andre næringer. Dette gjelder både i Norge og i de fleste OECD-land som fører en aktiv klimapolitikk. Konkurranseutsatt industri er unntatt eller betaler lavere CO₂-avgift enn andre næringer.

Lov om kvoteplikt og handel med kvoter for utslipp av klimagasser (klimakvoteloven) trådte i kraft fra og med 1. januar 2005. I det norske kvotesystemet inkluderes CO₂-utslipp fra flere bransjer, samt utslipp fra energiproduksjon dersom effekten overstiger 20 MW. Loven gjelder ikke utslipp som er avgiftsbelagt etter Stortingets årlige vedtak om CO₂-avgift. Det følger av dette at CO₂-utslipp fra gass og kull er kvotepliktig, mens det fortsatt er lagt CO₂-avgift på utslipp ved bruk av mineralolje.

Treforedling har i dag CO₂-utslipp ved bruk av mineralolje og kvoteplikt ved bruk av gass til stasjonær forbrenning. Energianlegg i treforedlingsindustrien benytter hovedsakelig mineralolje. For CO₂-utslipp ved bruk av mineralolje benyttes en redusert sats på kr 0,26 pr. liter, som tilsvarer 86 eller 99 kroner pr. tonn CO₂ avhengig av om det benyttes lett eller tung fyringsolje. Statens inntekter er anslått til i underkant av 60 mill. kroner for 2005.

Utslipp av CO₂ som stammer fra bruk av gass i energiproduksjon er som nevnt kvotepliktig og prisen på klimagasskvoter har fra februar til utgangen av april i år variert mellom om lag 55 og 145 kroner pr. tonn CO₂ på den nordiske kraftmarkedsbørsen (Nord Pool), jf. figur 4.14 i meldingen. Overgang fra olje til bruk av gass gjør at enkelte bedrifter har fått tildelt gratiskvoter som i gjennomsnitt tilsvarer 95 pst. av utslippene. Disse reglene om kvoteplikt gjelder for treforedlingsbedrifter på lik linje med annen industri. Sildemelindustrien er i en tilsvarende situasjon i og med at også disse bedriftene har kvoteplikt på gass og CO₂-avgift på mineralolje fra utslipp i energianlegget. Innføring av kvotesystemet, samtidig som CO₂-avgiften opprettholdes, kan medføre økte administrative kostnader for disse bedriftene.

I henhold til EUs kvotedirektiv får treforedlingsbedriftene i utgangspunktet kvoteplikt så lenge energiproduksjonen overstiger de angitte kapasitetsgrensene. EU-landene kan gi fritak for kvoteplikt som er omfattet av utslippsbegrensede tiltak som tilsvarer virkningen av kvoteplikt. Få EU-land har imidlertid benyttet seg av denne fritaksmuligheten. Landene kan selv velge om inntil 5 pst. av kvotene skal selges og hvilke år som er grunnlag for gratis tildeling. Dette gjør det vanskelig å sammenlikne på tvers av land. For flere av landene kommer kvotesystemet i tillegg til andre eksisterende virkemidler. Treforedlingsbedriftene i Sverige og Finland får tildelt alle kvotene gratis, men CO₂-avgiften i disse landene er ikke fjernet for bransjene som deltar i kvotehandelen. Danmark tildeler 95 pst. av kvotene gratis, mens resten blir solgt. I Danmark fritas bransjer som deltar i kvotehandelen for CO₂-avgiften.

I klimakvoteforskriften er det gitt adgang til at EU-kvoter og kvoter fra den grønne utviklingsmekanismen godkjennes for oppgjør av kvoteplikten. Dette vil sikre at kvoteprisen i det norske markedet ikke blir høyere enn i EU.

For en vurdering av treforedlingsindustriens rammevilkår i miljø- og energipolitikken, er flere avgifter relevante. Det vises bl.a. til utformingen av el-avgiften som ble endret for næringslivet fra og med 1. juli 2004. Etter omleggingen er el-avgiften for næringslivet i tråd med EUs energiskattedirektiv. Treforedlingsindustrien er i utgangspunktet ikke unntatt, men Norge har søkt ESA om fritak under statsstøtteregulverket, mot at industrien gjennomfører et energieffektiviseringsprogram med tilsvarende effekt. Treforedlingsindustrien er også unntatt grunnavgift på fyringsolje. Dette fritaket er isolert sett ikke vurdert av ESA, men er akseptert sammen med at treforedlingsindustrien betaler halv CO₂-avgift. Dersom CO₂-avgiften for treforedlingsindustrien fjernes, må fritaket fra grunnavgiften på fyringsolje vurderes på nytt.

I tråd med Stortingets anmodning har det vært dialog med industrien. Industrien har gitt uttrykk for at de ønsker å bli inkludert fullt ut i kvotesystemet. Treforedlingsindustrien eller andre bransjer som har CO₂-utslipp ved bruk av mineralolje, kan inkluderes i kvotesystemet for denne perioden ved at CO₂-avgiften fjernes. Skal treforedling tildeles vederlagsfrie kvoter på linje med andre sektorer, kreves imidlertid en lovendring. Etter klimakvoteloven tildeles kvoter vederlagsfritt for perioden 2005-2007 for de som har søkt innen tidsfristen. Denne søknadsfristen var fastsatt til 15. januar 2005 og kvotene er tildelt for hele treårsperioden. Skulle treforedlingsindustrien nå tas inn i kvotesystemet og tildeles gratiskvoter, måtte den samlede kvotemengden økes. Klimakvoteloven er rettet inn mot perioden 2005-2007. Det vil uansett måtte foretas endringer i loven ved utløpet av denne perioden. Regjeringen vil komme tilbake med et forslag til hvilke utslipp som skal omfattes av kvotesystemet når loven skal tilpasses Kyoto-perioden (2008-2012).

11.5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Kystpartiet, slutter seg til Regjeringens vurderinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kystpartiet viser til at treforedlingsindustrien og silde- og fiskemelindustrien ønsker å bli inkludert fullt ut i kvotesystemet og at bruken av mineralolje i denne industrien reguleres gjennom kvotehandel med klimagasser istedenfor gjennom CO₂-avgift. Disse medlemmer mener det er viktig at norsk treforedlingsindustri gis de samme rammebetingelser på dette området som konkurrerende bedrifter i EØS-området da dette gir næringer større forutsigbarhet.

Disse medlemmer fremmer derfor forslag om endringer i lov om kvoteplikt og handel med kvoter for utslipp av klimagasser i Innst. O. nr. 125 (2004-2005),

kapittel 24, slik at treforedlingsindustrien og silde- og fiskemelindustrien omfattes av denne, på linje med andre bransjer som omfattes av loven. Det vises for øvrig til merknader og forslag i Budsjett-innst. S. nr. 240 (2004-2005), kapittel 17 om å frita treforedlingsindustrien for CO₂-avgift, som en følge av kvoteplikten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet har merket seg Regjeringens gjennomgang av treforedlingsindustriens rammebetingelser, og er skuffet over at Regjeringen ikke vil foreta endringer som gjør at norsk treforedlingsindustri får konkurransevilkår på linje med sine utenlandske konkurrenter. Disse medlemmer viser til at bransjen har gitt tydelige signaler om at de ønsker seg inn i kvotesystemet, men at stortingsflertallet ikke ville støtte dette da klimakvoteloven ble vedtatt i desember 2004.

Disse medlemmer viser til at administrerende direktør Stein Lier-Hansen i Prosessindustriens Landsforening, i forkant av behandlingen av klimakvoteloven, understreket behovet for å sikre full EU-implementering av et eventuelt norsk klimakvoteregime (Dagens Næringsliv 26. november 2004). Dette argumentet ble forsterket etter vedtaket, hvor PIL gjentatte ganger har påpekt hvor viktig det er at Norge implementerer EUs kvotedirektiv fremfor å utvikle særnorske løsninger, et argument som ble gjentatt på finanskomiteens høringer i forbindelse med behandlingen av denne meldingen.

Disse medlemmer viser for øvrig til Dokument nr. 15 (2004-2005), spørsmål nr. 590, datert 4. mars 2005 fra Øyvind Korsberg til miljøvernministeren vedrørende situasjonen for Norske Skog, samt Fremskrittspartiets merknader i Innst. O. nr. 33 (2004-2005) om lov om kvoteplikt og handel med kvoter for utslipp av klimagasser (klimakvoteloven).

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen, innen utgangen av 2005, å fremme forslag til endringer i lovverket for kvotehandelen slik at treforedlingsbedriftene kommer med i kvotehandelen på lik linje med konkurrentene i EU."

11.6 Fradrag i engangsavgift ved import av bruktbiler

11.6.1 Sammendrag

Ved førstegangs registrering av motorvogner i det sentrale motorvognregisteret, skal det betales engangsavgift basert på kjøretøyets vekt, motorvolum og antall hestekrefter. Dersom kjøretøyet importeres brukt, gis det et prosentvis fradrag i avgiften basert på kjøretøyets alder. Fradragene er basert på gjennomsnittlige beregninger, og er ment å avspeile verdifallet på det norske bruktbilmarkedet. Fradragene er fastsatt i forskrift.

Det har i lengre tid pågått en dialog mellom Finansdepartementet og EFTAs overvåkningsorgan (ESA) om hvilke bindinger som ligger i EØS-avtalen for den avgiftsmessige behandlingen av bruktimporterte kjøretøy. ESA har nå kommet med en grunnlagt uttalelse (reasoned opinion), hvor det konkluderes med at de

norske bruksfradragene er i strid med EØS-avtalen. ESA baserer sin argumentasjon på flere dommer fra EF-domstolen, og hevder at måten avgiften fastsettes på ikke er nøyaktig nok, og at metoden for avgiftsberegningen derfor må legges om. ESA begrunner dette med at gjeldende fradragssatser ikke med tilstrekkelig presisjon gjenspeiler det faktiske verdifallet for det enkelte kjøretøy, og at det derfor ikke kan utelukkes at avgiften i enkelttilfeller overstiger den "gjenværende" avgiften for en tilsvarende bruktbil i Norge. Det er altså ikke avgiftsnivået i seg selv, men metoden for fastsettelsen, som ESA mener strider mot EØS-avtalen.

Finansdepartementet har på bakgrunn av ESAs syn i saken kommet til at de norske reglene bør endres. Reglene for beregning av engangsavgiften for bruktimporterte biler vil bli lagt om i tråd med de føringer som ESA har trukket opp. I korte trekk innebærer dette at fradragene i engangsavgiften vil kunne variere mellom ulike biltyper og modeller. Det er usikkert hvordan det nye systemet vil slå ut for de enkelte biltyper og modeller. Dagens bruksfradrag er ment å avspeile det gjennomsnittlige verdifallet på det norske bruktbilmarkedet, og enkelte bilmodeller vil kunne bli noe rimeligere mens andre blir dyrere ved omleggingen. Omleggingen er omfattende og komplisert, og vil derfor måtte ta noe tid. Arbeidet er imidlertid i gang og endringene vil gjennomføres så snart det er praktisk mulig. Det tas på vanlig måte sikte på å sende forslaget til nytt system på høring. Endringene vil gjennomføres i forskrift.

Omlegging til et system som tilfredsstillende ESAs krav, vil gjøre avgiftsberegningene mer komplisert, med store kostnader knyttet både til etablering og drift. Det kan i denne sammenheng vises til at det bruktimporteres rundt 30 000 kjøretøy til Norge årlig. En ny ordning vil kreve administrative ressurser i toll- og avgiftsetaten, og vil også kunne få betydning for trafikkstasjonene. Dette skyldes at ESA krever en mer nøyaktig verdsetting av den enkelte bil. I tillegg kommer oppbygging av data om bilenes historiske nybilpris i Norge og dagens bruktbilverdi i Norge. De endelige håndteringskostnadene vil avhenge av i hvilken grad det kan opprettholdes en automatisert avgiftsfastsettelse innenfor et system der fradragene i engangsavgiften kan variere mellom ulike biltyper og modeller. Ut fra erfaringene fra bl.a. Finland antas driften av det nye systemet å kreve økt bemanning i toll- og avgiftsetaten. I tillegg kommer kostnadene knyttet til etablering og drift av det nye systemet. Endringene antas ikke å få vesentlige virkninger på inntektene fra engangsavgiften. Finansdepartementet kommer tilbake til saken på et senere tidspunkt.

11.6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, tar dette til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet viser til at EØS-avtalen nok en gang tvinger Norge til å legge om et velfungerende avgiftssystem

som på en tilfredsstillende måte sikrer oppnåelsen av de politiske mål avgiften er ment å skulle bidra til. I stedet må det utarbeides et nytt avgiftssystem som i følge meldingen "vil gjøre avgiftsberegningene mer komplisert, med store kostnader knyttet både til etablering og drift". Disse medlemmer viser til tilsvarende erfaringer når den differensierte arbeidsgiveravgiften måtte oppgis.

EØS-avtalen skulle opprinnelig ikke ha effekt på skatte- og avgiftspolitikken, men disse medlemmer påpeker at disse eksemplene viser at det ikke stemmer. EØS-avtalen påtvinger Norge avgiftsløsninger som gir dårligere måloppnåelse, som er dyrere og mer byråkratiske enn avgiftsløsningene vi har utviklet på egenhånd.

12. FRAKSJONSMERKNADER

12.1 Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at dette er en revisjon av budsjettet for 2005. Disse medlemmer viser til regjeringspartienes budsjettavtale med Fremskrittspartiet gjengitt i punkt 1.3 i Innst. S. nr. 240 (2004-2005). Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader og forslag i denne innstillingen, samt i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) og Innst. O. nr. 125 (2004-2005).

12.2 Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil i Revidert nasjonalbudsjett for 2005 prioritere kampen mot ledigheten og å styrke sykehusenes økonomi. Arbeidsledigheten er i ferd med å bite seg fast på et høyt nivå. Til tross for god økonomisk vekst er det svært liten nedgang i ledigheten. Disse medlemmer mener det derfor er nødvendig å satse langt mer aktivt på tiltak for å få flere i jobb, samtidig som det må stimuleres sterkere til nyskaping som kan gi flere arbeidsplasser.

Disse medlemmer mener at de økonomiske rammene sykehusenes har fått tildelt er så stramme at kravet om regnskapsmessig balanse ikke kan nås uten at det går utover pasientbehandlingen. Disse medlemmer går derfor inn for å bevilge 1 mrd. kroner mer til pasientbehandling i de regionale helseforetakene.

God økonomisk vekst

Disse medlemmer viser til at utviklingen i norsk økonomi er god. Mens veksten i siste halvdel av 2003 særlig var drevet av privat konsum, eksport og investeringer i oljesektoren, har etter hvert også veksten i realinvesteringer i Fastlands-Norge tatt seg opp. Veksten i etterspørsel og produksjon ventes å holde seg høy den nærmeste tiden.

Disse medlemmer registrerer at selv med en sterk oppgang i fastlandsøkonomien har økningen i sysselsatte personer vært svært beskjeden, og arbeidsledigheten har holdt seg på et høyt nivå. Det skyldes

blant annet økt bruk av overtid og effektivisering. Det kraftige fallet i sykefraværet har ført til mindre behov for ny arbeidskraft. Et annet forhold som har hatt betydning, er at sysselsettingen i offentlig sektor har økt mindre i denne oppgangen enn i tidligere oppgangsperioder.

Det er gledelig at antallet sykemeldte går ned og utbetalingen til sykepenges dermed også reduseres. Disse medlemmer mener nedgangen i sykefravær viser at avtalen om et Inkluderende Arbeidsliv (IA-avtalen) for alvor begynner å virke. IA-avtalen gir nå betydelige resultater og viser at partene i arbeidslivet legger vekt på intensjonene i avtalen om å få ned sykefraværet. For at vi skal få en fortsatt nedgang i sykefraværet, er det viktig med gode arbeidsforhold og et regelverk som tar vare på de ansattes helse. Dette har Arbeiderpartiet lagt vekt på ved behandlingen av forslaget til ny Arbeidsmiljølov i Stortinget i vår.

En mer aktiv nærings- og arbeidsmarkedspolitik

Disse medlemmer mener at det er stor fare for at den høye arbeidsledigheten er i ferd med å bote seg fast på et høyt nivå. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) var arbeidsledigheten på 4,5 pst. av arbeidsstyrken i 1. kvartal 2005. Ved utgangen av mai 2005 var det registrert 78 320 helt ledige arbeidssøkere ved Aetat, mens 17 185 var på ulike arbeidsmarkedstiltak.

Disse medlemmer viser til at SSB skriver i Økonomisk utsyn 1/2005 at intervjuer som gjennomføres i forbindelse med arbeidskraftundersøkelsen viser at mange utenfor arbeidsstyrken ønsker seg arbeid. Siden de ikke søker aktivt, regnes de imidlertid ikke som arbeidsledige. Statistikken over AKU-ledigheten undervurderer derfor ledighetsproblemet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har måttet oppjustere sitt anslag for arbeidsledigheten i 2005 fra 4,1 pst. (i Nasjonalbudsjettet for 2005) til 4,3 pst. (i RNB). Dette understreker behovet for en langt mer aktiv nærings- og arbeidsmarkedspolitik.

Arbeidsmarkedspolitik

ARBEIDSMARKEDSTILTAK

Disse medlemmer mener at det er viktig med tiltak for at de arbeidsledige får styrket sine muligheter til å komme tilbake i jobb gjennom kompetanseheving slik at de ikke støtes ut av arbeidslivet for godt. Arbeidsmarkedstiltak har en positiv effekt på deltakerenes fremtidige yrkeskarriere, og disse medlemmer ønsker derfor å opprettholde samme nivå på tiltaksplasser som 1. halvår 2005. Det betyr 2 300 flere tiltaksplasser enn det Regjeringen legger opp til for 2. halvår 2005. Regjeringen foreslår å kutte antall plasser fra 15 000 til 12 700. Disse medlemmer viser til at det har vært en betydelig økning i antallet yrkeshemmede de siste fire årene, og det er nå flere yrkeshemmede enn helt ledige. Derfor foreslår disse medlemmer at 500 flere tiltaksplasser av den totale foreslåtte økningen på 2 300 øremerkes for yrkeshemmede.

FORTSATT UTVIDET PERMITTERINGSPERIODE

Disse medlemmer går inn for at permitteringsperioden på 42 uker videreføres. Disse medlemmer frykter at Regjeringens forslag om å begrense permitteringsperioden til 26 uker vil føre til flere oppsigelser, som igjen medfører at viktig kompetanse forsvinner fra utsatte bransjer. Regjeringen begrunner innstrammingen med konjunktursituasjonen, men disse medlemmer mener den da bort fra at det også er behov for lengre permitteringsperiode ut fra sesongvariasjoner. Den foreslåtte innstrammingen vil særlig ramme den delen av næringslivet som har sterke svingninger i aktiviteten, og som er lokalisert i deler av landet der det er få alternative sysselsettingsmuligheter.

PENDLERFRADRAGET

Som et bidrag til satsing på arbeid og sysselsetting vil disse medlemmer gjeninnføre kostfradraget for pendlere og skattefritaket for fri kost på sokkelen og hyretillegget. Disse medlemmer viser til at disse ordningene ble fjernet av Regjeringen og Fremskrittspartiet i statsbudsjettet for 2005. Disse medlemmer går inn for å beholde fradrag for kostnader til inntekts ervervelse, og mener at disse fradragene er godt begrunnet.

Næringspolitikk

INNOVASJON NORGE

Disse medlemmer mener at det i en situasjon med rundt 100 000 arbeidsledige er nødvendig å føre en langt mer aktiv næringspolitikk. Det vil bidra til å skape flere nye arbeidsplasser og trygge de eksisterende. Disse medlemmer er uenig i Regjeringens passive og næringsnøytrale politikk. Disse medlemmer mener tvert imot at det er viktig at staten bidrar aktivt med satsing på næringer der Norge har mulighet til å konkurrere og skape økt aktivitet.

Disse medlemmer vil i Revidert nasjonalbudsjett for 2005 forslå en styrking av Innovasjon Norge sine virkemidler. Ordningene med forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU) bidrar til økt kompetanseutvikling og er viktig for framtidig lønnsomhet. Mynighetenes tilsagn om støtte har ifølge bedriftene selv stor betydning for om prosjektene blir gjennomført, og bidrar til å utløse annen finansiering. Disse medlemmer vil også styrke kulturbasert næringsutvikling og videreføre programmet Innovasjon Møbel.

ETABLERING AV ET NYTT VERDISKAPINGSPROGRAM FOR FISK

Disse medlemmer understreker fiskerinæringens store betydning for bosetting og sysselsetting langs kysten og gir et betydelig bidrag til eksportinntektene. Potensialet for økt verdiskaping i marin sektor er stort. For å utløse disse mulighetene, kreves det et større offentlig engasjement. Et verdiskapingsprogram for fiskerinæringa vil være et godt virkemiddel for å ta tak i de konkrete utfordringene som norsk foredlingsindustri samlet står overfor, og utvikle kystsamfunnene i en mer positiv retning enn i dag.

ØKT KAPITAL TIL ARGENTUM

Argentum spiller en viktig rolle, og bør få tilført mer kapital slik at selskapet kan fortsette å investere i private fond. Disse medlemmer vil derfor øke Argentums egenkapital med 550 mill. kroner, til totalt 3 mrd. kroner. Argentum ble opprettet ved årsskiftet 2001/2002 med en forvaltningskapital på 2,45 mrd. kroner. Selskapet investerer i private fond, og skal være et slagkraftig verktøy for framtidig verdiskaping og tilførsel av risikokapital i hele landet som bidrar til å utvikle aktive eiermiljøer med bred kompetanse.

ØKT EGENKAPITAL TIL SIVA

Disse medlemmer foreslår at resten av statsgjelden til SIVA konverteres til egenkapital. Stortinget har vedtatt at SIVAs statskasssegjeld skal reduseres med 250 mill. kroner. Dette skal gjennomføres ved at SIVA tilføres egenkapital på 150 mill. kroner over 3 år (2005-2007) og ved at SIVA selv bidrar med 100 mill. kroner gjennom interne tiltak (i hovedsak gjennom redusert likviditetsbeholdning og salg av deler av eiendomsmassen). 50 mill. kroner av statskasselånene ble omgjort til egenkapital i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2005.

ANDRE TILTAK

Disse medlemmer vil også øke bevilgningene til asfaltering, vedlikehold og rassikring av veiene.

Disse medlemmer vil ha en mer Aktiv markedsføring av Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) og bevilger midler til dette.

Bedret sykehusøkonomi

Disse medlemmer foreslår å øke bevilgningen til pasientbehandling i de regionale helseforetakene med 1 mrd. kroner. Foreløpige regnskapstall fra de regionale helseforetakene for 2004 viser et samlet underskudd i underkant av 2 mrd. kroner. Disse medlemmer viser til at de regionale helseforetakene har hatt en økonomisk utvikling som er svakere enn budsjett for årets første måneder. Selv om det er et effektiviseringspotensial i helseforetakene, er det behov for økte bevilgninger til sykehusene.

Mer til friluftsliv

Disse medlemmer er opptatt av å sikre allemannsretten og å legge til rette for friluftsliv. Disse medlemmer vil derfor sikre allmennheten rettigheter ved øke bevilgningene til statlig oppkjøp av viktige friluftsanser, at flere forsvarseiendommer kan forbli i offentlig eie, ved å gi kommunene tilbud om juridisk bistand i tvistesporsmål om allmennhetens tilgang og ved å øke bevilgningene til friluftslivstiltak.

Styrking av norsk kulturminnefond

Disse medlemmer vil styrke Norsk kulturminnefond med 200 mill. kroner mer enn Regjeringen foreslår. Disse medlemmer viser til at fondet ble opprettet i 2002, og tilført 200 mill. kroner i kapital. Fondets avkastning går til arbeid med å ta vare på kul-

turminner. Fondets avkastning er i år på 13 mill. kroner, i tillegg til at bevilgningen utløser private midler. Disse medlemmer mener erfaringene med Kulturminnefondet viser at fondet har vært vellykket, og at det bidrar til å utvikle nye og mer fleksible samarbeidsformer mellom offentlig og privat sektor.

Andre saker

Disse medlemmer vil i revidert nasjonalbudsjett også prioritere økt tilskudd til utjevning av nettleien, sikkerhetsopplæring for fiskere, flyskolen på Bardufoss, desentralisert høyskoleutdanning, fjerne CO₂-avgiften for treforedlingsindustrien og for silde- og fiskemelindustrien, oppstart av fengsel i Halden, forsvarrets musikkorps, attføringssenteret i Rauland, restaurering av Tyssedal kraftanlegg og økt særfradrag for alder og uførhet.

Endringer på inntektssiden og reduksjon i bevilgninger

Disse medlemmer mener at det er riktig å foreta endringer innenfor et uendret skattenivå, slik at fordelingsprofilen i skattesystemet blir mer rettferdig. I statsbudsjettet for 2005 gikk Arbeiderpartiet inn for lavere skatt til dem med lave og middels inntekter, mens høyinntektsgruppen ville måtte betale mer skatt enn det regjeringspartiene og Fremskrittspartiet fikk vedtatt. Arbeiderpartiet gikk blant annet imot lettelser i toppskatten og imot lavere formuesskatt for aksjeeiere, mens vi gikk inn for økt minstefradrag og økt bunnfradrag i formuesskatten. Videre gikk Arbeiderpartiet inn

for å beholde fradraget for daglige arbeidsreiser, kostfradraget for pendlere og skattefritaket for fri kost på sokkelen og hyretillegget. Disse fradragene ble fjernet fra 1. januar 2005, som følge av budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet.

Disse medlemmer mener det er begrenset hvilke skattemessige endringer det er mulig å gjøre midt i budsjettåret. Disse medlemmer mener imidlertid at det er viktig å få rettet opp innstrammingen som er gjort i forhold til pendlerne, og foreslår å gjeninnføre kostfradraget for pendlere, skattefritaket for fri kost på sokkelen og hyretillegget for 2005. Videre foreslår disse medlemmer å øke særfradraget for alder og uførhet. Samtidig foreslår disse medlemmer å øke skatten noe for eiere av aksjer og grunnfondsbevis. CO₂-avgiften foreslås fjernet for treforedlings- og sildemelindustrien. Disse endringene går mot hverandre, slik at det ikke blir noen endring i det totale skatte- og avgiftsnivået.

Når det opprettes flere tiltaksplasser, vil noen av dem som får tiltaksplass gå ut av ledighetskøen. Dette vil bidra til å redusere utbetalingene av dagpenger. Disse medlemmer mener det er mulig å redusere utgifter til sykepenger ved at trygdeetaten kjøper operasjoner for personer som trenger ortopedisk kirurgi. Disse medlemmer finansierer en del av sine prioriteringer ved å redusere posten for ymse utgifter, tilsvarende avtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet. Disse medlemmenes forslag til Revidert nasjonalbudsjett for 2005 øker ikke bruken av oljepenger i forhold til Regjeringens forslag.

Arbeiderpartiets alternative budsjett - RNB 2005	mill.kroner
Prioriteringer	2 053,2
2300 flere tiltaksplasser 2. halvår	
1800 ordinære tiltaksplasser	97,0
500 spesielle tiltaksplasser	30,0
Administrative resurser i Aetat	9
Ordinær permitteringstid på 42 uker forlenges fra 1. juli	113,0
Gjeninnføre kostfradrag pendlere	150,0
Gjeninnføre fradrag fri kost sokkelen	190,0
Redusere antall ventedager fra 5 til 3 fra 1. juli	50,0
Asfaltering	50,0
Innovasjon Norge IFU/OFU	43,0
Kulturbasert næringsutvikling	14,8
Innovasjon møbel	4,0
Nytt verdiskapingsprogram fisk	5,0
Sikkerhetsopplæring for fiskere	4,0
NIS markedsføring	3,0
Tilskudd til utjevning av overføringstariffer	12,0
Reduserte renter til statskassen	9,9
Helseforetakene	
Helse Øst	364,6
Helse Sør	202,0
Helse Vest	180,0
Helse Midt-Norge	131,7
Helse Nord	121,7

Arbeiderpartiets alternative budsjett - RNB 2005	mill.kroner
Fjerne CO ₂ avgift for treforedling og silde- og fiskemelindustri (innlemmes i kvotesystemet) fra 1. juli	33,0
Tilskudd til Bardufoss flyskole	4,5
Prosjektering oppstart fengsel i Halden	5,0
Desentralisert utdanning	10,0
Nybygg og nyanlegg	-14,0
Forsvarets musikkorps	14,0
Nytt odontologibygge i Bergen	5,0
Skibladner	2,0
Mela-festivalen	1,0
Ungdommens kulturmønstring	0,5
Særfradrag alder og uførhet økes fra kr 18 360 til kr 19 368	95,0
Attføringscenter i Rauland	2,0
Forsvarsindustrien	10,0
Politi/kriminalitetsbekjempelse	20,0
Vei og rassikring	50,0
Stranda - Åkerneset (overvåking/varsling)	6,5
Restaurering Tyssdal kraftanlegg	2,0
Friluftslivtiltak	20,0
Raftostiftelsen	2,0
Inndekning	2 053,2
Red. aksjerabattene ved formuesskatteligningen fra 35 til 25 pst.	468,0
Reduserte dagpengeutgifter ved 2300 nye tiltaksplasser	29,0
Tilfeldige utgifter	1034,5
Netto innsparing ved kjøp av 4000 operasjoner til sykemeldte pasienter innen ortopedisk dagkirurgi	116,0
Økte avdekking av skatteunndragelser ved økt bevilgning til kontroll	94,0
Finansieringsordningen i det utvidede EØS	10,0
Norsk finansieringsordning i det utvidede EØS	10,0
Politiets terrorberedskap	10,0
Ankomst asylsøkere - lavere anslag	80,0
Ankomst asylsøkere - lavere anslag	6,7
Apotekvesenet, E-reseptregisteret, oppstart prosjekt er noe forsinket	10,0
Trygdeetaten, bl.a. kutt admin	40,0
Reduserte ODA-inntekter	-32,0
Konsesjonsavgiftsfondet	10,0
Tilfeldige inntekter. Norsk Garantiinstitutt for skip og borefartøyer (150 mill), Auksjon av frekvenser i 11 GHz-båndet (10 mill.)	160,0
Totalisatoravgift	7,0

12.3 Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at dette er en revisjon av budsjettet for 2005. Disse medlemmer har derfor kun foretatt justeringer fremfor å fremme omfattende forslag som naturlig hører hjemme i ordinær budsjettbehandling.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader og forslag i denne innstilling, samt i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) og Innst. O. nr. 125 (2004-2005).

12.4 Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti presiserer at dette er en budsjettrevisjon, og viser til sine merknader i Budsjett-innst. S. I

(2004-2005), Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004-2005) og Innst. O. nr. 10 (2004-2005). Disse medlemmer gjør oppmerksom på at hovedlinjene i disse medlemmers budsjettopplegg ligger fast, med unntak av de tilfeller der disse medlemmer i denne innstillingen, i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) eller i Innst. O. nr. 125 (2004-2005) uttrykker en annen oppfatning.

12.5 Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil peke på at Senterpartiets alternative statsbudsjett for 2005 ville gitt grunnlag for økt sysselsetting tilsvarende 10 100 årsverk. Dette medlem vil understreke at en mer aktiv og offensiv politikk på flere viktige samfunnsområder ville virket positivt inn på den

totale samfunnsøkonomien, gjennom økt jobbskaping, økt aktivitet i næringslivet og bedre velferd.

Dette medlem vil peke på hovedelementene i Senterpartiets budsjettopplegg:

- En målrettet satsing på næringspolitikk og verdiskaping, med økte bevilgninger på 4,4 mrd. kroner, hvorav 1,4 mrd. kroner til samferdselsformål
- En satsing på lokal velferd, kommuneøkonomi og helse med i alt 5,75 mrd. kroner
- En satsing på frivillighet og det sivile samfunn med 143 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke at disse satsingene følges opp i de forslag Senterpartiet fremmer i revidert budsjett.

Dette medlem vil videre vise til at Senterpartiets alternative budsjett medførte økt bruk av oljepenger med 4,4 mrd. kroner. Dette medlem viser også til at Senterpartiets budsjettforslag ble analysert av Statistisk sentralbyrå si forskningsavdeling, som med MODAG-modellen estimerte effektene av Senterpartiets alternativ i forhold til Regjeringens budsjettforslag. Konklusjonene fra denne analysen er at et forsiktig merforbruk av oljepenger ikke bidrar til renteøkninger eller til prispress.

Dette medlem viser til at Senterpartiets opplegg for revidert budsjett, reduserer bruken av oljepenger i forhold til vedtatt budsjett for 2005 med 296,8 mill. kroner, eller 803,2 mill. kroner ut over Regjeringens forslag til revidert budsjett.

Dette medlem viser til at et forsiktig anslag av sysselsettingseffekten av Senterpartiets reviderte budsjett tilsier økt sysselsetting med om lag 2 700 årsverk. Dette kommer i tillegg til bedre samferdselsløsninger, styrket velferd, mer nyskaping i næringslivet og en kraftig styrking av kultur- og frivillighetsformål.

Økonomisk vekst, men høy ledighet

Dette medlem registrerer at Regjeringen i revidert budsjett opererer med gode veksttall for norsk økonomi. Likevel mener Regjeringen at ledigheten vil holde seg på et høyt nivå på lang sikt. Dette medlem vil vise til at dette krever langt mer offensive tiltak enn det Regjeringen legger opp til. Regjeringen varsler i St.prp. nr. ... (2004-2005) Kommuneproposisjonen fortsatt lav vekst i kommuneøkonomien. Dette vil medføre at kommunesektoren ikke vil ha tilstrekkelig med midler for å fylle opp økende behov på oppvekst-, utdannings og omsorgsområdet. Realiteten er at vi trenger flere hender i arbeid i den kommunale velferden og færre i ledighetskøene. En betydelig styrking av kommuneøkonomien vil være et sentralt bidrag i så måte.

Dette medlem mener Norge trenger en mer aktiv næringspolitikk, med tung satsing både på infrastruktur og næringsutvikling.

Renteoppgang, uansett

Dette medlem registrerer at Regjeringen legger til grunn en renteøkning på opp mot 1 pst. i løpet av

kommende år, og en dobling av nivået for tremåneders pengemarkedsrenter fram mot 2008/2009.

Dette medlem konstaterer dermed at Regjeringens advarsler om renteøkning som en konsekvens av et eventuelt regjeringsskifte ikke synes å ha annen begrunnelse enn en generell forventning om økte renter.

Dette medlem vil vise til at Regjeringen i meldingen om revidert nasjonalbudsjett legger fram prognoser som viser at rentenivået i Norge vil stige raskere enn i våre naboland. Dette medlem mener det er uheldig for utviklingen av kronekursen at investorer og spekulanter på dette vis inviteres til å plassere valuta i norske kroner der kronekursen allerede er den høyeste på to år.

Senterpartiets opplegg: Aktiv og distriktsrettet næringspolitikk

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet gjennom behandlingen av Revidert budsjett legger opp til en satsing på nærings- og samferdselsformål på i underkant av 1 mrd. kroner.

Hovedelementene i en slik satsing er:

- 200 mill. kroner til rassikring
- 50 mill. kroner til riksveier
- 100 mill. kroner til bredbåndsutbygging
- 100 mill. kroner til en egen Gründerbank under Innovasjon Norge
- 85 mill. kroner til styrket reiselivssatsing
- 35 mill. kroner til forsknings og utviklingskontrakter
- 120 mill. kroner til mattilsynet
- 30 mill. kroner til investeringsordning for landbruket
- 122 mill. kroner i tilskudd og egenkapital til SIVA
- 50 mill. kroner til verdiskapingsprogram for fiskeindustrien
- 550 mill. kroner mer i egenkapital til Argentum

Dette medlem viser også til at Senterpartiet reduserer en rekke gebyrer for næringslivet.

Gründerbank

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil aktivt arbeide for å bedre vilkårene for nyskaping i Norge. For blant annet å realisere de mange ideene som ikke kommer så langt som til å bli egne prosjekter, mener dette medlem at det må opprettes en Gründerbank i regi av Innovasjon Norge. Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å sette av 100 mill. kroner til dette tiltaket, som er tenkt både som et serviceorgan og som en kapitalkilde for oppfinnere, kommersielle fritenkere og ildsjeler med nye næringsprosjekt.

Låneordning for fylkesveiformål

Dette medlem viser til Senterpartiet i revidert budsjett foreslår å opprette en låneordning med rentekompensasjon til fylkesveiformål.

Dette medlem vil peke på at fylkesveinetten utgjør om lag en tredjedel av det totale veinetten i landet, med i overkant av 27 000 kilometer fylkesvei (30 pst. av det norske veinetten). En utredning Statens vegvesen gjorde i 2000 konkluderte med at 45 pst. av fylkesveinetten inngår i viktige transportruter.

Dette medlem vil videre understreke at vedlikeholds-, drifts- og investeringsmidler til fylkesveinetten er i sin helhet fylkeskommunenes ansvar. Innenfor trange økonomiske rammer er det oppstått et betydelig etterslep i forhold til vedlikehold, oppgradering og prioriterte nyanlegg. Ved utgangen av år 2000 manglet 24 pst. av fylkesveiene fast dekke, og kun halvpartene av fylkesveiene hadde en tillatt aksellast på 10 tonn. Dette er en betydelig ulempe både for innbyggerne og næringslivet i de berørte områdene.

Dette medlem viser til en ny rapport fra Statens vegvesen viser et omfattende etterslep i vedlikehold på landets fylkesveger. Totalt vil det koste det 11 mrd. kroner å ruste opp fylkesveiene.

Dette medlem viser til at låneordningen må utformes på samme måte som tilsvarende ordning for skolebygg og kirkebygg. Det er naturlig å se for seg en ordning som i første omgang går over 5 år, med en årlig låneramme på 2 mrd. kroner. Dette medlem viser til Senterpartiets forslag i Innst. S. nr. 240 (2004-2005) hvor det blir foreslått at den første milliarder settes allerede i inneværende år.

Investeringsordning i landbruket

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å opprette en investeringsordning som bidrar til rekruttering til jordbruket. En ny ordning må knyttes til generasjonsskifte i jordbruket. Nye utøvere må etter dette medlemms oppfatning få anledning til å vedlikeholde det produksjonsapparatet som gården utgjør. Det må også gis støtte til investeringer for å oppfylle lover og forskrifter knyttet til jordbruksdrift og til utvikling av alternative drifts- og inntektsmuligheter. Senterpartiet foreslår en bevilgning på 30 mill. kroner i 2005 til en slik ordning.

Fortsatt utvidet permitteringsperiode

Dette medlem går inn for at permitteringsperioden på 42 uker videreføres. Dette medlem mener Regjeringens forslag om å begrense permitteringsperioden til 26 uker bidrar til betydelig forverrede rammebetingelser særlig for konkurranseutsatt industri. Dette medlem vil særlig peke på at en slik begrensning fører til flere oppsigelser, som igjen fører til at viktig kompetanse forsvinner fra utsatte bransjer.

Gjeninnfør pendlerfradraget

Dette medlem mener det var svært uheldig at regjeringens partiene og Fremskrittspartiet fjernet kostfradraget for pendlere og skattefritaket for fri kost på sokkelen og hyretillegget. Dette medlem går inn for å beholde fradrag for kostnader til inntekts ervervelse, og mener at disse fradragene er godt begrunnet.

Styrket velferd

Dette medlem viser til at Senterpartiet bidrar til kraftig styrking av velferden ved behandling av Revidert budsjett. Dette medlem vil påpeke at den offentlige velferden har vært denne Regjeringens fremste salderingspost. Dette medlem vil vise til at Senterpartiet i hele denne stortingsperioden har ført en helt annen politikk på dette området.

Hovedelementene i Senterpartiets velferdssatsing er:

- 1,1 mrd. kroner til helsetjenester
- 90 mill. kroner i økt momskompensasjon til kommunene
- 45 mill. kroner i økt integreringstilskudd
- 190 mill. kroner til utdanning, studenter og elever
- 184 mill. kroner til gratis frukt og grønt i grunnskolen

Gratis frukt og grønt i skolen

Dette medlem vil vise til at riktig kosthold er viktig både for barn- og unges generelle helse, men også for læringsevne og utvikling i skolen. Dette medlem viser videre til at det har vært satt fokus på barn- og unges usunne kostvaner, ikke minst gjennom høyt sukkerinntak.

Dette medlem mener det vil ha betydelig helsemessig effekt å stimulere til sunnere kosthold. Dette medlem mener dette kan gjøres gjennom en ordning med gratis frukt og grønt i skolen, dette er en enkel ordning som kan gjennomføres uten store investeringer, og som dermed kan ha umiddelbar oppstart, jf. en ordning med skolemåltid. Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å opprette en slik ordning fra kommende skoleår, som finansieres via økt mva. på brus.

Styrket sykehusøkonomi

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet var imot helseforetaksreformen, og mener fortsatt at sykehusene og spesialisthelsetjenesten må styres og utvikles gjennom folkevalgte organer.

Dette medlem vil påpeke at Senterpartiet ved hver budsjettbehandling etter at helseforetakene ble etablert har fremmet forslag om en sterkere økonomisk prioritering av sykehusene og spesialisthelsetjenestene. Dessverre har vi ikke fått støtte for dette, og kan i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett registrere at sykehusene og spesialisthelsetjenesten har dramatisk dårlig økonomi.

Dette medlem viser til at Senterpartiet ved denne budsjettbehandlingen prioritere mer penger til driften av vårt helsevesen, med 1 mrd. kroner mer til helseforetakene og 32 mill. kroner mer til opptreningsinstitusjonene. Vi mener for øvrig at status- og regnskapsreglene for helseforetakene må bedres, at kravet om balansetidspunkt utsettes og at det tidligere forslaget fra Senterpartiet om gjeldslette må vurderes på nytt.

Senterpartiet vil fortsette kampen for å bevare lokal- sykehusene, disse institusjonene må ikke svekkes og avvikles, men utvikles til moderne akuttberedskapsen-

heter som kan samhandle med både primærhelsetjenesten og den mest spesialiserte spesialisthelsetjenesten. Lokalsykehusene må ha faglige innhold så de kan fungere som fullverdige akuttstusykehus og være en faglig kompetansebase og støtte for omliggende primærhelsetjeneste.

Satsing på ambulansetjenesten

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet er spesielt bekymret for den akuttmedisinske beredskapen og ambulansetjenesten. Meldinger om uforsvarlige forhold i ambulansetjenesten betinger et løft for å få denne viktige samfunnstjenesten opp på et akseptabelt nivå. Derfor vil Senterpartiet foreslå at Regjeringen innfører krav til responstid for ambulansetjenesten i alle deler av landet. Regjeringen fikk pålegg allerede i 2001 om å utarbeide en plan for ambulansetjenesten der økonomi og krav til respons/utrykningstid skulle innarbeides. Først nå i vår kom svaret fra Regjeringen, og da var kravet til responstid utelatt av økonomiske grunner. Det er uakseptabelt at Regjeringen vurderer trygghet og sikkerhet for liv og helse på en slik måte, og Senterpartiet vil, samtidig som vi krever responstidskravet innført for våre ambulanser, fremme forslag om økonomisk dekning av dette slik at ambulansetjenesten kan bedres i tråd med dette allerede nå i 2005.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår 90 mill. kroner til bedret responstid for ambulansetjenesten.

Frivillighet og kultur

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår en langt sterkere satsing på kultur og frivillighet enn det Regjeringen legger opp til og går inn for å bevilge om lag 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag til kultur og frivillighetsformål.

Dette medlem vil peke på den store, varierte og samfunnsnyttige innsatsen som blir lagt ned av frivillige organisasjoner og engasjerte enkeltmennesker rundt om i landet. Dette medlem mener verdien av dette arbeidet er grovt undervurdert og går inn for en styrking av dette feltet. Dette medlem viser til at

Senterpartiet i Revidert nasjonalbudsjett vil prioritere følgende tiltak når det gjelder frivillig sektor:

- 12 mill. kroner til Frivillighetsentraler
- 30 mill. kroner Frifond
- 10 mill. kroner til instrumentfond
- 5 mill. kroner i økt festivalstøtte.

Dette medlem vil videre prioritere tiltak knyttet til styrking av nynorsk språk og kultur. Dette medlem viser i den forbindelse til at stortingsflertallet gjennom behandlingen av Kulturmeldinga har sluttet seg til Regjeringens planer om en systematisk styrking av nynorsk skriftkultur i tida fram mot 2013 og 200-årsjubileet for Ivar Aasens fødsel. Dette medlem mener et slikt systematisk arbeid krever nye tiltak og prosjekter. Dette medlem foreslår derfor bevilgninger til oppstart av Vinje-fondet, et fond for styrking av nynorsk journalistikk, samt oppstartsmidler til arbeidet med å lage et allment nettleksikon på nynorsk.

Dette medlem peker videre på det store etterslepet som har opparbeidet seg når det gjelder oppfølging av ABM-meldingen. Den manglende opptrappingen av midlene til museene har skapt en svært vanskelig situasjon for mange museer over hele landet. Dette medlem foreslår derfor å øke bevilgningen til det nasjonale museumsnettverket med 25 mill. kroner.

Dette medlem registrerer dessuten med glede at Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett har fulgt opp flere av de forslagene til økte bevilgninger og nye tiltak som ble fremmet av mindretallet, blant andre Senterpartiet, i kulturbudsjettet for 2005, men som den gang ikke fikk tilslutning fra regjeringspartiene. Det gjelder blant annet opprettelse av en egen innkjøpsordning for sakprosa samt økte bevilgninger til Norsk Ordbok og fengselsbibliotekene.

Dette medlem viser for øvrig til partiets merknader i Innst. S. nr. 240 (2004-2005)

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår følgende endringer i budsjettrevisjonen i forhold til Regjeringens forslag:

Senterpartiets Alternative budsjett RNB 2005

Satsinger	Mill. kroner
Næringsutvikling og samferdsel - totalt 1,368 mrd. kroner	
Gründerbank	100
Reiseliv, kulturbasert næring og innovasjon møbel	85
Forsknings- og utviklingskontrakter	35
Bredbåndsutbygging	100
Tilskudd SIVA (Næringshager og inkubatorer)	22
Tilskudd kompetanseutvikling mikro- og minikraftverk	2
Utjamning av nettariffer	22,5
Satsing på alternativ energi (Energifondet)	22,5
Marint Innovasjonsprogram	10
Verdiskapingsprogram for fisk	50
Markedsføring av NIS-registeret	3
Havforskningsinstituttet	5

Satsinger	Mill. kroner
Akvaforskning	3,5
Sikkerhetsopplæring for fiskere	4
Investeringsstilskudd i landbruket	30
Mattilsynet	50
Reduserte gebyrer for næringslivet	98
Oppsyn i statsallmenninger	1
Lokal forvaltning av verneområder	10
Ordinær permitteringstid på 42 uker videreføres	113
Gjeninnføre kostfradrag for pendlere	150
Gjeninnføre fradrag for fri kost på sokkelen	190
Asfaltering av riksveier	50
Rassikring	200
Rentekompensasjon fylkesveiformål	11,5
Bedre velferd - totalt 1,774 mrd. kroner	
Helse Øst	364,6
Helse Sør	202
Helse Vest	180
Helse Midt-Morge	131,7
Helse Nord-Norge	121,7
Styrking av ambulansetjenesten - kortere responstid	90
Opptreningstiltak	30
Aurlandssentret	2
ADHD-forskning	1
Økte bevilgninger til kommunene	122,4
Integreringstilskuddet	45
Radonforebygging i bolighus	8,3
Arbeidsmarkedstiltak med tilrettelegging 600 plasser	41
Gratis frukt og grønt i grunnskolen	184
Økte stipender (utdanningsstipend, læremiddelstipend og reisestipend)	219,5
Statlige høyskoler	20
Universitetet i Tromsø (flygerutdanningen)	4,5
Universitetet i Bergen - Nytt Odontologibygg	5
Nytt idrettsbygg i Stavanger	10
Universitetet i Oslo	0,285
NTNU	0,285
Tilskudd organisasjoner	0,6
Kultur og frivillighet - totalt 110.5 mill. kroner	
Tilskudd frivillighetsentraler	12
Tilskudd frivillig virksomhet- Frifond	30
Festivalstøtte	5
Mela- kulturfestival	1,5
Instrumentfond	10
Vinjefondet - fond for nynorsk journalistikk	10
Norges Mållag	0,5
Nynorsk Nettleksikon	2,5
Det nasjonale museumsnettverket	25
Skibladner	2
Bygningsvern - tilskudd via Riksantikvaren	10
Tyssedal kraftstasjon	2
Annet - totalt 230 mill kroner	
Raftostiftelsen	2
Tilskudd informasjon om fredsarbeid	1,5
Norsk Institutt for strategiske studier	5

Satsinger	Mill. kroner
Bispereformen	3
Rassikring Stranda - Åkerneset	6,5
Tilskudd kalking av vann og vassdrag	4
Forebyggende og konfliktdepende tiltak i rovviltforvaltningen	7
Tiltak mot svart økonomi	15
Arbeidstilsynet	5
Petroleumstilsynet	4
Redusert utbytte fra Posten AS	50
Reduserte ODA inntekter	32
Økt særfradraget for alder og uførhet	95
90-poster	
Fondskapital Argentum	550
Egenkapital SIVA	100
Inndekning	
EØS-kontingenten	160
Tilskudd frittstående skoler	60,57
Ubrukte midler kompetansesentrene	9,7
Sikkerhetstiltak for regjeringen	10
Utlendingsdirektoratet (færre asylankomster og økt bosetting)	119,7
Apotekvesenet - forsinket prosjektoppstart	10
Oljedirektoratet - kostnader nedsalg i Statoil	28,2
Tilfeldige utgifter	950
Statsbygg	50
Dagpenger ved 2 700 flere årsverk	227
Reduserte sykepenger	185,6
Konsesjonsavgiftsfondet	10
Tilfeldige inntekter	160
Økte skatteinngang	260
Avgifter alkoholfrie drikkevarer	70
Avgift på sukker	10
Alkoholavgift	50
Økt moms. på sukkerholdige drikkevarer	280
Økt bruk av oljepenger	803,2

12.6 Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til at dette medlem og Kystpartiet i kommende stortingsperiode vil legge følgende til grunn for sine standpunkt:

Ideologi

Kystpartiet er et verdikonservativt sentrumsparti som vil:

- Verne om Grunnloven.
- Verne om demokratiet, medmenneskelige og kristne grunnverdier.
- Legge til rette for økologiske og bærekraftige verdier.
- Verne om familien, lokalsamfunnet og nasjonen som de viktigste rammer for enkeltmenneskets trygghet og utvikling.

- Arbeide for stabile samfunnsforhold ved å gi folk arbeid, medbestemmelse og et godt miljø der de bor og har sine nettverk.
- Verne enkeltmennesket mot overgrep både fra offentlige og private maktkonsentrasjoner.
- Arbeide aktivt mot norsk medlemskap i EU.

Kystpartiet vil opprettholde Norge som et fritt, selvstendig land som er eid og styrt av Norges innbyggere. Vern om liv og trygghet for alle vil sikre et samfunn preget av medmenneskelighet. Norsk kultur skal videreutvikles. På den måten vil Kystpartiet styrke vår lokale og nasjonale identitet og ta vare på vår kulturelle arv. Kystpartiet vil styrke vernet om Grunnloven og eiendomsretten. Kystpartiet vil motarbeide at Norge selges bit for bit. Norske ressurser og bedrifter skal eies og styres her i landet, ikke av globale kapitalinteresser. Kystpartiet har tro på at en fornuftig og miljøvennlig utnyttelse av naturrikdommene vil gi økt verdiskapning. Ved å ta kysten og distriktene i bruk, vil Kystpartiet styrke vårt næringsliv, vårt miljø og vår

kultur. Kystpartiet vil arbeide for at biologisk mangfold og økologisk balanse gir en bærekraftig utvikling og høsting. Ved å styrke lokaldemokratiet vil Kystpartiet styrke et mangfoldig og livskraftig samfunn. Desentralisering av makt vil styrke lokalsamfunnene og gi enkeltmennesket mulighet til å være med på å bestemme over egen livssituasjon. Slik vil Kystpartiets styrke de sosiale nettverk i lokalsamfunn og arbeidsliv. Velferden skal være tilgjengelig for alle - uansett hvor man bor i landet. Rettsstaten og demokratiet skal videreutvikles. Kystpartiet ønsker en blandingsøkonomi med naturlig maktfordeling mellom privat sektor og offentlig sektor. Kystpartiet mener at stabil bosetting gir de beste forutsetninger for å skape et samfunn preget av trygghet og samhold. Kystpartiet vil derfor arbeide for at folk flest skal ha arbeid, medbestemmelse og et godt miljø der de bor og har sine sosiale nettverk. Kystpartiet er imot statlig sentralisering av arbeidsplasser på bekostning av distriktene. For å hindre den sterke sentraliseringen går Kystpartiet inn for at statlige kontorer og institusjoner i størst mulig grad flyttes til distriktene. Dette skaper arbeidsplasser i distriktene samtidig som driftsutgifter og investeringer i pressområder reduseres. Slik vil staten oppnå større avkastning på offentlig innskutt kapital. Det vil bli skapt flere arbeidsplasser, større trygghet, mer mangfold og ikke minst økt trivsel i distriktene, samtidig som presset i byene reduseres. Kystpartiet ønsker likeverd og likestilling for alle. Bosted, etnisk tilhørighet, utseende, religion, kjønn, funksjonsevne eller sivilstand skal ikke hindre lik behandling. Kystpartiet vil føre en restriktiv innvandringspolitikk. Det må være en selvfølge at innvandrere lærer seg norsk og innretter seg etter norske lover og regler. Kystpartiet er imot norsk medlemskap i EU og EØS og er motstander av Schengen-avtalen. Norge bør basere sitt forhold til EU på en handelsavtale som gir oss mulighet til å sikre nasjonal kontroll over arbeidsmarked, naturressurser og nøkkelbedrifter. Innvandringsstoppen og grensekontrollen gjeninnføres mot EU. Kystpartiet vil fremme et likeverdig samarbeid mellom selvstendige og folkestyrte nasjoner. Det vestnordiske samarbeidet bør videreutvikles slik at Færøyene, Grønland, Island og Norge sikrer seg kontrollen over de store naturressursene i Norskehavet. Norge skal ha et sterkt og fleksibelt forsvar av hele landet, bygget på alminnelig verneplikt og medlemskap i NATO.

Næringsliv

Kystpartiet er imot at Norge selges bit for bit. Naturressursene er folkets eiendom. Privatpersoner og bedrifter skal ikke overta eiendomsretten til nasjonale og evigvarende ressurser. Kystpartiet vil sikre nasjonal kontroll over naturressursene/energiressursene og nøkkelbedrifter gjennom nasjonal konsesjonslovgivning. Petroleumsfondet må i større grad plasseres i realverdier. En større del av oljeinntektene må brukes til å modernisere landet, blant annet ved å bygge ut og sikre norsk infrastruktur. Noe av oljepengene bør brukes av staten til å kjøpe tilbake naturressurser som allerede er solgt. En større del bør også settes inn i norske finans-

institusjoner. Det er svært risikabelt å la så store deler av petroleumsfondet være i dollar, som stadig blir svakere på grunn av USAs økende gjeld. Kystpartiet ønsker ikke at det som skjedde med Statens reservefond, som ble opprettet i 1904, skal gjenta seg. Fondet var plassert i utenlandske verdipapirer. Da det ble oppløst i 1924, var det halvert. Kystpartiet vil motvirke at næringsliv som er bygget på nasjonale, fornybare ressurser selges ut av landet. I møte med den globale utvikling er det viktig at ressursgrunnlaget for fremtidig verdiskapning forblir under norsk kontroll. Gjennom skattepolitiske virkemidler vil Kystpartiet stimulere til langsiktig privat eierskap og bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter. Statens kapitalressurser skal ikke brukes til å kjøpe opp og skaffe seg kontroll over bedrifter som eies lokalt, og som har gode utviklingsmuligheter innenfor rammen av privat næringsliv. Heller ikke skal statens ressurser brukes til kapitalinnsprøyting i bedrifter lokalisert i utlandet som er i direkte konkurranse med norskbasert næringsliv, og som har gunstigere markedsadgang og lavere lønnskostnader enn tilsvarende bedrifter i Norge. Gjennom hensiktsmessige låneordninger med statlig og privat kapital, skal det legges til rette for innovasjon og nyetableringer. Den største andelen av Innovasjon Norge-midlene skal investeres i distriktene. Gjennom skattefradrag for investeringer i lokale prosjekter vil Kystpartiet stimulere til økt samhandling mellom lokalmiljø og næringsliv. Kystpartiet vil arbeide for at bedriftsbeskatningen skal tilfalle kommunene der produksjonen foregår. Norsk næringslivs konkurranselempe ved å ligge langt fra markedene, må motvirkes ved økt statlig satsing på hensiktsmessige transportårer tilpasset moderne kommunikasjonsmidler, og avgiftsnedsettelse på drivstoff for skipsfart og landeveistraffikk. Norske transportører må gis konkurransedyktige rammevilkår. Det må bli enklere å etablere nye bedrifter. Kystpartiet vil redusere skjemaveldet og avskaffe urimelige gebyrer og avgifter. Der hvor næringslivet er pålagt å søke løyver osv., vil Kystpartiet stille seg positiv til å innvilge disse med mindre tungtveiende og konkrete grunner tilsier noe annet. Statens kontroll- og reguleringsvirke i forhold til næringslivet må begrenses. Kystpartiet vil trygge privat eierskap ved å fjerne arveavgift og skatt på produksjonsutstyr. Skatten må ligge på sluttproduktet, og generasjonsskifte i privateide bedrifter må kunne gjennomføres uten at bedriftene tappes for kapital. Kystpartiet vil legge til rette for at primærnæringene skal få bedre rammevilkår som vil øke fortjenesten for dem som gjennom sitt arbeid skaper verdiene. Verdien av ren norsk matproduksjon må i større grad tilfalle produsenten, ikke omsetningsledene. Med dagens IT-løsninger og muligheter, er det kostnadseffektivt å desentralisere offentlige arbeidsplasser i betydelig større grad enn tilfellet er i dag. Dette krever at nødvendig infrastruktur utbygges. Begrenset tilgang på arbeidskraft må møtes med tiltak for å få flere av dem som i dag går på atføring/trygd ut i aktivt arbeid. Kystpartiet vil prioritere tiltak som kan motvirke at unge mennesker uføretrygdes og stenges

ute fra arbeidslivet uten noen gang å ha vært i arbeid. Virkemidler:

- Kystpartiet vil arbeide for at flere yrkesvalghemmede får målrettet utdanning med sikte på å kunne integreres i næringslivet. Kystpartiet vil ha "arbeid for alle".
- Pensjonister må selv sette grensene for lønnet arbeidsaktivitet uten å bli straffet gjennom pensjonsreduksjon.
- Vi må basere oss på den arbeidskraften Kystpartiet har her til lands. Dispensasjon fra innvandringsstoppen for arbeidskraft begrenses til helt nødvendig ekspertise og nøkkelpersonell som ikke kan skaffes på det norske arbeidsmarked.
- Ungdom som ikke kan eller vil gå rett fra grunnskolen og over til videregående skole og yrkesutdanning, må få arbeidsmuligheter.

Fiskeri og havbruk

Kystpartiet vil føre en fremtidig fiskeripolitikk som skal komme hele landet til gode. Fiskerinæringen skal være garantist for å opprettholde bosetting og sysselsetting i distriktene og langs kysten. God fiskeriforvaltning er god distrikts-, sysselsettings- og sosialpolitikk. Kystpartiet vil bestrebe seg på å føre en fiskeripolitikk som ivaretar disse forhold. Kystpartiet vil sikre fiskernes rett til å eie fiskefartøy og til å ha hånd om førstehåndsomsetningen av fisk og skalldyr, ved å verne om deltakerloven og råfiskloven. Kystpartiet vil ha en differensiert flåte hvor kystflåten skal spille en vesentlig rolle. En differensiert flåte er nødvendig for å utnytte Norges tildelte kvoter innen de enkelte fiskeslag, og Kystpartiet vil arbeide for etablering av ordninger som sikrer fiskerne et optimalt utbytte, både ressursmessig og økonomisk. Kystpartiet mener at fiskeressursene er en nasjonal ressurs og må derfor forvaltes deretter. Fiskeri og havbruk er landets nest største eksportnæring og har bortsett fra petroleumsvirksomheten den største netto verdiskapningen i Norge. Bærekraftig høsting og produksjon av fornybare ressurser, som fisk, skalldyr og sjøpattedyr, vil ved siden av havbruk, være grunnlaget for næringslivet langs kysten. Kystnæringene, og da spesielt den eksportrettede delen, må styrkes med økte markedsføringsmidler for å komme i posisjon overfor konkurrentene i Europa og verden for øvrig. Kystpartiet vil også øke informasjonsvirksomheten for å motvirke feilinformasjon fra ulike organisasjoner. Kystpartiet går inn for at korrekte, vitenskapelige resultater skal brukes i markedsføringsarbeidet. Fiskeressursene er avgjørende for hele kysten. For å unngå overbeskatning, må man samarbeide med andre kyststater. Det overordnede mål for forvaltning av fiskeressursene må være å oppnå et bærekraftig, stabilt og optimalt langtidsutbytte. Norge skal delta i internasjonale organer hvor beslutninger som innvirker på norske kyst- og havressurser fattes. Det er avgjørende at Norge beholder nasjonal styring av fiskeressursene. Retten til fisken skal være hos det folket som bor ved ressursene, og eierskapet i fiskerinæringen må være mest mulig lokalt. Dette gjelder både fiskebruk og kvoter. Kystbe-

standene må forvaltes og reguleres uavhengig av fiske-riavtaler med andre land. Bosettingsmønsteret skal opprettholdes og kystflåten skal ha en vesentlig rolle. Det bør spesielt tilrettelegges for den mindre kystflåten, slik at den får levert og solgt sine tildelte kvoter i nærmiljøet. Kystpartiet vil legge til rette for at en tar vare på hele fisken (så som innmat, bein, hode, hale osv.) til produksjon. Kystpartiet vil prioritere kvalitet foran kvantitet ved å se på fordelingen av ressurser mellom hav- og kystfiskeflåten. Kyst- og distriktssamfunn er ikke tjent med store havgående fartøyer som produserer råstoffet om bord, og deretter selger det direkte til det utenlandske markedet. Ferskfisketrålerne bør imidlertid fortsatt beholdes for å kunne sikre jevnest mulig tilgang på råstoff hele året for fiskeindustrien langs hele kysten. For å kunne klare dette vil Kystpartiet være en pådriver for å få de rette myndighetene til å bruke regelverket som er tilgjengelig for å realisere denne tanken. Kystpartiets mål er å få frem en lønnsom og markedsorientert næring:

- Fiskere og tilvirkere må få større andel av verdiskapningen som det ferdige produktet gir.
- Tildelte kvoter må kunne tas med det redskap som gir best kvalitet og lønnsomhet.
- Fangsten må baseres på en økonomisk og ressursmessig riktig utnyttelse, og med en flåte som gir rimelig sikkerhet for kontinuerlig råstoffleveranse.
- En prispolitikk som fremmer kvalitet.
- En foredlingsindustri som er ressurs- og markeds-tilpasset.

Uttaket av fisk og sjøpattedyr skal fastsettes på bakgrunn av vitenskapelige undersøkelser og i samarbeid med næringen. Dette gjelder alle arter som gir grunnlag for kommersiell fangst. I tillegg bør man ha overvåking og forskningsfangst på arter som det i dag ikke drives kommersiell fangst på. Kontrollen av norske og utenlandske fartøyer må styrkes slik at det ikke blir rom for ulovlig fiske. Kystpartiet godtar heller ikke hard beskatning av ungfisk eller ulovlig utkast. Kontrollmyndighetene må gis tilstrekkelige ressurser og sanksjonsmidler for å utøve denne kontrollen. Oppvekst- og fiskeområder bør overvåkes bedre slik at man raskere kan stenge og gjenåpne fiskefelt enn det som er tilfelle i dag. Fiske og fangst må skje på en slik måte at den enkelte og samfunnet får et best mulig økologisk og økonomisk utbytte. Dette innebærer en opprioritering av fiske på voksen fisk og en nedprioritering av fisk i oppvekstområder og ungfisk. Kystpartiet går inn for at unge får sjansen til å starte med eget fartøy, og Kystpartiet går inn for kommunale/fylkeskommunale etableringsfond for unge fiskere. Selv om myndighetene arbeider for en nedbygging av flåteleddet, må man sikre at rekrutteringen er på plass. Ungdom er i dag mer bevisst på at de skal ha en utdanning via fiskerfagskoler, distriktshøyskoler og andre utdanningsinstitusjoner. Ved å endre dagens regelverk, blant annet ved å innføre tilstrekkelige kvoter for ungdom, vil sjansene for at ungdom etablerer seg i næringen øke. Inndratte kvoter ved for eksempel 70-års aldersgrense må brukes

til fordel for nyrekruttering hvor avgang fra næringen og tilgang av ungdom tilpasses. Kystpartiet kan ikke godta store eierkonsentrasjoner i flåten og er opptatt av at fiskeflåten skal eies av nordmenn. Dagens bemaningsregler, minst 50 pst. nordmenn om bord, videreføres. Utdanningsmuligheter for nye norske sjøfolk utenfor høyskolesystemet er en forutsetning for at dette kan gjennomføres. Kystpartiet vil sikre fiskemuligheter og fiskeleveranser hvor dette er naturlig. I den grad fritidsfiskere driver omsetning av fangst, skal det stilles samme krav til kvalitet og hygiene som på ordinære fiskefartøy. Alle ledd i næringen skal gis mulighet til å utvikle sitt markeds potensial, både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Kystpartiet går inn for å redusere unødige hindre i denne prosessen. Dette gir en bedre pris for råstoffet, vil bidra til økt foredlingsgrad i Norge og er til fordel for sysselsettingen. Kystpartiet vil verne om de rettigheter Norge har ifølge Havrettsstraktaten til selv å utnytte ressursene innenfor våre fiskerisoner. Hvis FN-resolusjonen om fiske på det åpne hav ikke gir tilstrekkelig vern av norske interesser, må Norge ensidig utvide norsk økonomisk sone (NØS) og fiskeriversonen ved Svalbard. Fiskerne og fiskeindustriarbeidernes sosiale ordninger må være på samme nivå som øvrige arbeidstakere. Garantikassens forskottlånordning må gjeninnføres slik at båteiere kan være i stand til å forskuttere minstelott til sine ansatte i vanskelige tider. Lånordningen skal være rentefri. Ved bortgang bør rettigheter til fiskekvoter kunne beholdes av de etterlatte for å føre familiebedriften videre. Kystpartiet vil arbeide for at samordningen mellom fiskerpensjonen og uføretrygden oppheves.

Omsetning

Råfiskloven skal bestå og danne grunnlag for salgslagenes rett til førstehåndsomsetning. Salgslagene skal ha omsetningsrett for all undermålsfisk som måtte bli solgt fra fiskefartøy til oppdrettere for oppføring/videresalg. Salgslagene og/eller Kontrollverket bør ha kontrollansvar for all omsetning av oppdrettet hvitfisk som selges fra oppdrettere. Råstoff som trålere og autolineflåten henter inn fra våre fiskefelt skal leveres i en nasjonal havn eller i regioner hvor trålerne hører hjemme. Det må føres en restriktiv holdning vedrørende levering av fangster i utenlandsk havn av norske fartøy. Fangster levert i utlandet må skje gjennom godkjent salgslag.

Fangst

Kystpartiet vil arbeide for å rette opp skjevheter næringen har pådratt seg når det gjelder fangst av sjøpattedyr. Markedsføring av produktene og informasjon om økologiske forhold står her sentralt, og Kystpartiet viser til "Sjøpattedyrmeldingen" som er vedtatt av Stortinget. Kystpartiet mener at det snarest må treffes beslutninger for at selfangsten igjen kommer i gang på en forsvarlig og lønnsom måte, og at bestanden av fjord- og kystsel må reduseres og holdes nede på et forsvarlig nivå.

Havbruk

Det skjer en rask utvikling innen bioteknologi, havbeite og oppdrett som gjør at havbruk er en av de næringer Kystpartiet stiller store forventninger til. Kystpartiet går inn for at havbruksnæringen videreutvikles. Dette må imidlertid skje på en fornuftig måte der man i alle sammenhenger tar distriktsmessige hensyn. Gjør man dette, har man alle muligheter til å lykkes i arbeidet med å få en meget betydelig kystnæring. Kystpartiet kan ikke akseptere at en slik distriktsnæring i økende grad blir eid av multinasjonale selskap og fjernstyres fra utlandet. Kystpartiet går imot at det skal innføres vederlag for tildeling av oppdrettskonsesjoner. Blir en arealavgift innført, skal inntektene av denne føres tilbake til vertskommunene slik at disse settes i stand til å utvikle næringen videre i samarbeid med annen lokal virksomhet. Tildelte konsesjoner bør opprettholdes i de kommuner de er gitt, og kommuner/regioner må gis tillatelse å erverve eiendomsrett til konsesjoner gratis. Kystpartiet går inn for en meget restriktiv bruk av havbeiteoven. Kystpartiet vil ha økte ressurser til forskning på nye og gjerne hardføre marine arter som kan øke verdiskapningen i oppdrettsnæringen. Etablering og plassering av havbruksanlegg skal ikke føre til urimelige konsekvenser for andre kystaktiviteter, spesielt låssettingsplasser, seilingsleder og friluftaktivitet. Dog har det allerede oppstått så store arealkonflikter mellom tradisjonelle fiskerier og oppdrett, at dette må avklares. Kystpartiet går videre inn for at fremtidige kystsoneplaner skal utarbeides i nær sammenheng med havbruksvirksomhetene og fiskerinæringene.

Flåtestruktur

Kystpartiet vil verne om deltakerloven. Det er av avgjørende betydning at fiskerne er eiere av flåten. Kystpartiet er imot at eksterne kapitalinteresser overtar eierskapet i norsk fiskerinæring. Kystflåten skal spille en vesentlig rolle i norsk fiskerinæring. Kystpartiet går inn for at kvotene, som er folkets eiendom, blir fordelt av Fiskeridirektoratet slik de alltid har blitt. Dette må skje innenfor deltakerlovens rammer. Deltakerlovens bestemmelser må opprettholdes slik at fartøy fortsatt skal være eid av fiskere med kunnskap, bakgrunn og kompetanse som er nødvendig for å betjene flåten på en økonomisk og sikker måte. Kystpartiet vil arbeide for å opprettholde en fiskereid, moderne og variert fiskeflåte. Dette er helt nødvendig for at man i det hele tatt skal holde dagens nivå i våre fiskerier. En mobil og fleksibel flåte som driver helårsfiske etter flere arter, skal utgjøre hovedstammen. Virkemidler:

- Skattebetingede fondsavsetninger for å styrke egenkapitalen.
- Innovasjon Norge får øremerkede rammer for tilskudd og lån til fornyelse av kystfiskeflåten, nord-sjøtrålerne samt gjenoppbygge en ny og effektiv fangstflåte (selfangstskuter).

- Innovasjon Norge får de samme retningslinjer for finansiering av fiskefartøy som konkurranseutsatt, eksporttrettet industri på land.
- Gjeninnføring av kondemneringsordning for eldre kystfiskefartøy.
- Fylkeskommuner får tilført fondsmidler som skal benyttes til fiskerifond av kystkommuner.
- Det avsettes mer forskningsmidler som kan benyttes for innleie av kystfiskefartøy til forskningsfangst.
- Det skal ikke gis Innovasjon Norge-støtte i form av ekstraordinære lån og tilskudd til havgående fartøy som driver utelukkende ombordproduksjon og levering direkte til utlandet.
- Det skal avsettes fond som skal gå til stipend for ungdom som ønsker å utdanne seg innen fiskerirettet virksomhet.
- Ungdomskvotene må styrkes for å sikre rekrutteringen til næringen.

Havner

Egnede havner er en forutsetning for at det norsk samfunnet kan videreføre våre tradisjoner for sjøveis transport og effektiv utskipning av de varer og tjenester som produseres på kysten. Det må være ett minstekrav at dybdeforholdene i havnene hvor det foregår fiskeleveranser, skal være tilpasset all fartøytransport. Nettverket av fiskerihavner i regionene må ses i nær sammenheng med regionenes eller kommunenes hovedhavner. Containertransport blir stadig viktigere for bedriftene som eksporterer sine ferdigvarer. Derfor må havnene i større grad tilrettelegges for dette. Bevilgninger til fiskerihavner og fiskeriserviceanlegg må økes kraftig for å bedre rammebetingelsene for bedriftene.

Skipsfart

Skipsfart og tilknyttede næringer er Norges mest fullstendige og mest internasjonale ansamling av næringsvirksomhet. Maritim virksomhet har alltid vært grunnleggende for kystsamfunnene. For å bevare den totale ansamling av næringsvirksomhet, er det nødvendig å opprettholde nøkkelvirksomheten, skipsfart, som norsk næring med norske arbeidsutøvere i alle ledd. Nettolønnsordningen må innføres i skipsfartsnæringen. Innenfor EU er nasjonale støtteordninger for å sikre nasjonale sjøfolk bygget opp, mens refusjonsstøtten i Norge er bygget ned. Dette skaper et negativt konkurranseforhold for norske sjøfolk. Erfaringene med en bevilgningsordning som refusjonsstøtte tilsier at ordningen legges om til en nettolønnsordning tilsvarende det som er etablert i andre europeiske sjøfartsnasjoner. En slik omlegging vil sikre norske sjøfolks konkurranseedyktighet og samtidig sikre dem retten til fri arbeidsvandring innenfor EU. Uten norske sjøfolk vil samfunnet i løpet av relativt få år ikke kunne ivareta de nødvendige arbeidsoppgaver som følger med å være en kystnasjon. Norge vil ikke i overskuelig fremtid ha norsk arbeidskraft om bord som uten støtteordninger er konkurranseedyktige med omverdenen. Arbeidskraft fra lavlønnsområder vil under alle omstendigheter være rimeligere enn norsk arbeidskraft, men det må være et

mål for norsk skipsfartspolitikken å være konkurranseedyktig innenfor EU-regelverkets grenser, både i forhold til rederivirksomhet, skipsbygging og sjøfolk. Norske rederier og fartøyer under norsk flagg skal ikke beskattes og avgiftsbelegges over gjennomsnittet for tilsvarende næring i Europas øvrige skipsfartsnasjoner. Den direkte tilskuddsordningen til skipsbygging er fjernet både innenfor EU og i Norge. Nye støtteordninger som etableres innenfor EU, må følges opp med tilsvarende ordninger i Norge. Kystpartiet mener at dagens system med alternative utdanningsløp for å bli skipsoffiserer må videreføres. Erfaringen med høyskolemodellen basert på opptak fra allmennfaglig studieretning viser at svært mange går i land straks sertifikatene er utløst. Dette er kompetanse det er bruk for i landbaserte maritime næringsklynger og i den offentlige forvaltningen. De som velger å ta sin maritime utdannelse gjennom VK1 og 2, opplæring om bord og maritim teknisk fagskole, er i hovedsak ungdom som virkelig ønsker å være sjøfolk. Denne utdanningsmodellen gir en praktisk grunnkompetanse som høyskolemodellen mangler. De aller fleste som i dag utløser sertifikat som matros eller motormann, går videre til offisersutdanning. Skal Norge beholde sitt kvalitetsstempel som sjøfartsnasjon, må samfunnet beholde en utdanningsmodell som gir stabil kompetanse om bord i flest mulig norske skip. Norge trenger også arbeidskraften som folk i underordnet stilling uten høyskoleutdanning representerer. Kystpartiet vil derfor arbeide for at helheten i det maritime Norge videreføres gjennom internasjonale konkurransedyktige rammevilkår for alle kategorier sjøfolk. Dette er en forutsetning for å kunne gi lærlingplass på norskbemannede skip for nye sjøfolk under utdanning.

Verftsindustrien

Skipsverftsindustrien må sammen med forskningsinstitusjoner tilføres midler til forskning, utvikling og modernisering av næringen. Norske skipsingeniører og norske maritime forskere er blant de fremste i verden. Det er en stor ressurs som Norge må ta vare på og utvikle enda mer. Det enorme potensialet gjør at man kan få en enorm utvikling i skipsverftsindustrien, som for en stor del er lokalisert langs kysten. Norsk verftsindustri holder et mye høyere kompetansenivå enn konkurrentene i EU. Derfor må ikke samfunnet tillate at EU eller EFTAs overvåkingsorgan ESA strammer til konkurranserammene og verftenes vilkår for å undergrave de norske skipsverftenes konkurransekraft. Innenfor EU-regelverket er det etablert andre støtteordninger for å stimulere til kompetansevekst og teknologiutvikling. Tilsvarende støtteordninger må etableres i Norge, og disse må aldri være dårligere enn høyeste nivå for støtte som tillates innenfor EU. Norske kystfraktefartøyer har en høy gjennomsnittsalder og tilfredsstillende i liten grad dagens krav til miljø og teknologi. Dette er et resultat av langvarige negative konkurranseforhold for næringen. Støtteordninger til flåtefornyelse kan gjøres betinget av teknologiutvikling knyttet opp til norske verft. Dette vil sikre oppdragsmengde i verftsindustrien og på sikt gi mer miljø-

vennlig sjøtransport på moderne kystfraktestartøyer som er tilrettelagt for lærlinger. For å hindre store svingninger i ordretilgangen, må ordninger som etableres ha en viss langtidsgaranti. Forutsigbare rammer for næringslivet er den beste garanti for næringsutvikling, jobbsikkerhet og stabilitet i lokalmiljøet og i enkeltmenneskers hverdag. For å hindre at gamle skip selges og kommer tilbake til kysten som konkurrenter under annet flagg, bør sikkerhetsreglene innskjerpes, og det bør det innføres en kondemneringsordning knyttet opp til bruken av støtteordninger for teknologi og kompetanseutvikling. Det er et mål at større del av transportarbeidet går over sjø. Den forventede volumveksten i havbruksnæringen vil øke godsmengden som skal transporteres fra kysten til markedene i et omfang som bare kan møtes gjennom bevisst transportplanlegging som styrer transporten utenom pressområdene i østlandsregionen. Sjøtransport er mer miljøvennlig, mindre ressurskrevende og mindre ulykkesbelastet enn landeveistransport. En vridning av transporten fra hjul til kjøll vil dessuten redusere behovet for veibygging i pressområdene på Østlandet. Etablering av nye oppdrettsarter med stort behov for rask transport til markedene byr på nye utfordringer for skipsverftene. Det vil bli behov for nye skipstyper med annen type utvikling og teknologisk nyvinning enn det som er i bruk i dag. Kystpartiet vil at staten gjennom et miljøfond skal oppmuntre til utvikling av maskineri som kan nytte alternative energikilder som f.eks. naturgass. Gjennom kanalisering av forskningsmidler til det næringsliv som bygger og bruker skip, må Norge være i forkant i forhold til utvikling av nye skipstyper og øvrige teknologiske nyvinninger, så som fart og skipstype.

Kystforvaltning og sikkerhet

Norges kystforvaltning er uoversiktlig og lite rasjonell fordi den i dag utøves av ca. 10 forskjellige departementer og rundt 25 statlige etater/direktorater. For å kunne oppnå en bedre koordinering av de maritime forvaltningsoppgavene, og dermed en effektivisering av ressursutnyttelsen, bør derfor et eget Kystdepartement opprettes. Det må tilføres nødvendig kompetanse. Kystdepartementet må blant annet omfatte Kystdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet og Sjøkartverket og bør pålegges et meget nært samarbeid med Forsvarsdepartementet (Sjøforsvaret), Justisdepartementet og Miljøverndepartementet (SFT). Utvidet oppmåling/kartlegging av alle norske farvann må gis høy prioritet. Det samme gjelder arbeidet med oppdatering og digitalisering av sjøkartene. Tilstrekkelige midler til forbedret oppmerking av de mest trafikkerte seilingsledene må skaffes til veie snarest. Lostjenesten må gis tilstrekkelige midler til å kunne ivareta nye oppgaver og økt aktivitet, og losutdanningen må styrkes. Kystpartiet går inn for at det innføres skjerpet losplikt i indre seilingsled. Fartøyer i transitt som fører olje, kjemikalier, atomavfall og annen miljøfarlig last skal henvises til spesielle seilingskorridorer som må legges i betryggende avstand fra våre fiskefelt og sårbare steder langs kysten. Disse korridorene skal overvåkes og kontrolleres av norske myndigheter, der Kystpartiet mener at Sjø-

forsvarets kystradarkjede og Kystvaktens og Marinens fartøyer skal spille en sentral rolle. Arbeidet med å bygge ut trafikksentraler må gis høy prioritet. Kystpartiet vil arbeide for generelt å bedre sikkerheten i våre kyst- og havområder ved aktivt å bruke den etablerte nasjonale kompetansen innen sjøsikkerhet. Sjøforsvaret/Kystvakten, Luftforsvaret, Redningsselskapet, hovedredningssentralene, trafikksentraler, videregående skoler, høgskoler, kystradiostasjoner og bemannede fyr vil være viktige ressurser i denne sammenheng. Nåværende kystradiostasjoner med tilhørende servicetilbud må opprettholdes. Ytterligere avbemannning av fyr skal ikke skje. Ingen automatikk kan erstatte den menneskelige faktor. Kystpartiet anser det som svært viktig at det i alle norske farvann gis full dekning med kommunikasjonssystemer som kan betjene alle typer fartøyer (inkl. fritidsbåter). Kystpartiet mener at det snarest må etableres og utvikles en effektiv slepebåteredskap langs kysten for å håndtere farlige situasjoner som vil kunne oppstå i forbindelse med transitterende fartøyers feilnavigering, motorhavari og lignende. Sett i forhold til trafikken med oljefrakt fra Barentshavsområdet og nedover langs kysten, er beredskapen katastrofal. Den statlige støtten til Redningsselskapet må økes betydelig. Norsk privat taubåt-næring må ha samme rammebetingelser som konkurrentene. Ved forlis, ulykker og søk etter savnede personer på havet, skal en statlig maritim kommisjon kartlegge årsak og definere ansvar for å bidra til større sikkerhet for alle sjøfarende. Fondet for søk etter omkomne i sjøen videreføres.

Små og mellomstore bedrifter

Norge er fra historisk tid basert på enmanns-, små og mellomstore bedrifter. Dette har vært distriktenes plattform og skal være det i fremtiden. Etablering og utvikling av små og mellomstore bedrifter er nøkkelen til økt sysselsetting og livskvalitet for folk. Spesielt gjelder dette de bedrifter som skaper kvinnearbeidsplasser. Blant de viktigste små og mellomstore bedrifter finner man handelsbedrifter, turistforetak, fiske- og fangstfartøy, fiskeindustri, havbruk, møbel- og håndverksbedrifter, mekaniske bedrifter osv. Bedrifter som inngår nettverkssamarbeid gir økt verdiskapning på tvers av bransjene. Lokalt privat eierskap med eiere som er interessert i utviklingen av egne lokalsamfunn, er av vesentlig betydning for stabil bosetting og positiv utvikling i lokalsamfunnene. Statlige investeringer i form av lån og tilskudd må gi rom for at industrien kan modernisere utstyr og anlegg. Forskning, produktutvikling, kvalitetssikring og markedsføring må holdes på et høyt nivå og må rettes inn mot de områder og miljøer som skaper verdier. Kystpartiet har tro på at grunnforskning i større grad bør gjennomføres på internasjonalt nivå der miljøene i flere land får tilgang på aktuelt materiale. Forutsigbare økonomiske rammevilkår er nødvendige for at næringsvirksomheter skal kunne utvikle og overleve i konkurransemarkedet. Transportstøtte til små- og mellomstore bedrifter som er etablert i distriktene, er nødvendig for at disse skal få samme konkurransefortrinn som bedrifter i sentrale strøk.

Landbruk

Kystpartiet vil ha en opptrappingsplan for landbruket. De siste 20 årene har man hatt en landbrukspolitikk som har fremprovosert en omfattende nedleggelse av både gårdsbruk og grender. Dette er en politikk som står i strid med Stortingets intensjon om å ha et sterkt distriktslandbruk som skal ta vare på både bosetting, matproduksjon, matvareberedskap og kulturlandskapet. Denne politikken må forandres, og landbruket som lim i norsk distriktspolitikk må styrkes. Norsk landbruk må opprettholdes i hele landet på en slik måte at samfunnet er selvforsynte med norsk ren mat produsert av norske råvarer. Norsk landbruk har som hovedmålsetting å produsere mat. Derfor skal det være lønnsomt for bøndene å drive med matproduksjon. Produktutvikling skal prioriteres. Økologiske produkter prioriteres i den grad det er etterspørsel. Bygdeutviklingsprogram som fremmer næringsvirksomhet, trivsel og mangfold, skal fortsatt støttes av Bygdeutviklingsfondet. Bøndene skal fortsatt eie og drive gårdsbrukene. Bo og driveplikten skal opprettholdes. Eiendomsretten og råderetten i landbruket står fast. Den enkelte gårdbruker eller landskapsentreprenør har selv de beste forutsetninger for å vurdere egen drift. Små fjord- og fjellgårder, som er enestående for Norge, er vesentlige for bevaring av kulturlandskapet og bosettingen i distriktene. De er også en viktig del av norsk turistnæring. Norske gårdsbruk gjør naturen ren, levende og vakker. Derfor skal fellesskapet betale for landskapspleien i form av arealtilskudd og tilskudd til husdyr som også hindrer jengroing og gjør naturen vakker og harmonisk. Kystpartiet går imot dagens landbrukspolitikk som har tatt bort tilskuddene til bønder med mindre produksjoner. Dette har gått hardt utover sauebøndene i fjord og fjellstrøk. Sauen er et "ålreit" dyr, og norsk sauekjøtt kan bli et nytt og stort eksportprodukt, på grunn av renheten, og fordi norske sauer går i flott og ren natur med et mangfold av naturlig for. Å tilbakeføre tilskuddene til de små sauebesetningene er naturvern i praksis. Samtidig som det vil bidra til bosetting i mange grender og bygder som er truet av avfolkning. På øyene og i kyst- og fjordstrøk er kombinasjonsdrift ofte det beste middel for fortsatt bosetting, og småskala landbruk må kunne drives i kombinasjon med annen næring. Det betyr at også prinsippet rundt begrepet "fiskerbonden" må kunne videreføres der forholdene ligger til rette for det. Et begrenset landbruk må også kunne drives i kombinasjon med oppdrett eller annen virksomhet. Disse enkle virkemidler vil bidra sterkt til at man kan bevare bosettingsmønsteret og utvikle kulturlandskapet. I arbeidet med regionale verneplaner for landbruk, skogbruk og rovdyr må vedtakene tas av de folkevalgte, og voretten må overføres fra Miljøverndepartementet og Fylkesmannen til de lokale myndighetene og fylkestingene. Landbruksinteresser må prioriteres foran rovdyrhensyn. Kystpartiet skal arbeide for å opprettholde norsk jordbruk slik at samfunnet får tilgang på ren mat. Kystpartiet vil følge opp regelverket i forbindelse med import av matvarer. Økt kontroll av matimporten står sentralt for å sikre at man har trygg mat. Varedeklarasjonen må gi klare opplysninger om opprinnelsesland.

Hjemlig produksjon av ren og trygg mat må i sterkere grad enn før oppfattes som et konkurransefortrinn. Kystpartiet vil arbeide for at norsk landbruk skal gi forbrukerne produkter med høy kvalitet og til konkurransedyktige priser som sikrer matforsyning til hele landet, også utkantstrøk der matvarekjedene måtte vurdere det ulønnsomt å distribuere mat. Kystpartiet vil stimulere til investeringer og økt avvikning i skogbruket. Avskrivningsordningene må gjøres bedre. Kystpartiet vil:

- gjeninnføring av statlige grøftetilskudd i jord- og skogbruk.
- åpne for kvotesalg mellom gårdsbruk (regulert). Virkningen av kvotesalget må evalueres.
- via Innovasjon Norge gis mulighet for lån og tilskudd til bruksutbygging og investeringskostnader for nyetablering og produksjon av lokale merkevarer eller andre tilleggsfunksjoner som kan styrke gårdbrukernes økonomi.
- via Innovasjon Norge tredoble potten til nybygg av forskjellige driftsbygninger samt miljørettet tiltak.
- via Innovasjon Norge å gi økte tilskudd og legge forholdene til rette for videreføring og markedsføring av økologiske og ikke-økologiske produkter.

Reiseliv

Stadig mer fritid og økt reiseaktivitet for folk i store deler av verden, gir vår reiselivsnæring større vekstmuligheter. Kysten, fjorder, fjell og fossefall med sine spennende landskap gir store muligheter for å utvikle flere helårige arbeidsplasser. Reiselivsnæringen må ha forutsigbare økonomiske rammevilkår slik at de varierende virksomheter med sine lokaliteter kan tilpasse seg regelverket. Her ligger det store potensialer for sysselsetting og arbeidsdeling mellom reiselivsvirksomheter og annen næringsvirksomhet. Kystpartiet vil ha avgiftsreduksjoner som kan stimulere til økt turisme. Kystpartiet vil evaluere hvordan momsens har virket inn på turistnæringen og eventuelt fjerne momsens som en del av den nye skattepolitikken. Nåværende skjema-velde er til stor hinder, både for reiseliv og andre virksomheter knyttet opp mot distriktene, så vel nyetablere som virksomheter som allerede er i drift. Turisme skal drives på lokalbefolkningens premisser og skal ikke være til hinder for utvikling av lokalt næringsliv.

Energi

Norsk kraft og norske vannkraftressurser skal eies av kommunene, fylkene og staten. Denne energiressursen skal ikke kunne selges til privatpersoner, norske eller utenlandske selskaper. Den skal heller ikke kunne selges til halvstatlige selskaper som Hydro! Stabil tilgang på nok kraft til fornuftig pris er en forutsetning for bosetting og næringsutvikling i hele landet. Basert på naturens ressurser og teknologisk utnyttelse av disse, er Norge en stormakt på energiområdet. Norge er en av verdens største produsenter av vannkraft, og med vår lange og værharde kyst er potensialet for utnyttelse av vind- og bølgekraft svært stort. I tillegg kommer de

ikke fornybare ressursene fra gass og olje på norsk sokkel. Norsk kraftforsyning må bygges ut slik at import av kraft ikke blir aktuelt. Målet med norsk tilknytning til internasjonale energinett må være eksport av overskuddskraft, ikke å sende all norsk kraftproduksjon ut i et internasjonalt handelsmarked der mangel på ren kraft i utlandet kan skru opp prisene i Norge. For Kystpartiet er det et hovedmål å sikre at bruksretten til fornybare ressurser utnyttes fullt ut i Norge innenfor et konsesjonslovverk som sikrer at eierskap og kontroll med disse ressursene fortsatt skal være norsk og under offentlig forvaltning med politisk styringsmulighet sentralt, regionalt eller lokalt. Kystpartiet vil avvise alle forsøk på uthuling av hjemfallsretten til fornybare ressurser. Ved vurdering av nye konsesjoner til vannkraftutbygginger må lokale hensyn tillegges stor vekt. Der utbygging kan finne sted uten at verdifulle rekreasjonsområder og turistattraksjoner ødelegges, skal konsesjon kunne gis. For øvrig er Kystpartiet positiv til en videre utbygging av småkraftverk der betydelige mengder energi kan hentes ut gjennom beskjedne inngrep i naturen. Verdiskapning basert på småkraftverk vil kunne styrke mange lokalsamfunn som i dag trues av avfolkning. Småkraftutbygging med utgangspunkt i lokal vilje til satsing, må kunne avgjøres lokalt uten overprøving av byråkrati og verneinteresser i sentrale strøk. Kystpartiet vil opprette finansieringsordninger som gjør at eierne av vannressursene får rimelig kapitaltilgang til å utnytte ressursene, og ikke selger ressursene til andre interessenter. Landets innbyggere er de reelle eiere av dagens kraftverk, de er nedbetalt gjennom generasjoners strømgeregninger. Det bør derfor settes en grense for hvor stort utbytte det er lov å ta ut fra kraftselskapene. Når kraftbehovet øker ut over det ren vannkraft kan imøtekomme, mener Kystpartiet at større del av utbyttet fra landets kraftverk må benyttes til modernisering av eksisterende kraftverk og settes inn i utvikling av andre fornybare kraftkilder slik at disse kan tas i bruk uten at miljøet tar skade. Det bør satses mer på å utvikle ny teknologi som kan utnytte bølgekraft og havstrømmer. Mange lokale oppfinnere har gode ideer som fortjener å prøves ut i praksis. Småkraftverk basert på havstrømmer og bølger kan bli like viktige for mange kystsamfunn som småkraftverk basert på vannfall i indre områder. Hensikten med offentlig styring av kraftressursene er at landets innbyggere og næringsliv skal sikres tilstrekkelig kraft til fornuftig pris. Kystpartiet vil bruke en del av kraften som rimelig råvareinnsats fra lokalsamfunnet i forbindelse med etablering av nye arbeidsplasser. Kraft til lys, varme og normal bruk av elektriske apparater i hjemmet er et basisbehov. Kystpartiet mener at alle husholdninger skal ha rett til en avgiftsfri grunnkvote som dekker dette behovet. Forbrukeravgift kan beregnes på strømforbruk utover avgiftsfritt normalforbruk. Utvikling av kostnadseffektiv teknologi som gjør det mulig å ta i bruk vind- og bølgekraft i stor skala, kan ta tid. I mellomtiden må norsk kraftbehov dekkes gjennom å ta gassen i bruk i gasskraftverk. Arbeidet med en teknologi for å skille ut CO₂ slik at dette kan brukes som trykkstøtte i produksjon av olje og gass, må gis

høy prioritet. Dette er en investering som både vil bidra til at Norge kan oppfylle sin del av Kyoto-avtalen og samtidig øke verdien av våre petroleumsressurser på sokkelen betraktelig. Norge bør bli teknologiledende på dette området. Store deler av strømmettet trenger modernisering, og denne moderniseringen må netteierne ta alvorlig. Nettselskapene må ha et rent forvaltersansvar og ikke ha mulighet til å sette opp prisen på nettleie utover det nødvendige for å dekke vedlikeholds- og utbyggingskostnader. Til tross for at nettleien har økt betraktelig i de senere år, er store deler av strømmettet ikke godt nok vedlikeholdt og overføringskapasiteten er i flere områder utilstrekkelig til å dekke behovet for stabil og tilstrekkelig overføring i kalde vintre. Prinsippet for drift av nettselskap må være at disse skal gå i balanse, ikke med overskudd som så hentes ut til andre formål. Energilovgivningen av 1917, som ikke tillot beskatning av landets innbyggere gjennom prising utover selvkostnader, har spilt en avgjørende og positiv rolle i forvaltningen av nasjonens viktigste ressurs til folkets beste. Kystpartiet ønsker å gjenopprette et system som gir fellesskapet og den enkelte innbygger like god eller bedre innflytelse over disponering av elkraftressursene som loven av 1917. Kraftverkene og fordelingsnettet kan betraktes som nedbetalt, og denne infrastruktur utgjør folkets kollektive naturformue. Kystpartiet mener at vår naturformue må være fellesskapets eiendom og går inn for å beholde og utvikle offentlige eierskap av elkraftsystemet innenfor etablerte kommunale, fylkeskommunale og statlige organer. Hvis befolkningen fortsatt vokser, må man for å opprettholde en nødvendig kraftbalanse, vurdere fortsatt utbygging av vassdrag som den mest effektive og minst miljøfiendtlige form for kraftgenerering. Kystpartiet vil arbeide for at naturgassen i større grad tas i bruk innenlands, både som energikilde for oppvarming og kraftproduksjon, i transportsektoren og som råstoff for nye næringer, selv om gassressursene på kontinentalsokkelen nødvendigvis ikke blir utnyttet på den mest effektive måte ved å bruke dem som brensel i varmekraftverk. Naturgass kan mer fordelaktig, dvs. med større energiutbytte, benyttes i industrielle prosesser eller direkte i privathusholdninger i et marked hvor et distribusjonssystem allerede eksisterer. Kystpartiet er i prinsippet positiv til bygging av gasskraftverk, men forutsetter at aktuelle utbyggere pålegges å benytte miljøvennlige renseteknikker. Kystpartiet vil arbeide for å:

- hindre privatisering og salg av det norske vannkraftsystemet.
- videreutvikle vårt nasjonale, felles eierskap av energiskapingen og av fordelingsnettet i kommunal, fylkeskommunal eller statlig regi.
- oppheve styring av elektrisitetsforbruket ved hjelp av avgifter.
- påse at skaping, transport, handel, eksport og import av elektrisk kraft organiseres gjennom/ivaretas av et eller flere organer under strømabonnentenes kontroll.

- opprettholde utbygging av vannkraft som den mest effektive og miljøvennlige krafttilgang.
- prioritere småkraftverk. Samlet plan legges til grunn for utbygging og vern av vannkraft.
- legge forholdene til rette for bruk av naturgass i husholdninger og industri med vekt på høyeffektiv utnyttelse av den kjemiske energien.
- videreføre forskning og utvikling i forbindelse med utnytting av alternative fornybare energikilder (sol, vind, bølgekraft m.m.)

Oljepolitikk

Offshorebasert norsk olje- og gassproduksjon med tilhørende virksomheter (sjøtransport, forskning og landbasert industri) er en av grunnpilarene for norsk økonomi i dag. Leteboring og utvinning av olje og gass må imidlertid skje i nært samarbeid med etablerte næringer og innenfor fastlagte regelverk - blant annet må miljøforhold tillegges stor vekt. Olje- og gassutvinning skal i prinsippet ikke fortrenge allerede etablert næringsvirksomhet på kysten eller på fiskefelt. Der fortrenning likevel må skje, skal det ytes full erstatning til dem som berøres av inngrepene. Kystpartiet vil arbeide aktivt for at det ved åpning av nye felt i nord legges til rette for ny næring i våre nordligste fylker. Det må bygges ilandføringssystemer som gir grunnlag for direkte bruk av naturgass, noe som kan gi nye verdiskapingsmuligheter i nordområdene. Kystpartiet vil ikke akseptere en situasjon der folk flest opplever en kommunal fattigdom til tross for den statlige rikdom. Kystpartiet går derfor inn for å bruke en større del av overskuddet fra olje- og gassvirksomheten til utbygging og oppgradering av nasjonal fremtidsrettet infrastruktur og forskning i stedet for å investere pengene i multinasjonale konserner med tvilsom etisk bakgrunn. Størstedelen av fondet skal fortsatt forvaltes av Norges Bank. En tilstrekkelig del av oljepengene skal avsettes i et pensjonsfond for å sikre at morgendagens pensjonsforpliktelser ikke skal gi våre etterkommere høyere skatter enn befolkningen er villig til å betale selv. Utbyggingstakten og investeringsnivået i oljesektoren må tilpasses den vekst man ønsker i fastlands-Norge og hensynet til jevnest mulig aktivitet. Det bør føres en politikk som i størst mulig grad motvirker store svingninger i aktivitetsnivået. Norsk petroleumsteknologi er i verdensklasse, og næringen må gis driftsvilkår i Norge som sikrer at norsk industri fortsatt skal være ledende i forhold til olje- og gassrelaterte næringer i hele verden. Utbyggingen av nye oljefelt må underlegges en strengere vurdering fra Stortinget der hvor fiskefelt er inne i bildet. Beredskapen ved utblåsninger eller andre uhell er ikke tilfredsstillende i dag, og Kystpartiet vil aktivt arbeide for en bedre beredskap. Tilgjengelig lenseutstyr stanser bare bølger som er lavere enn tre meter. Som en følge av blant annet dette, må oljevernbasene styrkes. Landets olje- og gassressurser utgjør en vesentlig del av Norges velstandsgrunnlag og må derfor underlegges streng nasjonal kontroll. Delprivatiseringen av Statoil har skjedd mot Kystpartiets stemme i Stortinget. Kystpartiet mener at Statoil skal forvalte nasjonens felles oljeformue. Statoil skal være

folkets eiendom, det burde ikke kunne selges bit for bit til private investorer. Når nedsalg likevel har skjedd, må kravet til staten som aktiv majoritetseier skjerpes, slik at verken samtids- eller fremtidsverdien i form av norsk teknologiutvikling og avkastning gjennom norske arbeidsplasser svekkes. Det må settes krav til at Statoil investerer i teknologiske samarbeidsprosjekter med industri og maritime næringer tilknyttet petroleumssektoren. Statoil må skape norske arbeidsplasser. Det må settes krav til at utenlandsk arbeidskraft, i den grad det er nødvendig for å dekke eventuelt spesialist- eller arbeidskraftbehov, skal avlønnes etter norske tariffier. Utenlandske arbeidere i på sokkelen eller i norsk petroleumsindustri må bare brukes som nødvendig supplement til norsk arbeidskraft, ikke til fortrenning for norske kvalifiserte arbeidstakere. Det må stimuleres til økt andel kvinnearbeidsplasser i petroleumssektoren. Da dette i høy grad er kunnskapsarbeidsplasser der fysisk styrke er mindre vesentlig, kan en målstyrt stipendie- eller fadderskapsordning for kvinner være et egnet virkemiddel for å få flere kvinner inn i arbeidsområder som tradisjonelt har vært manddominert. Ikke minst vil dette være viktig i forhold til forventet næringsvekst innen denne sektoren i nordområdene.

Industri og bergverk

Kystpartiet vil satse på modernisering og nyetablering av industriarbeidsplasser i samarbeid med forskningsmiljøene. Dette kan bare gjøres med en ny og gigantisk satsing på moderne industriarbeidsplasser. Denne utfordringen må møtes ved å opprettholde lønnsnivå og sosiale rettigheter for norske arbeidstakere. Offentlig styrte rammevilkår for industri- og næringsutvikling i Norge må stimulere til teknologiutvikling, ikke til utflugging. Uten levedyktige industribedrifter vil det økonomiske grunnlaget for vår velstand forvitte. Staten må bruke sin posisjon som bedriftseier/hovedaksjonær til å holde nivået på lederlønninger på et nivå som ikke virker lønnsdrivende i samfunnet forøvrig. Fornuftige lederlønninger har vært et norsk konkurransefortrinn i forhold til industriell etablering, og staten som bedriftseier har et hovedansvar for at lederlønningene og tilhørende pensjonsavtaler legges på et nivå som verken bidrar til økt økonomisk klasseskille eller til økte lønns- og pensjonskostnader i samfunnet generelt. Med utgangspunkt i ren energi er Norge en stor aktør innen kraftkrevende industri. Få land i verden kan produsere metaller like miljøvennlig som Norge. Det er et mål at norsk kraftkrevende industri fortsatt skal sikres krafttilgang, og de må sikres rammevilkår som gjør det mulig å videreføre disse industriene og etablere flere bedrifter som kan videreforedle produktene. Da må avgiftsnivået ned for å sikre konkurransedyktigheten. Norge er rik på energi, men økende kraftbehov gjør at samfunnet må disponere energien mer rasjonelt. Hvis den kraftkrevende industri skal ha sikker tilgang til elektrisk kraft, må energi til oppvarming hentes fra andre kilder, som for eksempel naturgass. En omlegging av energi-bruken som sikrer at både private og næringslivet får

dekket sine behov, er derfor nødvendig. Kystpartiet mener at det skal være lik kraftpris for hele industrien og at kraftprisene må holdes på et rimelig nivå. Kystpartiet går inn for at drivverdige mineralforekomster må utnyttes, dog med minst mulig skadeinngrep i omgivelsene. Selskaper som får konsesjon til gruvedrift, skal samtidig ha et fullstendig ansvar for at området de driver i ikke skal påføres større varige inngrep enn nødvendig. Oppryddingsansvar og forskjøning etter at driften opphører, skal tilligge selskapene og ikke skyves over på samfunnet. Grunneiernes og beitebrukernes rettigheter i vassdrags-, mineral-, og beiteloven må styrkes.

Skatte- og avgiftspolitikken

Kystpartiet vil ha et skatte- og avgiftssystem som gir den enkelte familie en mulighet til å klare seg selv. Kystpartiet vil derfor senke skatten på nødvendighetsgoder som bolig, mat og arbeid. En trygg boligsituasjon er viktig for familien. Kystpartiet vil derfor sikre at flest mulig kan eie sin egen bolig. For å gjøre det lettere å kjøpe eller arve bolig, bør dokumentavgiften og arveavgiften avvikles. For å sikre at familien klarer sine løpende utgifter til vedlikehold og eventuelle lånerenter bør formuesskatten og eiendomsskatten avvikles. Kystpartiet er også imot fordelsskatt på bolig. I Norge har det vært vanlig at velrenommerte og solide bedrifter går i arv fra generasjon til generasjon, men dagens arveavgift er i mange tilfeller til hinder for dette. Den kapital som ligger i produksjonsutstyr og bygninger må kunne videreføres skattefritt til neste generasjon, slik at bedriftenes soliditet ikke svekkes. Bare slik kan man sikre det langsiktige private eierskap som er vesentlig for distriktenes næringsliv og utviklingsmuligheter. Alle trenger sunn og god mat. Det er god helsepolitikk og utjevningpolitikk å sikre lave matpriser. Kystpartiet går inn for å avvikle matmomsen. Det skal lønne seg å arbeide og investere i egen bedrift og øvrig næringsliv. Kystpartiet vil arbeide for lavere skatter og avgifter for å gi bedriftene mulighet til å øke egenkapitalen, og derved trygge sysselsettingen. Råderett over egen inntekt gir valgfrihet og fremmer investeringer i produktiv virksomhet. Kystpartiet går inn for at bedrifter i distriktene skal kunne styrke egenkapitalen ved skattemessige fordeler med fondsavsetninger. Delingsmodellen må endres. Kystpartiet vil arbeide for at småbedrifter og industri får lavere arbeidsgiveravgift, lavere skatt i en begrenset tidsperiode ved nyetablering og lavere merverdiavgift. Kystpartiet vil ha lavere arbeidsgiveravgift i hele landet. Økte gebyrer og avgifter rammer folk flest hardt og er en form for skattlegging som bidrar til å forsterke de økonomiske forskjellene mellom folk med ulikt inntektsgrunnlag. Mens ordinære skatter beregnes ut fra inntekt, fastsettes gebyrer og avgifter uten hensyn til betalingsevne. Derfor slår avgiftsøkningene spesielt hardt ut i forhold til dem som har minst fra før. Enslige og eninntektsfamilier får en dramatisk reduksjon i sin realinntekt i forhold til dem som har to inntekter å fordele avgiftsbyrden på. Kystpartiet vil arbeide for reduserte gebyrer og avgifter på varer og tjenester som folk

flest er avhengige av. Kystpartiet vil arbeide for et enklere og mer rettferdig skattesystem. Taket for toppskatt må heves til godt over gjennomsnittlig lønnsnivå, og skattefradraget på lav inntekt må være stort nok til at heldags arbeid gir mulighet til å leve av egen arbeidsinntekt. Ved å redusere skatte- og avgiftsnivået kan staten bidra til en fornuftig lønnspolitikk som ikke virker inflasjonsdrivende. Når folk får beholde mer av sin egen inntekt, synker også behovet for offentlige ytelser. Kystpartiet vil senke avgifter på drivstoff i distrikt-Norge siden dette rammer enkeltmennesker og bedrifter i distriktene hardt og gir bedrifter i distriktene en ekstra konkurranseulempe i forhold til bedrifter som ligger i mer sentrale strøk. Kystpartiet går også inn for en refusjonsordning for drivstoffavgift i områder uten tilfredsstillende kollektivtrafikktilbud. Det skal gis større muligheter for å spare penger til egen alderdom. Ektefeller til fiskere skal likestilles med ektefeller til bønder ved beregning av pensjonspoeng. Kystpartiet vil arbeide for at:

- Norges gullbeholdning forblir i Norge.
- moms fjernes på nødvendighetsartikler som mat osv.
- avgifter for post- og teletjenester skal være like for hele landet.
- bolig- og eiendomsskatten skal fjernes.
- minstepensjonister som kun får utbetalt minstepensjon får skattefritak.
- heve det generelle minstefradraget.
- avgifter for småbåter/båt plasser fjernes.
- det blir forenklet registreringsplikt.
- ordningen med skattefri banksparing gjeninnføres.
- beløpsgrensen for skattefri verdioverføring mellom generasjoner oppjusteres vesentlig.
- dagens forbrukeravgift på strøm fjernes, og det bør gjeninnføres tilskudd til utjevning av nettleie.

Helse- og sosialpolitikk

Helse- og sosialpolitikken må sikte mot økt livskvalitet og trivsel i alle deler av befolkningen, uavhengig av utdannings- og inntektsnivå, og uavhengig av hvor i landet en bor. Økende forskjeller i levealder og helse-situasjon betinget av den enkeltes inntekt og bosted er et samfunnsmessig sykdomstegn som må motarbeides gjennom politiske virkemidler. Livskvalitet og trivsel skapes av mennesker der de bor og ikke i offentlige kontorer, men staten må gjennom økonomiske og skat-tepolitiske virkemidler legge bedre til rette for positiv samhandling mellom offentlige og private aktører. Lokale ildsjeler og frivillige organisasjoner er viktige samarbeidspartnere både innen direkte helse-relatert virksomhet og innenfor idrett og kultur. Kystpartiet vil arbeide for å opprettholde fullverdige lokalsykehus med tilfredsstillende akutttilbud og fødeavdelinger. Den statlige overtakelsen av sykehusene skal ikke medføre at distriktene får dårligere tilbud. Lokalbefolkningen skal føle seg trygg på at de får den hjelp de trenger når de trenger den, uansett bosted, vær og føre-forhold. Det skal sikres at det er kvalifisert helsepersonell på alle offentlige utrykningsenheter, på land, til

vanns og i lufta. Personer med liten betalingsevne bør få sine utgifter dekket av det offentlige. Det samme bør gjelde for funksjonshemmede. Trygdesatsene må være i samsvar med satsene for alminnelig livsopphold, garantert minste inntekt (GMI) bør innføres. Det er uverdig at trygdede blir tvunget over i køen på sosialkontoret på grunn av dagens lave satser. Trygdepolitikken må i større grad legges opp slik at uføretrygdede kan ha større arbeidsinntekt uten trekk i trygden enn i dag, og at det tilrettelegges for at uføretrygdede i større grad kan vende tilbake til arbeidslivet når forholdene tilsier dette. Avtalen om inkluderende arbeidsliv videreføres. Kystpartiet går inn for en moderasjon av røykeloven. Det må være tillatt for røykere å delta på sosiale arenaer utenfor eget hjem.

Helse

Kystpartiet vil arbeide for at befolkningen får et kvalitativt og høyverdig helsetilbud. Helsekøene må fjernes, og folk må komme tilbake i meningsfylt arbeid. Kystpartiet vil arbeide for at vitale stillinger innen den kommunale helsetjenesten blir dekket. Dette gjelder spesielt for legestillinger. Forebyggende helsearbeid må prioriteres sterkere. Jo "friskere" pasientene er når de blir behandlet, dess lettere blir de frisk. Alle deler av den kommunale helsetjenesten styrkes, og skolehelsetjenesten må bygges ut til forsvarlig nivå. Kystpartiet vil arbeide for større bruk av telemedisin og andre desentraliserte helsetjenester som f.eks. mammografi-busser og ambulerende spesialisthelsetjenester. Kystpartiet vil arbeide for at kiropraktorer og manuelle terapeuter får trygdefusjon og at disse gruppene kan sykemelde og henvise til spesialist. En forsøksordning som er gjennomført i tre fylker viser svært positive resultater. Pasienter over hele landet bør få nytte og gevinst av denne ordningen, som sikrer et godt tilbud til pasienter med muskel- og skjelettplager. Ordningen må gjennomføres permanent for hele landet. Kystpartiet anser vanlig tannbehandling som nødvendig helsehjelp, og vil arbeide for at kostnader til sykdom i munnhulen og ordinær tannlegebehandling fases inn under Folketrygdens ansvarsområde. Ingen skal være avskåret fra tannbehandling på grunn av dårlig økonomi. Kosmetisk tannbehandling skal fortsatt være et privat ansvar. Kreftregisteret har flere ganger anbefalt at det innføres skanning av lungene for utsatte befolkningsgrupper. Erfaringer fra utlandet viser at dette sparer svært mange liv og øker overlevelsesprosenten ved lungekreft betraktelig. Kystpartiet vil arbeide for at dette gjennomføres på linje med mammografi av de aldersgrupper som er mest utsatt for brystkreft. Kystpartiet vil arbeide for større fleksibilitet i folketrygd-systemet slik at også alternative behandlingsmetoder dekkes der disse kan bevises å hjelpe og ellers minke ventetiden til tradisjonell medisin. Ved ulykker til sjøs skal kriseteam settes inn og hjelpe pårørende og overlevende i en lengre oppfølgingsperiode. Et forlis på havet er en meget stor belastning for de berørte.

- Befolkningen har rett til et likeverdig helsetilbud uavhengig av bosted, økonomi, etnisk tilhørighet, religion, sosial bakgrunn eller kjønn.
- Et fullverdig lokalsykehus skal ha døgnkontinuerlig akuttberedskap innenfor medisin, kirurgi og en fødeavdeling.
- Stortinget må vedta økonomiske rammer gjennom statsbudsjettet for å modernisere og sikre lokalsykehusene en trygg fremtid.
- Egenandelen ved fritt sykehusvalg må fjernes.
- Helsetjenester skal imøtekomme folks behov, ikke bedriftsøkonomisk tenking.

Funksjonshemmede

HVPU-reformen er vellykket for noen, men det er mange som på grunn av denne blir utstengt fra et fellesskap. Denne bør reverseres for enkeltes vedkommende, fordi det ikke er et tilbud som er tilfredsstillende for alle. Kystpartiet mener denne reformen er feilslått, og Kystpartiet finner det helt uakseptabelt at forbedring for enkelte gruppers livsvilkår skal skje på bekostning av andre og svakere grupper. Påstanden om at all form for institusjonsliv er uverdig i et moderne samfunn, og at samtlige institusjonsboere vil få det bedre dersom de integreres i det vanlige samfunnsnivå, vitner om mangel på virkelighetsforståelse. Mange HVPU-klienter har fått sin trygghet og tilhørighet erstattet med ensomhet og usikkerhet på grunn av dette. Kystpartiet vil arbeide for at det offentlige erkjenner sitt ansvar overfor psykiske og fysiske funksjonshemmede. Det må sikres ordninger som fører til at de i størst mulig grad kan likestilles med den øvrige befolkningen. Funksjonshemmede må sikres arbeid ut fra sine kvalifikasjoner, og loven mot diskriminering i arbeidslivet må brukes sterkere for å hindre at kvalifiserte funksjonshemmede blir utestengt fra arbeidslivet. Kystpartiet vil at de som selv tar ansvaret for sine handikappede barn gis reell økonomisk kompensasjon og forsvarlig avlastning i arbeidet. Kystpartiet vil følge opp at kommunene får nok økonomiske midler til å gjennomføre intensjonen om tilrettelegging for alle. Alle offentlige bygg og steder, samt gater og fortau må være fremkommelig for alle.

Psykisatri

Psykisatrike pasienter skal ha samme behandlingsgaranti som somatiske pasienter. For å oppnå dette, må det psykiatriske tilbud bygges ut over hele landet i tråd med vedtatt langtidsplan. Det forebyggende arbeid blant barn og unge må styrkes gjennom økt satsing på frivillige organisasjoner, skolehelsetjeneste og PP-tjenester i kommunene, samt utbygging av ungdomspsykiatrien. Det må stimuleres til samhandling mellom de ulike instanser som har med barne- og ungdomsarbeid å gjøre. Kystpartiet vil bevilge de nødvendige midler til oppfølging av dette arbeidet. Det er en markert økning i psykososiale problemer, ofte kombinert med rusproblematikk i den yngre befolkning. Dette må bringes høyere opp på den politiske dagsordenen og komme i sterkere fokus. Mange får ikke den hjelp de trenger før tilstanden har låst seg helt. Så langt har de øremerkede

midlene i hovedsak gått til å styrke psykiatritjenestene for de kronisk syke. Forebygging må prioriteres. Kystpartiet mener det er uakseptabelt at barn og unge ikke får den hjelp de trenger når de trenger det. Det må tas et skikkelig løft for barne- og ungdomspsykiatrien for å forhindre at unge mennesker utvikler tilstander som gjør dem til kroniske psykiatrispasienter. Dette fører til at disse blir uføretrygdet før de blir skikkelig voksne. Det må etableres flere sikkerhetsavdelinger som gir mulighet for langtidsbehandling av kriminelle med psykiatrisk behandlingsbehov. Psykisk syke mennesker skal ikke sone fengselsstraff i ordinære fengsler, men i tilrettelagte institusjoner med egnet fagpersonell. Behandling og forvaring av kriminelle med psykiske forstyrrelser er statens ansvar så lenge behandling ikke er avsluttet eller fare for gjentakelse av kriminelle handlinger foreligger. Arbeidet med oppsøkende team for mennesker med dobbeltdiagnose, rus/psykiatri, må videreføres og styrkes, under forutsetning av at økonomiske midler følger med.

Seniorpolitikk

Friske eldre med arbeidslyst og arbeidsevne skal ikke tvinges til pensjonering med utgangspunkt i oppnådd alder. Kystpartiet mener den øvre aldersgrense for aktiv arbeidsdeltagelse bør oppheves. Etter oppnådd ordinær pensjonsalder må pensjonen utbetales uavkortet, uavhengig av annen inntekt. Eldre mennesker er med sin livserfaring ofte en ressurs for nærmiljøet. Dette bør i større grad benyttes gjennom et organisert samarbeid med skoler og øvrig foreningsliv i nærmiljøet.

Eldreomsorg

Eldre mennesker skal få anledning til å bo hjemme så lenge som mulig. En tilrettelagt omsorgsbolig kan være et tilbud til relativt friske eldre uten annen tjenestegaranti enn det den ambulerende hjemmetjenesten kan gi. Frem til i dag har trygghet gjerne vært knyttet til sykehjemsplass, men etter hvert har det skjedd en dreining mot at omsorgsboliger kan være fullverdige alternativer til sykehjemmet. Dette betinger at hjemmetjenesten er tilgjengelig døgnet rundt og at det ikke er noen begrensning i omfanget av tildeling av slike tjenester ut fra faglige og økonomiske vurderinger. Sykehjemmet bør være en aktiv behandlings- og rehabiliteringsenhet. Institusjoner er for mange en nødvendighet for å ivareta behovet for heldøgnsomsorg og -pleie. Dagens utbygging av enerom i sykehjem må fortsette til behovet for dem som ikke kan bo utenfor institusjon, er dekket. I dag har de fleste grupper fått rett til egen bolig uavhengig av grad av funksjonshemming. Kystpartiet ser økt mobilitet for funksjonshemmede som en selvfølgelig rett, og det betinger en styrking av kommunenes økonomi. Kystpartiet vil arbeide for at også eldre med omfattende behov for pleie og omsorg får rett til egen bolig dersom de ønsker det. Tilbudet til eldre skal være brukervennlig og fleksibelt slik at enhver kan få et tilrettelagt tilbud etter eget ønske og behov. Bostøtte og gunstige låneordninger skal gi alle som ønsker det mulighet til å kjøpe eller leie seg inn i omsorgsbolig/

bokollektiv. Dette må være så rimelig at beboerne skal ha penger å leve av etter å ha betalt faste boutgifter. Med økende antall eldre med komplekse diagnoser, må innsatsen for geriatrisk spesialisering innen lege- og sykepleierutdanningen økes.

Sosialtjenesten

Sosialhjelp skal være et sikkerhetsnett til hjelp for personer som for kortere perioder kommer i en vanskelig livssituasjon, og etaten skal være hjelpeinstans for dem som gjennom økonomisk rådgivning kan få langsiktig hjelp for bedre å klare sine økonomiske forpliktelser. Sosialetatens mål må være å arbeide for at sosialklienter skal bli selvhjulpne så fort som mulig og må da arbeide i nært samarbeid med økonomisk rådgivningstjeneste, bolig-, trygde- og arbeidsetat. Arbeidsledige som ikke lenger har krav på arbeidsledighetsstønad i henhold til dagens regelverk, skal ha krav på stønad fra sosialkontor uten å måtte selge alt en eier og har. I tillegg skal det være mulig å få dekket kommunale avgifter fra sosialkontoret. Dette dekkes ikke i dag, og det kan føre til at kommunen overtar hus og eiendom. For de som av ulike årsaker er nødt til å bli i sosialsystemet for kortere eller lengre perioder, må satsene være på et slikt nivå at det gir muligheter for en verdig livssituasjon. Det må settes minimumssatser fra sentrale myndigheter med mulighet for lokale tilpassninger, ikke som i dag retningsgivende satser. Dette fører til store urettferdigheter da disse er avhengig av den enkelte kommunes økonomi. Barnetrygd og eventuell kontantstøtte skal ikke regnes som inntekt ved beregning av sosialstønad. Behov for hjelp og støttetiltak for barn som er utsatt for omsorgssvikt øker. Kystpartiet ønsker å utbygge det kommunale barnevern, styrke barnevernsvakten og det frivillige organisasjonsarbeid. Forebyggende arbeid som fritidsaktiviteter og kulturtilbud må styrkes. Kystpartiet er positivt til samordning av kommunale, fylkeskommunale og statlige tjenester. For den enkelte bruker er det nesten umulig å orientere seg i et mylder av hjelpeordninger. Kystpartiet vil advare mot ensidig fokus på digitale tjenester. Kystpartiet går inn for å stimulere arbeidsgivere som sysselsetter personer med helseproblemer.

Narkotika og stoffmisbruk

Narkomane må ha rett til individuell behandling, om nødvendig må tvang kunne anvendes. Rusmisbrukere som er til behandling, må ikke utskrives med samme diagnose som de får behandling for. Narkotika og stoffmisbruk er et stort problem i dagens samfunn. Kystpartiet vil gjøre noe med dette og vil være åpen for nye og alternative behandlingsmetoder. Det må brukes mye mer ressurser på å forebygge og behandle, samtidig som man må bygge opp et tilfredsstillende ettervern. Kystpartiet ser at staten må komme opp med penge- støtte og hjelp til lag og organisasjoner som arbeider for å forbedre dagens situasjon og i dette arbeidet gjøre mer bruk av pårørende. Kystpartiet vil arbeide for at ventetiden for behandlingsplasser blir kortet ned, regelverket blir enklere og vil også benytte oss mer av

behandlingssteder i utlandet. Sosialkontorene bør utnevne en nemnd som tildeler behandlingsplasser. Her bør det være med medlemmer fra pårørende grupper. En god narkotikapolitikk er god samfunnsøkonomi. Kystpartiet vil arbeide for:

- at staten må ha det overordnede ansvar for alle deler av rusvern.
- at det må settes inn mer midler til forebygging og denne må begynne langt tidligere. Kystpartiet må gjerne bruke private aktører og kan også bruke de narkomane/eksnarkomane selv til dette arbeidet.
- at det må satses mer på alle behandlingsmetoder. Både legemiddelassistert og medikamentfri behandling må styrkes. Dette må følges opp med et tilfredsstillende ettervern. De narkomane er like forskjellige individer som alle oss andre, og har derfor behov for forskjellige tilrettelagte tilbud.
- at det må gjøres mer bruk av tvangsbehandling. Tvangsbehandlingsparagrafen er i dag for det meste en såkalt hvilende paragraf, og sånn kan man ikke ha det.
- fortsatt å ikke være tilhenger av at sprøyterom innføres.
- å satse mer på å få bygget sosiale boliger med tilsyn. Dette er viktig for å gi de bostedsløse en plass å bo.
- at en holdningsendring må til i det offentlige hjelpeapparatet. Rusmisbrukerne må bli tatt på alvor, og individuelle behov må tas i betraktning.

Alkohol

Internasjonal forskning viser at det er fire ganger større sjanse for å få alkoholrelaterte skader hvis en begynner med alkohol som 15-åring i forhold til om man klarer å utsette debuten til fylte 21 år. Alkohol er i dag Europas tredje største dødelighetsfaktor. Dette vil Kystpartiet ta på alvor. Det må mer forebygging inn i skolen, og behandlingstilbudet til de som er rammet av problemet må styrkes. Kystpartiet ønsker å opprettholde vinmonopolet, men det må åpnes slike i alle kommuner så man er sikret lik tilgang også i distriktene.

Familie- og barnepolitikk

Familien er fundamentet i samfunnet. Kystpartiet vil gjennom skatte- og avgiftspolitikken gjøre den enkelte familie best mulig i stand til å klare seg selv. Kystpartiet vil styrke ekteskap mellom kvinne og mann som institusjon. Kystpartiet vil verne om livet og styrke menneskeverdet. Kystpartiet vil gi kvinner alternativer til abort. Kvinner som vurderer abort på grunn av dårlig økonomi, skal gis økonomisk støtte og tilbud om bolig. Kystpartiet ønsker ikke å utvide dagens grense for svangerskapsavbrudd. Kystpartiet vil jobbe for at det er barnehageplass til alle som trenger det, og at barnehagene blir kvalitetssikret gjennom lov og aktuelle avtaler. Gjennom samarbeid og avtaler bør kommunale og private barnehager likebehandles, for å skape et pedagogisk og forsvarlig tilbud til barn og foreldre. Alle skal ha rett til en verdig avslutning på livet. Kystpartiet vil gi døende mennesker den nødvendige

omsorg og smertelindring. Kystpartiet mener gravferdsstøtte må økes betydelig. Kystpartiet vil tilrettelegge for flergenerasjoners bomiljø med hovedvekt på livskvalitet og trivsel. Som et viktig ledd i å styrke familiens rammebetingelser vil Kystpartiet arbeide for gunstige finansieringsordninger for flergenerasjonsboliger. Kystpartiet vil styrke økonomien til familiene. Barns trygghet og utvikling er avhengig av at familieøkonomien er god nok til at mor og far klarer sine forpliktelser. Mange ekteskap og samboerskap har havnert som følge av anstrengt økonomi og de problemer dette har medført for hele familien. Kystpartiet vil med sin politikk motvirke disse truslene mot familien. Kystpartiet vil sette fokus på barns rettigheter i samlivsbrudd og følge opp de intensjoner barneloven har i forhold til barns rettigheter til å være sammen med både far og mor. Barna skal i størst mulig grad gis mulighet til å bo der barna har det best, uavhengig av foreldrenes kjønn. Kystpartiet krever likestilling mellom far og mor i forhold til barns rett til å bli hørt når det gjelder hvor barnet vil bo. Ved konflikt og samlivsbrudd skal barns ønske vektlegges mer. Kystpartiet vil arbeide for økt omsorgslønn til de som tar seg av pleietrengende familiemedlemmer. Kystpartiet går inn for at kontantstøtten videreføres. Barnetrygden skal beholdes. Kystpartiet vil vurdere å føre småbarnstillegget tilbake til barnetrygden og vil ha denne pris- og lønnsjustert. I tillegg vil Kystpartiet gjeninnføre småbarnstillegget. Barnehagen skal være en trygg arena for barna og skal gi barna en best mulig start på livet. Barnehagen skal formidle viktige verdier, både sosialt og kulturelt, og til dette trenger man dyktige styrere, førskolelærere og assistenter i barnehagene. Kystpartiet vil arbeide for at barnehagene blir styrt av en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse, og at øvrig personell har best mulig kvalifikasjoner og utdanning for jobben. Barnehagen skal i fremtiden ikke være en oppbevaringsplass for barna, men gi dem en solid plattform før de begynner på grunnskolen. Kystpartiet ønsker en tilfredsstillende barnehagedekning og å videreføre maksimalprisordningen i barnehagen. Mange barnefamilier og aleneforsørgere er avhengig av å ha barna i SFO (skolefritidsordning) etter endt skoledag. Men etter at ordningen med øremerkede midler til SFO ble fjernet, har prisene på SFO-plass steget drastisk. Kystpartiet ønsker en større satsing på SFO, ved å gjeninnføre øremerkede statlige midler til SFO. Videre går Kystpartiet inn for en nasjonal ordning med makspris og søskenmoderasjon. Familiene skal få lettere tilgang på hjelp i forbindelse med familierådgivning og økonomisk rådgivning. I tilfeller hvor familien ikke når frem med å skape trygge oppvekstvilkår, er det viktig å ha gode nok hjelpeordninger. Barnevernet må styrkes. I de familier der begge foreldrene er i arbeid og den ene ektefellen/samboeren er mye borte fra hjemmet på grunn av sin arbeidssituasjon, skal den hjemmenværende få overført betalte fridager til seg ved barns sykdom og som skal dekkes av trygdeetaten. Dette innebærer at familien kan utnytte maksimalt 20 betalte dager. Det forutsettes at alt dette dekkes av trygdeverket. Det skal tilrettelegges slik at barn får tilbud om

plass i barnehage. Dette gjelder spesielt distrikter med få alternative arbeidsplasser. Et slikt tilbud vil være et sterkt bidrag for å opprettholde bosetting og levestandard i distriktene. Kystpartiet er imot generell adopsjonsrett for enslige og homofile.

Enslige

Kystpartiet ønsker at de enslige skal få vilkår som reflekterer at antallet enslige er stadig økende. Dette kan gjøres ved å se på skattetrykket for denne store gruppen. Kystpartiet ønsker å senke skatter og avgifter på nødvendighetsgoder som arbeid, bolig og mat, samt at målt forbruk legges til grunn for offentlige avgifter.

Likestillingspolitikk

For at kvinner skal kunne nyttiggjøre seg et utdannings- eller jobbtilbud, er full barnehagedekning en viktig forutsetning. Kystpartiet vil i særlig grad stimulere til at jenter kommer inn i fiskeri-, havbruk- og andre distriktsnæringer og vil arbeide for å styrke de desentraliserte utdanningstilbudene på videregående skoler, høyskoler og universitet, med hovedvekt på kvinners behov og ønsker. Kvinnens stilling skal styrkes ved at hennes valgmuligheter innen utdanning og arbeid skal bli bedre. Ved å flytte statlig virksomhet ut i distriktene, vil Kystpartiet øke jobbmulighetene for kvinner. Arbeidet for lik lønn for arbeid av lik verdi må videreføres. Kystpartiet vil:

- at det politisk stimuleres til å bygge ned "gamle" kjønnsrollemønstre som ikke er betinget av fysiske forutsetninger. Dette kan gjøres ved å starte egne rekrutteringsprosjekt rettet mot kvinners muligheter i tradisjonelle mannsdominerte yrker.
- ha økt offentlig stimulans til næringsrelatert forskning som kan gi nye arbeidsplasser innen petrokjemi, gen - og bioteknologi. Potensialet på dette området er betydelig, og her ligger store muligheter for verdifulle arbeidsplasser for både kvinner og menn.
- påvirke til at kvinners lønnsutvikling blir lik mannens, og at kvinner stimuleres til å søke lederposisjoner.
- ha en innskjerping av lovverket for å sikre at kvinner som ønsker det skal få fulltidsstillinger dersom det er mulig i forhold til arbeidsmengden som skal utføres. Kystpartiet kan ikke akseptere at bruken av deltidsstillinger øker innen kvinneledende yrker, særlig innen helse- og omsorgssektoren.
- ikke akseptere pensjonsreformer som kvinner taper på. Kystpartiet er enig i at det å føde barn i seg selv er så verdifullt at det bør vises igjen i form av pensjonspoeng, men disse poengene må ikke samordnes med poeng for yrkesdeltagelse. Det skal lønne seg å arbeide også for kvinner.
- at kontantstøtten skal videreføres.

Boligpolitikk

Eksisterende plan- og bygningslov virker dempende for boligbygging. Kystpartiet vil arbeide for at nevnte lov blir endret slik at boligsøkende raskere kan bygge

sine hjem. I de aller fleste kommuner er arealer lagt ut for boligbygging. Likevel opplever de fleste en unødige lang saksbehandlingstid. Kommuner som sliter med synkende befolkningstall er særlig interessert i at nybygging blir minst mulig hindret. Felles for hele landet er det at man nå retter større oppmerksomhet mot de som vil etablere seg i boligmarkedet. Kystpartiet vil også arbeide for at finansieringsinstitusjoner fortsatt skal gi fordeler til nyetablere. Det må være momsfri-tak for nybygg ut fra Husbankens status. På utdanningssteder er det i dag et stort press på det etablerte leiemarkedet. Kystpartiet mener myndighetene snarest må prioritere bygging av flere studentboliger. Det er uakseptabelt at mennesker er bostedsløse og henvist til å bo på gaten. Kystpartiet er sterkt kritisk til at stadig flere kommuner oppretter kommunale eiendomsselskaper som pålegges å drive med overskudd, og som derfor fastsetter en utleiepris som ekskluderer de svakeste fra boligmarkedet. Kystpartiet vil arbeide for en sosial boligbygging som sikrer subsidierte leiligheter for mennesker med lav inntekt. Bygging i strandsonen skal reguleres av den enkelte kommune, og reguleringen skal ikke være til hinder for allmennhetens ferdsel.

Ungdomspolitik

Ungdom tar stadig lengre og høyere utdanning for å skaffe seg et trygt arbeid. Dette medfører store låneopptak i blant annet Statens lånekasse og utgjør en betydelig økonomisk belastning for yngre mennesker i etableringsfasen. I tillegg reduseres netto livslønn ved at utdanning medfører kortere periode i lønnet arbeid. Kystpartiet vil gjøre noe med dette og ser det som helt nødvendig å få en bedre finansiering og avvikling av studiene. Store deler av befolkningen er under utdanning til enhver tid og studiefinansiering berører derfor mange. Dagens system bidrar til høye studielån for avgangstudenter. Mange unge har problemer med å gjennomføre studiene i normal tid på grunn av at de må ha deltidsjobber ved siden av studiene for å klare seg økonomisk. Dette bidrar til et unødige kapasitetsproblem ved en rekke høyskoler og universitet. Kystpartiet er imot at staten skal tjene penger på de utdanningssøkende. Ungdom under utdanning må vurderes uavhengig av foreldrenes inntekter. I tillegg vil Kystpartiet arbeide for at det skal gis økte rammer for stipend og at stipendandelen økes betraktelig. Vår målsetting er at nyutdannede studenter går inn i arbeidslivet med mindre lån og rimeligere lån enn tilfellet er i dag. Ved at ungdom igjen kan være studenter på heltid, frigjøres studie-plasser. Dette vil effektivisere utdanningssystemet med flere ferdigutdannede pr. år. Dagens finansieringssystem er urettferdig på bakgrunn av at de som får omskolering, gis betydelig bedre finansiering enn ordinære studenter. Kystpartiet går inn for at det skal være størst mulig likhet for alle grupper studenter. Kystpartiet vil ha utredet ordninger som kan utlikne kostnadsforskjellen mellom hjemmeboende og borteboende elever i videregående skole. For ungdom som må bo på hybel, må stipendene være tilstrekkelige til å dekke den reelle merkostnad disse elevene har. Ingen skal være avskåret fra muligheten til å benytte sin rett til opplæ-

ring på grunn av familiens økonomi. Kystpartiet går inn for full dekning av skolebøker i den videregående skolen og vil stimulere til utdanningstilbud som kan bidra til å videreutvikle lokalmiljøet. Yrkesutdanningen skal i større grad være yrkesrettet og i mindre grad høgskolerettet. Kystpartiet går inn for at studenter kan ha en arbeidsinntekt på inntil 5 000 kroner skattefritt pr. måned. Renter på studielån bør ligge under markedsrente nivå. Kystpartiet vil gjeninnføre offentlig boligbygging av studentboliger som har en tilfredsstillende boligstandard og som gir studenter mulighet for en rimelig leiebolig i studentperioden. Kystpartiet vil arbeide for billigere boliger for ungdom og førstegangsetablerere, spesielt i distriktene.

Grunnskolen

Kystpartiet ønsker at våre barn skal utvikle seg til selvstendige, trygge, informerte og ansvarsbevisste mennesker, slik at de blir i stand til å møte fremtiden på en best mulig måte. Man må derfor ha en skole der barna får kunnskaper, praktiske ferdigheter og utvikler evnene til å arbeide og konsentrere seg i et trygt utviklende miljø. Skolen skal samle elevene om en felles kulturarv i en felles, sosial kontekst og oppdra dem til demokrati. Den enkelte elev bør få den nødvendige kunnskap til å fungere som en opplyst borger i vår mediedominerte tid. I en integrert offentlig skole skal alle, uavhengig av fysisk eller psykisk funksjonshemming, ha rett til å gå. Kystpartiet vil beholde eksamen og karakterer på ungdomstrinnet. Bruk av elektroniske hjelpemidler skal styrkes, men må brukes med fornuft. Kystpartiet vil styrke norskopplæringen. Kystpartiet er enig i at det er behov for å styrke basis- og kroppsvingsfagene. Ordningen med valgfag i grunnskolen må videreføres på en måte som i større grad gir elevene mulighet til å velge fordypning i praktiske/estetiske fag. Ved fastsetting av lærernes arbeidsdag må det tas hensyn til læreryrkets egenart. Utvidet fast arbeidstid og pålegg om stadig flere byråkratiske oppgaver tapper lærernes krefter og overskudd. Dette begrenser effektiviteten i lærernes pedagogiske arbeid og går derved ut over elevene. Innføring av sabbatsår som alternativ til tidligere pensjonering, vil sikre at skolen beholder erfarne kompetanse lenger. Det må legges til rette for gode videreutdanningstiltak for å øke kompetansen i skolen. Lærere uten pedagogisk utdanning skal sette standpunkt karakter under veiledning av skolens ledelse. Norge skal ha en god, gratis offentlig skole for alle. Alle barn skal ha rett til opplæring i sitt nærmiljø. Det er viktig å beholde og bygge små, lokale skoler. Skolebyggene skal ha et sunt og godt innemiljø. Satsingen på å oppdatere eldre skolebygg må intensiveres. Den norske skolen skal gi grundig innføring i de store verdensreligionene, men med hovedvekt på den norske kristne kulturarvs verdier og normer. Bare på denne måten kan elever med norsk og fremmedkulturell bakgrunn lære gjensidig respekt. Kystpartiet vil beholde eksamen og karakterer og gjeninnføre pensum i grunnskolen. Kystpartiet vil:

- beholde karakterer og eksamener i den offentlige skole.
- ha frie bøker og materiell - ingen foreldrebetaling i skoleaktivitet.
- at det gjeninnføres pensum i de fleste fag i grunnskolen.
- ha valgfrihet i sidemålsundervisningen.
- at mer ball og fysisk fostring må tilbake i skolen.
- at frisk luft og gode arbeidsvilkår er en betingelse.
- at skolene må være åpne og kunne brukes mer av lag og foreninger på kveld og helgetid.

Videregående skole

Skoletilbudet i videregående skole skal ha en bredde som gjør opplæring meningsfylt og målrettet for alle, også for dem som ikke har universitet og høgskole som mål for en videre utdanning. Å løse opp klassene passer heller ikke her, verken i allmenn studieretning eller yrkesfaglig utdanning. Undervisningen på yrkesfaglig studieretning skal ha yrkesfaget som hovedfag. Teoridelen må være differensiert, slik at de som ønsker det, kan oppnå full studiekompetanse, mens andre kan få fagbrev med mulighet til å bygge på teoridelen til full studiekompetanse gjennom etterutdanning. Det bør legges til rette for gode videreutdanningstilbud for å øke kompetansen i skolen. Eksamen ved skole, universitet og høgskole må gjennomføres i kontrollerte former. Det bør etableres stipendie- og låneordninger for å utjevne kostnadsforskjellene mellom ulike typer utdanning på videregående skole. Gratis læremidler/bøker skal gis som stipend. Studielån og stipend må være tilgjengelig for alle. Renten på studielånet skal være lav. Kystpartiet vil støtte folkehøgskoler hvor ungdom kan utvikle sine evner og øke sine kunnskaper og ferdigheter.

Fagskoler

Fagskoler skal styrkes og finansieres sentralt, men utvikles lokalt, tilpasset det lokale næringsliv. Kystpartiet vil arbeide for at sjømannsutdanningen på teknisk maritim fagskole skal kunne videreføres som i dag. Dette er bare mulig gjennom å innføre generell nettolønn for alle stillingskategorier på konkurranseutsatte skip. Lærlingplasser er viktige og må sikres.

Høyere utdanning og forskning

Universitet og høyskoler skal være et statlig ansvarsområde som ikke skal privatiseres og konkurranseutsettes. Det skal være gratis tilgang til kunnskap. Våre høyere utdanningsinstitusjoner skal bruke all tilgjengelig kompetanse til å utvikle ny kunnskap gjennom tilgjengelige forskningsmidler. Professorens undervisningsplikt skal ikke være mer omfattende enn at de også får tid til å drive forskning. Fri og uavhengig forskning må sikres. Større deler av oljeinntektene skal brukes til forskning og utvikling. Det bør også gis støtte til historisk og kulturell forskning, nasjonalt og lokalt. Kystpartiet vil arbeide for større satsing på digitalt universitets- og høgskoletilbud. Disse skal være gratis for studentene. Studenter og elever ved universi-

tet og høyskoler i Norge og norske studenter i utlandet, skal ha likestilt rett til stipend og studielån som er tilstrekkelige til å sikre studentene et rimelig livsopphold i studietiden.

Kultur

Et rikt og mangfoldig kulturliv er en nødvendig forutsetning for en videre utvikling av livskraftige samfunn. Kystkulturen har vært stemoderlig behandlet gjennom mange tiår, mens levemåte og kultur i innlandet er godt dokumentert og formidlet gjennom nasjonale museer og kulturinstitusjoner. Kystpartiet vil arbeide for at midlene til å dokumentere og videreutvikle kystkulturen skal få et kraftig løft. For det enkelte menneske er et rikt og mangfoldig kulturliv berikende, og gode kulturtilbud der lokalsamfunnenes egenart formidles både via museum og gjennom aktive kulturinstitusjoner, styrker den lokale identiteten. Som en del av kultursatsingen rundt hundreårsmarkeringen for Norge som selvstendig stat er det viktig at bevisstheten om Norge som kyststat og maritim nasjon styrkes i hele befolkningen, også i innlandet og i de urbane områdene på Østlandet. Dette er en viktig del av vår nasjonale identitet. Kystpartiet går inn for at kommunale musikk- og kulturskoler skal lovfestes og at statlige midler øremerkes til dette. Kystpartiet vil arbeide mot den nedbyggingen av musikkskolene som nå foregår. Kystpartiet ser det som viktig at det er variasjon av tilbud til barn og unge, fordi mye ungdom forsvinner ut av organiserte aktiviteter når de kommer i tenårene. Kystpartiet vil arbeide for at våre to skriftspråk blir opprettholdt. Kystpartiet vil også arbeide for at samisk og kvensk kultur og språk blir holdt i hevd. Kystpartiet vil satse på TV-dramatikk. Filmindustrien vokser enormt i verden og har den nest største industriveksten i verden. Det er viktig at Norge også satser på denne industrien, ved å øke bevilgningene til TV-dramatikk. Dette er en industri Norge har store muligheter til å delta i, og målet må bli å komme på samme nivå som dansk TV-dramatikk. Kystpartiet går inn for å opprettholde statskirken, men ønsker større selvstyre til kirken. Kirken må selv avgjøre liturgiske spørsmål, selvfølgelig innenfor rammene satt av Kongen. Det må være en statlig oppgave å ruste opp nedslitte kirkebygg. Dette er en del av vår kulturarv man ser det viktig å bevare. Kystpartiet vil arbeide for at det også i fremtiden vil være en landsdekkende kirke, med muligheter også for små fattige kommuner å bevare sine kirker. Freda og verneverdige kirker må være en statlig oppgave å bevare. Det er en offentlig oppgave å sørge for en verdig begravelse uansett tros og livssyn. Fartøyvernet har i mange år fått for små bevilgninger over statsbudsjettet. Departementenes ansvar for kulturell dokumentasjon innen "eget" fagfelt skal ytterligere forsterkes og understrekes. Hvert departement skal ha egen budsjettpost som omhandler kulturelle tiltak. Kulturelle restaureringsarbeider skal unntas moms. Bevilgningene til fartøyvern må økes vesentlig. Fartøyer som utsettes for restriksjoner e.l. i forbindelser med kulturminner, må få tilskudd fra staten hvis restriksjonene reduserer verdien på eiendommen. Der kulturminner jevnlig må

vedlikeholdes av eierne må disse få vedlikeholdstilskudd fra staten. Idretten har sin verdi i seg selv. Men også som forebyggende tiltak mot at barn og unge skal få tilknytning til kriminalitets- og rusbelastede miljøer, er det viktigere enn noensinne at man tar vare på og utvikler barne- og ungdomsidrettene. Det er et offentlig ansvar å bygge og vedlikeholde flere innen- og utendørs idrettsanlegg. Breddeidrett fremmer sosialt fellesskap og helse, og konkurranseidretten er et viktig element for å gi barn og unge inspirasjon til å yte sitt beste. Det er viktig at man både lokalt og nasjonalt gir unge sunne forbilder og i tillegg er konkurranseidrett på høyt plan blitt god underholdning for alle aldersgrupper. Kystpartiet går inn for at det innføres momsfrakt for idrettslag og andre frivillige og veldedige organisasjoner med en omsetning på under 2 mill. kroner. Det er viktig at stat, fylker og kommuner samarbeider om vedlikehold og bygging av idrettsanlegg som kan samle de mange gruppene. Kystpartiet mener det er viktig at det offentliges bidrag til frivillige organisasjoner, som arbeider til beste for fellesskapet, økes både fra sentrale og lokale myndigheter. De frivillige organisasjonene er uvurderlige medspillere i utviklingen av gode samfunn. Kystpartiet mener det er viktig å beholde en allmennkringkaster som NRK. Dette er vesentlig for at man skal kunne ivareta vår identitet og kultur og den muntlige bruken av nynorsk og samisk i riksdekkende media. Overgangen til digital-TV fører til at hele landet får inn flere fjernsynskanaler enn i dag. Man ser klare fordeler ved at andre kulturer og språk på denne måten kommer hjem til folk, men det kan også gi negative effekter. Konkurransepresset kan føre til at kvaliteten på NRKs programmer synker og at tilbudet av undervisningsprogram reduseres. Bredbåndnettet må gjøres tilgjengelig i distriktene. Hele folket skal ha bredbånd.

Miljø

Rent miljø på hav og land, ren luft, jord, vann og ro er en forutsetning for helse, trivsel og verdiskapning. Norge er i en heldig situasjon, sett ut fra et miljøsynspunkt. Denne arven må man ta vare på. Et godt miljø er en menneskerett, og en betingelse for videreføring av arven til kommende generasjoner. Gjennom nasjonalt og internasjonalt miljøarbeid de senere år har man sett hvor viktig det er å finne den riktige balansen mellom bruk og vern av både miljø og naturressursene. Kystpartiet vil motarbeide enhver form for miljøterrorisme. Gjennom generasjoner har distriktsbefolkningen ført an i arbeidet med fornuftig bruk av naturen. Nå har dette arbeidet blitt videreført ved at stadig flere bedrifter ser nødvendigheten av å investere i miljøvennlig teknologi. Statlig forskning må styrkes kraftig slik at produktutvikling av nye varer og tjenester kan gi nye sikre og miljøvennlige arbeidsplasser. Kystsoneneplanene knyttes direkte opp mot miljø. Kystpartiet vil advare sterkt mot at staten griper for sterkt inn for å verne områder i strandsonen som i alle år har vært fri-luftsområder for kystbefolkningen. På Vestlandet og i Nord-Norge har man allerede eksempler på misforstått miljøvern som mer føles som straff for befolkningen

enn som vern av områder. Kystpartiet mener at det fortsatt skal være lov å bygge og bo i strandsonen. Det må være opp til den enkelte kommune å fastlegge sine arealplaner ut fra del lokale virkelighet. Videre må det være kommunens ansvarsområde å sørge for at strandsonen ikke nedbygges i et omfang som hindrer den frie ferdsel, og at tilstrekkelige arealer avsettes til friluft- og rekreasjonsformål for allmennheten. Det er viktig at lokale interesser blir hørt i slike spørsmål. Ingen tar bedre vare på sin nære natur enn lokalbefolkningen. Derfor må man heller ikke hindre næringsetablering der det kan dokumenteres at naturen ikke tar skade. Kystpartiet vil være liberale når det gjelder hyttebygging i vårt langstrakte land, og jakt og sportsfiske bør kunne avgjøres i den enkelte kommune. Småbåter anses som en av våre viktigste fritids og rekreasjonstilbud som det ikke må legges restriksjoner på utover de lovmessige forhold. Det må tilrettelegges for småbåthavner i rikelig omfang. Mange steder har det blitt forbudt å ferdes på holmer og små øyer. Resultatet er at områdene har mistet mangfoldet fordi oter og mink i tillegg til rev forsyner seg av fugler og egg. Kystpartiet vil ha en kontinuerlig vurdering av slike forbud. Mange av de miljøproblemer man har i Norge skyldes forurensning fra andre land. Det gjelder i hovedsak luft- og havforurensning og potensiell radioaktiv forurensning i nordområdene. Gjennom internasjonalt arbeid skal Norge bekjempe utslipp av miljøskadelige metaller og kjemikalier. Det er for lengst dokumentert at slike utslipp er skyld i en rekke alvorlige helseplager. Kystverneplanene er en så stor inngripen i næringsgrunnlaget og bosettingen at planene må til Stortinget. Også andre nasjonale verneplaner må behandles i nasjonalforsamlingen etter at utredningsarbeidet er foretatt av Miljøverndepartementet. Det må gis erstatning for skader og økonomisk tap forårsaket av kystsel og kongekrabbe, på lik linje med rovdyrplager på land. Rovdyrforvaltning og lokale verneplaner avgjøres i kommuner og fylkesting. Den eller de som forurenser, eller gjør annen skade i naturen, skal dekke kostnadene. Norge skal fortsatt være en aktiv aktør i det internasjonale miljøarbeidet og bidra til holdninger som sikrer miljøet. Overvåkningssystemer for forurensning og kildepåvisning skal prioriteres. Nærmiljøet skal styrkes ved at folk selv i større grad får anledning til å forme dette. Bomiljø og arbeidsmiljø er i stor grad en oppgave og utfordring for det enkelte mennesket, familien og bedriften.

Samferdsel

Kystpartiet vil øke konkurransekraften ved en kraftig økning av samferdselsbudsjettet. Kystpartiet mener at bosettingsmønsteret skal opprettholdes. Derfor er det viktig at man ikke bare har en kyststamvei, men også en indre stamvei. Innlandet må sikres en sikker og god veiforbindelse ut til kysten. Det må bevilges mer penger til opprusting av fylkesveiene. Kystpartiet sier nei til bompenger og er imot at veinettet finansieres ved bruk av bompenger. Veinettets fergeforbindelser inngår som del av veien og skal være gratis for trafikantene. Kystpartiet vil prioritere midler til opprustning og

utbygging av veinettet, herunder rassikring. Igangsatte veiprojekter må ferdigstilles før nye prosjekter igangsettes. Kystpartiet mener det er en nasjonal skam at mange veiprojekter ender i fjellveggen, sjøen eller i skogen. En umoralsk bilavgiftspolitikker sørger for at spesielt ungdommen kjører gamle og lite sikre biler. Ved tragiske ulykker sørger skader og død for stor belastning på helsevesenet. Bilpolitikken må omformes slik at folk flest oppfatter den som riktig og rettferdig. Transport med bil er pålagt meget store avgifter som er i ferd med å knekke transportbransjens økonomi. Kystpartiet vil arbeide for en reduksjon av disse avgiftene. Kystpartiet går imot at småflyplasser skal nedlegges. Tiltak:

- Nei til bomveier - ja til en moderne bilpark.
- Store og moderne stamveier må bygges.
- Alle ferger må bli gratis.
- Omdisponering av fergetilskudd til finansiering av fastlandsforbindelser.
- Avgifter reduseres på bil og motorsykel.
- Momsfritak på sikkerhetsutstyr for bil.
- Stad-skipstunnelen realiseres.
- Veinettet skal rassikres, utbedres og utbygges uten bruk av bompenger

Infrastruktur som mobildekning, TV-dekning, radio, veier, havner, sjøtransport osv. må fungere på en slik måte at det er mulig å drive næringsvirksomhet på en effektiv måte i distriktene. Kystpartiet skal arbeide for videreføring av jernbanen til Narvik for å fange opp den samhandel som utvikles på Nordkalotten. Med dette prosjektet realisert vil man ha et jernbanenett fra Stavanger i vest via Narvik til Vladivostok og Kina i øst. Kystpartiet vil styrke og oppruste jernbanenettet i hele landet, samtidig som Kystpartiet er åpne for nye jernbaneprosjekter. Hurtigruta er "Riksveg nr. 1". Denne livsnerven langs kysten er kystfolkets juvel. Kystpartiet vil arbeide hardt for at dagens rutenett opprettholdes og at Hurtigruta også i fremtiden skal føre norsk flagg. Internasjonale anbud på denne norske merkevaren aksepteres ikke. Denne kystfarten vil fortsatt bety svært mye for alle i kystsamfunnene. Det gjelder så vel næringslivet som den enkelte beboer. Hurtigruten er allerede etablert som en av landets fremste turistmagneter. Hurtigbåtordningen for ytterdistriktene har vært en suksess og må opprettholdes på dagens nivå. Forbindelsen mellom Midt-Norge og Nord-Norge må imidlertid styrkes i forhold til det som tilbys i dag. Trafikken må koordineres bedre og de ulike tilbudene må tilknyttes hverandre. Det er Kystpartiets målsetting at tungtransport i hovedsak skjer med hurtiggående lastebåter. Dette gir lavere veivedlikehold og færre ulykker. Lastebåtene skal i hovedsak bygges og utrustes i Norge og mulig drivstoff kan være naturgass. Dersom norske rederier skal få sterk nok økonomi til å finansiere en slik nødvendig utskifting av kystfrakteflåten, er det påkrevd at disse får internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår og at det gis statlig støtte til utviklingsprosjekter ved norske skipsverft og maritime forskningsinstitusjoner. Kol-

lektivtilbudet i de store byene og tettstedene må bedres.

Offentlige tjenestetilbud

Stillinger i statlige og offentlige tjenestetilbud skal ikke avvikles i distriktene for å opprettes i sentrale strøk. Det er heller ikke akseptabelt at befolkningen skal miste tjenestetilbud ved at sentrale ønsker om rasjonalisering i offentlig virksomhet fører arbeidstakere over fra lønn for utført arbeid til ventelønn. En slik form for rasjonalisering gir ingen økonomisk gevinst. Kystpartiet går sterkt imot den nedlegging av posttjenester som delvis er iverksatt og mener den norske befolkning er dårlig tjent med at det gis etter for krav fra EU om konkurranseutsetting av alle posttjenester. Kystpartiet ønsker likeverdige posttilbud i hele landet. Postens hovedoppgave må være å gå med post, ikke med overskudd. Det er med stor bekymring Kystpartiet registrerer at privatisering av posttjenester fortsetter uten at det finnes politisk vilje til å gjøre noe med det. Kystpartiet mener Posten vil være bedre tjent med å legge seg på en utviklingslinje og ikke en avviklingslinje. Kystpartiet ser på etablering av lokalsamfunnsentraler som et meget godt alternativ. Et postkontor blir tillagt flere tjenester ved hjelp av data med nettilkobling og faks. På denne måten kan offentlige sektorer som f.eks. trykkekontor, arbeidskontor og likningskontor være tilgjengelige for brukerne. Et operativt postkontor med flere funksjoner enn i dag vil kunne utgjøre en viktig del av et serviceanlegg i distrikter der dette er ønskelig og mulig å få til.

Sikkerhets- og forsvarspolitik

Norsk sikkerhets- og forsvarspolitik skal ha som utgangspunkt norsk selvstendighet og nasjonal råderett på norsk territorium og i tilhørende økonomiske soner og vernesoner. Politikken skal spesielt vektlegge at Norge er en utpreget og spesiell kyststat og en meget betydelig maritim nasjon. Videre skal Norges sikkerhetspolitikk baseres på internasjonal folkerett og beslutninger fattet i FN. Som det viktigste virkemiddel i utøvelsen av forsvarspolitikken skal Norge ha et effektivt, handlekraftig og fleksibelt forsvar basert på alminnelig verneplikt, forsvar av hele landet og medlemskap i NATO. Vårt viktigste bidrag til en fredelig utvikling i vår region vil være en effektiv håndheving av norsk suverenitet og internasjonal lov i våre ansvars- og interesseområder. Forsvaret skal derfor primært kunne håndtere nasjonale freds-, krise- og krigsoppgaver, sekundært løse oppdrag i regi av FN, eventuelt NATO. Norske styrker skal ikke ta del i militære operasjoner i fjerntliggende konfliktområder så fremt ikke helt spesielle forhold skulle fremtvinge det. Kystpartiet legger følgende sikkerhetspolitiske målsettinger til grunn for landets forsvarspolitik:

- Forebygge krig og bidra til stabilitet og en fredelig utvikling i vår del av verden.
- Ivareta norske rettigheter og interesser, og beskytte norsk handlefrihet overfor andre land.

- Politisk og militært press.
- Ivareta norsk suverenitet.
- Heimevernet må gis ressurser som står i forhold til vedtatte oppgaver.

Disse målsettingene forutsetter at Forsvaret skal ha styrker som kan anvendes både i fred og krig og som derved normalt skal kunne håndtere konflikter og kriser i våre interesseområder uten allierte forsterkninger. Kystpartiet understreker at militær reell tilstedeværelse danner grunnlaget for en effektiv myndighetsutøvelse og suverenitetshevdelse i fredstid. Dette vil sikre nasjonal handlefrihet og evne til krisehåndtering, og samtidig bidra til å forebygge ustabilitet og konflikter. Tilstedeværelse i nordområdene skal derfor fortsatt stå sentralt. Norge rår over enorme naturressurser som olje, gass, fisk/sjømat og vannkraft. Dette kan gjøre oss til et potensielt terror-/sabotasjemål, noe som igjen må reflekteres i sammensetningen og disponeringen av vårt forsvar. Blant annet må overvåking og kontroll i våre enorme hav- og kystområder gis meget høy prioritet.

Utlendingspolitikk

Stabil bosetting gir de beste muligheter for å skape et samfunn preget av trygghet og samhold. Kystpartiet vil derfor gi flest mulig arbeid, medbestemmelse og et godt miljø der de bor og har sin familie. Flytt kapital, ikke mennesker. Norsk arbeidsliv bør ikke baseres på import av utenlandsk arbeidskraft. Bruk av fremmed arbeidskraft må ikke brukes i lønnskampen for å presse lønnsnivået nedover og true faglige rettigheter i Norge. Diskriminering på etnisk grunnlag må motarbeides. Innvandring bør være begrenset og kontrollert. Grensekontroll og innvandringsstopp bør skjerpes, og man må hevde våre nasjonale grenser og innføre kontroll ved innreise til Norge. Norge bør motsette seg krav fra Verdens handelsorganisasjon om økt arbeidsinnvandring. Flyktninger/asylsøkere bør i utgangspunktet få beskyttelse nær hjemlandet. I den grad disse får beskyttelse i Norge, skal beskyttelsen være midlertidig. Disse sendes tilbake til hjemlandet når grunnlaget for asylstatusen er bortfalt. For at ordningene med familiegjening ikke skal misbrukes som en bakdør inn til Norge, vil Kystpartiet at denne ordningen skal praktiseres strengt, dog ikke på en slik måte at praksis blir i strid med FNs barnekonvensjon. Det skal fortsatt stilles strenge krav for å oppnå norsk statsborgerskap. Norge forplikter seg kun til å ta imot kvoteflyktninger bestemt av FN. Flere kommuner må ta imot flyktninger slik at utfordringene i lokalsamfunnet ikke blir for store. Mottagerkommunene må få dekket hele kostnaden av staten. Lengre behandlingstid enn seks måneder er ikke akseptabelt. Kystpartiet vil arbeide for å gjøre regelverket enklere for å kunne returnere flyktninger/innvandrere som begår kriminelle handlinger. Det må være en selvfølge at innvandrere lærer seg norsk og innretter seg etter norske lover og regler. Dette må følges opp med økonomisk tilrettelegging.

Kriminalpolitikk

Kystpartiet ønsker å bygge opp et samfunn av myndige mennesker. I et slikt samfunn vil man ha gode muligheter til å forebygge kriminalitet. Den største trusselen mot vanlige folks trygghet er den frie flyten av kriminelle og terrorister over landegrensene. Norge bør melde seg ut av Schengen, som forbyr passkontroll på grensen mot EU-området, og gjeninnføre kontroll av alle utlendinger ved norskegrensen. Norge bør være med å styrke det internasjonale politisamarbeidet gjennom Interpol. Kriminelle utlendinger bør utvises fra Norge. Den omfattende narkotikatrafikken er en stor trussel mot samfunnet. Kystpartiet er derfor imot legalisering av narkotika, både når det gjelder omsetning og bruk. Utenlandske statsborgere som er tatt for narkotikaforbrytelser i Norge bør utvises og sone straffen i sitt hjemland. Politiet nasjonalt og lokalt skal styres økonomisk og få alle de moderne hjelpemidler de trenger. Kystpartiet ønsker å opprette flere nasjonale spesialenheter innen politiet for å hjelpe lokalsamfunnene med narkotikasaker og andre saker som er knyttet til organisert internasjonal kriminalitet. Kystpartiet er imot overvåkningssamfunnet. Overvåkning/telefonavlytting må bare brukes i tilfeller med sterk mistanke om alvorlige kriminelle forhold. Prostitusjon er nedverdiggende for den enkelte og nedbrytende for samfunnet. Internasjonal menneskehandel har vært økende de siste årene og er med på å finansiere andre former for kriminalitet. Bakmennene bør etterforskes gjennom internasjonalt politisamarbeid. Kystpartiet vil ha ordninger som slår ned på barne- og ungdomskriminalitet. I ungdomsgjenger og i skolens nærområder foregår det daglig grov vold. Voldelige personer må ta konsekvensene av sine handlinger. Samtidig må straffereaksjonene kunne komme hurtigere enn tilfellet er i dag. For barn under kriminell lavalder må det opprettes et bedre handlingsapparat gjennom barnevernet. Fylkesmannens tilsynsplikt i forhold til barnevernsinstitusjoner må skjerpes. For alvorlige volds- og narkotikaforbrytelser vil Kystpartiet arbeide for at Stortinget gjennom innstillinger og debatter gir klare signaler om at det forventes at hele strafferammen brukes, og at øvre strafferamme i større grad bør benyttes i forhold til særlig alvorlige forbrytelser. Folks generelle rettsfølelse har blitt svekket de siste årene på grunn av straffeutmålingen. Kystpartiet vil derfor arbeide for at det blir mer samsvar mellom forbrytelsens alvorlighetsgrad og den etterfølgende straffereaksjonen. Norge bør ha en rask domstolsbehandling. I stedet for fengsel kan samfunns-tjeneste i større grad tas i bruk. Rettsvern og rettssikkerhet er en forutsetning for livsutfoldelse. Kystpartiet vil arbeide for at denne trygges ved å slå hardt ned på kriminalitet. Særlig i våre større byer har gjengkriminalitet, grov vold og andre alvorlige forbrytelser økt i omfang på urovekkende vis. Politi- og lensmannsetaten må få styrket sin økonomi betraktelig. Politiet må mer ut blant folk. Erfaringer viser at man trenger politiets nærvær i noen av våre ungdomsmiljøer og i samfunnet.

Fylkes- og kommuneøkonomi

Bygd og by sammen på ny. Gode utdanningsmuligheter, gode arbeidsmuligheter, gode kollektivtilbud, gode boligforhold, gode kulturtilbud og gode helsetilbud - i både by og bygd. Kystpartiet vil beholde dagens fylkeskommuner. Flere kommuner utreder sammenslåing til større enheter. Kystpartiet vil arbeide for at kommunesammenslåing bare kan gjennomføres dersom folkeflertallet i de berørte kommuner går inn for det. Kystpartiet reagerer på at kommunereformen skal presses gjennom ved hjelp av økte overføringer til dem som slår seg sammen, og straff i overføringene til de som fortsatt vil ha de nåværende kommunegrensene. En slik strategi er en undergraving av lokaldemokratiet. Kystpartiet vil peke på at det ofte er svært tvilsomt om kommunene på sikt vil få bedre økonomi og at befolkningen vil få bedre tjenester etter en kommunesammenslåing. Kystpartiet vil i utgangspunktet beholde fylkestingene og opprettholde fylkesgrensene. Der enkeltkommuner med utgangspunkt i lokale folkeavstemminger søker overgang til nabofylket, må det respekteres. Kystpartiet er imot store regioner og sammenslåing av kommuner mot folkets vilje. Når det diskuteres store regioner, må også fylkesmannsembetet tas i betraktning. Kystpartiet skal arbeide for at kommunenes andel av skattøre skal økes. Kystpartiet vil styrke fylkes- og kommuneøkonomien. Kystpartiet vil arbeide for at staten må betale for nye og kostnadskravende oppgaver som de pålegger kommunene. Slik som det er nå, pålegger staten kommunene oppgaver, mens de reduserer overføringene til utgiftene påleggene bærer med seg. Kystpartiet vil at bedriftsbeskatningen skal tilfalle den kommune hvor bedriften ligger. Kystpartiet vil kreve at en større del av verdiskapingen skal forbli i distriktene slik at kommunene kan løse de lovpålagte oppgavene samtidig som man kan legge til rette for kommunens innbyggere og kommunens næringsliv. Dette som en motvekt mot den pågående sentralisering. Kystpartiet vil motarbeide at betaling for oppdrettskonsesjoner skal tilfalle staten. Kystpartiet mener arealrenten skal tilfalle kommunen der anlegget ligger, er en bedre og mer rettferdig ordning enn betaling for nye konsesjoner. Kystpartiet vil at staten øker moderniseringen av vannverkene og tilskuddet til renovering av vannverk. Både gamle og nye vannverk skal ha forsvarlig rensing av vannet. Kystpartiet vil arbeide for at den enkelte kommune selv bestemmer om det kan være hensiktsmessig å innlede interkommunalt samarbeid med andre kommuner. Kystpartiet er imot tvangssammenslåing av kommuner.

Kommunal forvaltning

Kystpartiet vil arbeide for at de rettigheter befolkningen har ifølge Grunnloven, blir respektert. Kystpartiet vil arbeide for at kommunene får større selvbestemmelse i forhold til staten. Kystpartiet vil at kommunene skal ha veto i forhold til avgjørelser tatt av Miljøverndepartementet og Fylkesmannen når det gjelder forvaltningen av utmarksområder. Slik det er i dag er

kommunene, grunneierne og kommunenes innbyggere undertrykt av Miljøverndepartementet og Fylkesmannen i forvaltningen av sine egne utmarksområder. Kystpartiet vil at det ved kommuneplaner legges avgjørende vekt på lokalbefolkningens og grunneiernes synspunkter. Arealer skal ikke kunne båndlegges for å tilfredsstille diffuse planer. Ofte kan man med rette stille spørsmål ved de faglige vurderingene disse fagetatene gjør. Uansett er det folket som skal bestemme forvaltningen av sine nærområder, ikke fagmiljøer som knapt nok ser områdene de har vetorett over. Kommuneplanens omfang må begrenses til et minimum. Kommunene må også få ta større lokale avgjørelser, spesielt må den økonomiske handlefriheten økes. Kystpartiet har som prinsipp at søknader om tillatelser osv. skal innvilges om det ikke er tungtveiende grunner som tilsier noe annet. Kystpartiet vil redusere og over tid fjerne eiendomsskatten samt gå imot opprettelse av nye skatteformål. De kommunale avgifter må ikke overstige de faktiske kostnader de er ment å dekke. Ved pålegg fra statlig hold om aktiviteter og utredninger i kommuner/fylkeskommuner, må staten tilføre midler både til utredningsarbeid og ved eventuelle videre aktiviteter. Plan og utredningsarbeid i den kommunale administrasjonen må reduseres til det strengt nødvendige i forhold til dagens nivå og under ingen omstendighet igangsettes uten kommunestyrets godkjenning. Offentlige utredninger skal skrives på et forståelig språk. Kystpartiet vil prioritere nødvendige

investeringer så som sykehjem, helsetjenester, skole, vei fremfor prestisjeprosjekter. Kystpartiet ønsker en fortsatt utbygging av omsorgsboliger. Denne boligbyggingen må støttes statlig slik at pensjonistene slipper å ende opp som sosialklienter etter et langt yrkesaktivt liv fordi omsorgsboligene har skyhøye leier. Kystpartiet vil arbeide for at budsjettene er basert på realistiske forutsetninger og med hovedvekt på tjenesteytende investeringer og driftsbudsjetter. Kystpartiet ønsker en strengere budsjett disiplin ved forvaltning av skatteytternes penger. Det må bli slutt på at kommunenes arvesølv selges. Dette gjelder viktige eiendommer og driftsselskap som for eksempel kraftselskap eller kommunale vannverk.

13. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til at forslag som er satt frem i denne innstillingen er samlet under kapittel 21 Tilråding fra komiteen eller kapittel 20 Forslag fra mindretallet i Innst. S. nr. 240 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 65 (2004-2005).

Komiteen viser til St.meld. nr. 2 (2004-2005) og til det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

St.meld. nr. 2 (2004-2005) - Revidert nasjonalbudsjett 2005 - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 10. juni 2005

Siv Jensen
leder og ordfører

Vedlegg

Brev fra finansdepartementet v/statsråden til Stortinget, datert 2. juni 2006

Revidert nasjonalbudsjettet 2005. Trykkfeil

Det opplyses om følgende trykkfeil i den foreløpige utgaven av St. meld. nr. 2 (2004-2005) Revidert nasjonalbudsjettet 2005:

Kap. 3, side 51

I første spalte første avsnitt står det: "*Figur 3.12 viser akkumulert nominell avkastning i fondet.*" Det skal stå: "*Figur 3.12 viser nominell verdiutvikling i fondets delporteføljer.*"

Kap. 4, side 90

I tredje avsnitt, andre spalte står det: "*Skulle treforedlingsindustrien nå tas inn i kvotesystemet, måtte en økt den samlede mengden kvoter.*" Det skal stå: "*Skulle treforedlingsindustrien nå tas inn i kvotesystemet og tildeles gratiskvoter, måtte den samlede kvotemengden økes.*"

